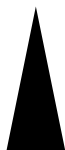

ALEX. FORJE

CONTRAINFINIT

EDITURA TINERETULUI

ALEX. FORJE

contrainfinit

Desenul copertei: ALEX. FORJE

EDITURA TINERETULUI
1969

„Felix qui potuit rerum
cognoscere causas“ [1]
(Virgiliu, Georgicele, II, 489)

„Mă stimez ca practicant al matematicilor şi prea puţin ca poet şi numai atât cât poezia aminteşte de geometrie. Oricât s-ar părea de contradictorii aceşti doi termeni la prima vedere, există undeva în domeniul înalt al geometriei un loc luminos unde se întâlnește cu poezia.”[2]

Ion Barbu

[1] „Fericit cel căruia-i e dat să cunoască pricina lucrurilor", (n.r.)

[2] Citat după Al, Rosetti şi Liviu Călin, *Cuvânt înainte* la JOC SECUND de Ion Barbu, E.P.L. 1966. (n.r.)

PROLOG ÎN DOUĂ PĂRŢI

Partea întâi:

„ţincvais speţial“

Uite, cerul a mişcat:
Plecăciuni îţi face ţie,
Fruntea cerul ți-a-nchinat
Ameţit, ca de beţie...
...Hăt la cel
Vânăt cer
Împăcat la sori de ger
Unde visul lumii ninge...

Ion Barbu[3]

Se încrâncenează cât poate mai mult.

— Ceru-i vânăt! spune hotărât, cu voce tare, pronunţând răspicat cuvintele. Vânăt... Vânăt! Da, da! E tare vânăt, vânăt de tot! Zău lu’ Dumnezeu că-i vânăt! Rosteşte vorbele apăsat, răstit chiar, cât poate mai convingător, încercând să spulbere orice îndoială. Cel căruia trebuie să i se demonstreze la acest mod categoric că cerul e vânăt — este el însuşi. Ştie din experienţă că în asemenea împrejurări treaba merge cum nu se poate mai greu.

„Ceru-i vânăt !“

Strânge din nou pleoapele, lăsând capul în pământ, apoi îşi repede brusc fruntea în sus şi deschide ochii din

[3] *„Domnişoara Hus”*, JOC SECUND, E.P.L., 1966. (n.r.)

răsputeri.

De astă dată, concluzia la care ajunge o infirmă pe cea anterioară.

„Nu, ceru’ nu-i vânăt, e sur… da’ parcă nu-i nici sur… oare cum îi ceru’ de-adevăratelea şi de-adevăratelea?

Dimineaţa senină, în care mijesc cu o căldură liniştită primele semne ale toamnei, nu-i dă nici un indiciu.

Nici vorbă să se lase bătut. Închide ochii încă o dată, lasă iar capul jos, aşteaptă câteva secunde, şi după aceea şi-l smuceşte din nou în sus, desfăcând cu înverşunare pleoapele, tare de tot, ca să lase globii ochilor cât se poate mai goi.

Lămurirea nu vine nici de astă dată.

„Ceru’ nu seamănă cu nimic! Chiar cu nimic!“

Constatarea îl amărăşte, ca o veste rea. Ezită, descumpănit pentru câteva clipe, nemaiştiind ce să facă. Îşi întoarce faţa cu totul către cer.

„Nimic, nimic, doar un fel de nu ştiu cum să-i zic, ca un fel de nu ştiu ce, care umple tot golul de deasupra capului până la luna rămasă de astă-noapte şi de acolo la soare şi de la soare înapoi, unde? Nici încoace, nici încolo, în toate părţile…”

Ştie că trebuie neapărat să ţintească cu ochii către „ăl mai sus şi mai sus“, nici cu un milimetăr mai încoace ori mai încolo, numai drept în sus.

Face acelaşi gest o dată şi încă o dată, de nenumărate ori, fără să dea vreo atenţie faptului că pământul prinde să i se clatine sub picioare şi că-l ia cu ameţeală. Dar parcă şi cerul începe să i se zgâlţâie nesigur.

…E singur în mijlocul curţii. Simţind că nu-l mai ţin picioarele, întinde mâinile în lături în chip de aripi, ca să

se ajute împotriva ameţelii care e gata să-i strice toată truda, tocmai acum când începuse să simtă că se apropie de ţintă.

Bunică-sa îi strigă din tindă:

— Matei, mă’ copile, unde eşti ?

Nu răspunde. Preocupat cum e, nici n-a auzit.

— Matei, n-auzi? Matei!

Nu răspunde nici acum. Îşi apleacă iar capul, cu pleoapele încreţite strâns deasupra ochilor, apoi, cu o mişcare iute, ţinteşte privirea spre cer; încearcă să-i străpungă hăurile ce se azvârle în sus, departe, repede, scăpându-i mereu, prea repede ca să le poată ajunge cu ochii.

Bunică-sa iese în uşa tindei şi-l vede.

— Ce faci, mă’ copile? Ia fă-te încoace!

Nici un răspuns.

— Doamne iartă-mă! Ce faci acolo? N-auzi? Îl apucă de mână şi-l scutură cu nădejde.

— Stai, bunico, stai o ţâră!… închide ochii strâns. Bunică-sa nu-i dă răgaz. Îl prinde de-o ureche şi începe să tragă ca de-a altuia:

— Ce dracu’ faci aici?

— Au… lasă-mă! Nu vezi că-mi ascut ochii?

— Ce faci?

— *Îmi a-scut o-chii* — silabiseşte el — ca să văd în cer.

— Vai de mine şi de mine! Maică precistă, născătoare, îndură-te! Ce păcate strămoşeşti, ori vreo făcătură rea o mai fi şi pe capu’ tău?… Nu mai sta în soare! Nu vezi că eşti tot o apă? Cum de-ai năduşit, că doar îi frig? Unde ţi-e batista, că ţi-am dat-o ieri curată?

Matei bagă mâna în buzunar ca s-o scoată, dar o dată

cu batista împrăştie pe jos o mulţime de mucuri de ţigări.

Bunică-sa se face foc:

— Fire-ai tu al dracului de nătăntoc! Te-ai apucat de tabac de-acuma, împeliţatule? No, stai că te spun eu lu' mumă-ta când o veni deseară de la lucru. O să vezi!

Drept arvună îi arde două peste cap.

— Hai în casă şi mănâncă şi după aia să ne vedem de nuci, că ne apucă nămiaza. Nu te poate lăsa omu' de capu' tău că şi faci una boacănă. Numa' prostii îţi umblă prin cap. De ce n-oi fi şi tu ca toţi copiii?

...O mie de nuci, de o mie de ori trosc, miezurile curăţate: doi lei şi cojile. Cu cojile de nucă se poate face focul în sobă. Ard aşa de bine şi pocnesc, de parcă sub plită le-ar mai sparge cineva o dată. Miroase frumos când faci focul cu coji de nucă şi flăcările au o culoare verzuie.

Gândurile lui Matei descriu volute cosmice, se alungă în spirale fantastice, fac tumbe ghiduşe ca fulgul de păpădie, se întorc de unde au plecat şi iar pornesc fără să ostenească.

„Cum se poate face o scară până la cer?"

Bunică-sa a aprins focul ca să încălzească oala cu mâncare de prânz, adusă de maică-sa, de la doamna unde spălase.

Număratul e încă una din pasiunile lui Matei. Ştie că foarte multe nuci înseamnă o mie de mii de mii. Dacă le-ar pune una peste alta şi le-ar lipi cu un fel de lipici speţial, poate că ar face un fel de proţap speţial, lung până la cer.

În tinda lor afumată soarele nu intră niciodată, fiindcă nu se poate gârbovi ca să încapă pe uşa scundă, pe sub umbrarul cu vie sălbatică, şi nici pe fereastra mică n-a avut

niciodată curiozitatea să se uite, la masa unde Matei sparge, una după alta, mii şi mii de nuci, numărându-le mereu, fără să uite nici una.

În încăpere s-a răspândit mirosul mâncării încălzite şi s-a amestecat cu izul de pe pereţii umezi şi afumaţi.

Dacă domnul Bimbacher le-ar da mereu nuci de spart, ar fi aşa de bine, şi poate că s-ar îmbogăţi. Numai că bunica-sa nu se prea ţine cu scosul miezurilor. E şi greu să scoţi miezurile. După o zi de scos miezuri, ţi se fac degetele numai răni, de nu-ţi mai trebuie nimic altceva. Noroc că degetele bunică-si sunt bătucite, buclucul e şi la ea, că din cauza bătrâneţii îi amorţesc mâinile repede, degeaba şi le tot scutură, că tot amorţite îi rămân.

Soarele păleşte încet spre amurg, în tindă lumina se tulbură ca o apă, până când devine cenuşie-leşiatică.

Lui Matei au început să-i ţiuie urechile de trosnetul nucilor sparte şi de atâtea gânduri câte-l frământă. Bunică-sa a ieşit pentru câteva clipe afară, după ce i-a dat în grijă ca nu cumva să plece şi să lase lucrul neterminat, că mâine nucile trebuie duse, altfel se supără domnul Bimbacher şi nu le mai dă altele de spart.

— Matei, nu vii să ne jucăm? îl întreabă Lexi. A apărut fără veste în uşa tinzii, profitând de plecarea bunicii, pe care a pândit-o toată după amiaza până să iasă afară, fiindcă se teme tare de gura ei.

— Nu vezi c-am treabă? Crezi că eu sunt copil de bani gata ca tine?

A o miecincisutepatra nucă; trosc; a omiecincisutecincea nucă: trosc…

— Stai, mă’ Matei, că nici eu nu sunt copil de bani gata, nu-mi zi’ aşa, că nu ţi-am făcut nimic… Nu-ţi sunt eu

cel mai bun prieten?

— Eşti, nu eşti, nu mă mai bate la cap că uit număru'!

— Ce număr?

— O-mie-cinci-sute-treizeci-şi-şase!

— Omiecincisutetreizecişişase?! se miră Lexi. Ce tare mult ştii tu să numeri!… Atunci, nu mă laşi să-ţi ajut la spart nuci?

— Eşti tu în stare, mă? Crezi că asta-i aşa un fel de mişculanţă, mă? Matei s-a oprit din spartul nucilor şi-l privește protector pe Lexi.

— Hai, că-ți dau ceva…

— Ştii tu ce-i trebuie lui Moszi-bácsi, şi-ţi tot spune să-i aduni.

Matei a devenit deodată foarte interesat:

— Ai multe?

— Îmhî, multe, un buzunar plin, vrei?

— Arată-mi-le.

Lexi bagă mâna în buzunar şi scoate vreo zece, cincisprezece mucuri de ţigări, pe care le arată cu teamă, repede, pândind cu un ochi să nu cumva să-l surprindă bunica lui Matei.

— Atâta zici tu că-i un buzunar plin? Crezi ca mă las fraierit? Să ştii că nu-mi place de tine, ai cam început să umbli cu şacăr-macăr! Să fi văzut câte am strâns eu… numa' că m-a prins bunica cu ele şi mi le-a aruncat în privată.

— Hai, mă laşi să-ţi ajut? Să ştii că mă duc după aia şi mai adun.

A omiecincisutecincizecişinoua nucă; trosc; a omiecincisutecincizecişi… adică, a omiecincisuteşaizecia nucă: trosc…

Matei se opreşte iar şi se gândeşte, cântărind în mână greutatea cu care sparge nucile. În sfârşit se hotărăşte:

— Sunt prea puţine, ştii tu cum e Moszi-bácsi. Du-te şi mai adună, şi când o să ai două sute cincizeci, te las.

— Două sute cincizeci? se miră Lexi, fără nădejde. Îmi spui atâtea, fiindcă ştii că n-am de unde să adun. Vezi cum eşti?

— Hai, du-te, nu te mai tocmi…

Lexi renunţă. O zbugheşte la repezeală.

Matei numără nucile mai departe, fără să scape vreuna. Le aşază în şiruri, le izbeşte, şi apoi le dă la o parte, în coşul de unde le ia bunică-sa ca să le dezghioace. Mâinile îi merg singure.

„Noaptea cerul se vopseşte vânăt ori negru şi stelele îl năpădesc multe şi dese, ca puricii în blana lui Csopi, căţelul doamnei Bucska, proprietăreasa”.

E vremea tătăişelor şi a efemeridelor, puzderia de fluturi cenuşii care dansează noaptea înnebuniţi în jurul becurilor chioare din „Târgul Porcilor”, cartierul mărginaş în care locuieşte Matei cu ai lui. Dimineaţa, sub felinarele stinse, sunt aşternute troiene de fluturi morţi, parcă peste noapte ar fi nins cu ei.

Două mii de nuci, de două mii de ori trosc: patru lei, şi cojile.

Bunică-sa*a rămas mult în urmă cu dezghiocatul. În tindă s-a întunecat, deşi afară abia mijeşte amurgul. Lampa de gaz umple încăperea cu o lumină tulbure. Sacul burduhos de azi dimineaţă s-a pleoştit, a rămas mai mult de trei sferturi gol.

— Mă laşi să mă duc să mă joc, că mi-o fi destul?

— Adă-mi întâi un daţi de rachiu de la crâşmă. Uite

banii, vezi că glăjuţa-i pe fereastră.

La poartă îl aşteaptă Lexi.

— Te duci la „Trei Păduchi” după rachiu?

— Îmhî.

...Urât mai miroase în cârciumă, a fum înecăcios de tutun, a podele îmbibate cu vin trezit, şi a oameni nespălaţi.

— Ce-ţi mai face gagica, gujbeiule? îl întreabă în bătaie de joc pe Lexi un vlăjgan ciolănos, trăgându-l de turul pantalonilor, în râsul amuzat al comesenilor puţin făcuţi, în timp ce Matei caută să-şi facă drum prin înghesuiala de la tejghea.

— Lasă-mă, nene, în pace, că n-am nici o gagică, ce te iei de mine? Ia vezi-ţi de treabă!

Când Matei se întoarce cu sticluţa de rachiu în mână, vlăjganul se leagă şi de el.

— Asculta, musiu Franţ, ce-ai în sticla ?

— Un deţi de rachiu pentru bunica.

— Fugi, mă, încolo, că te-a înşelat, ţi-a dat apă chioară!

— Ştiu eu, nu mi-a dat.

— Ia dă, s-o încerc, dacă-ţi spun că ţi-a dat apă...

Lexi şi Matei abia se strecoară din cârciumă, printre picioarele oamenilor. În urma lor rămâne hărmălaia vocilor întărâtate de băutură şi un cântec caraghios, lălăit:

„Eu sunt micul măcelar de la Bucureşti,
Fetele din mahala toate mă iubesc,
Şi mi-o spune drept în faţă că-s băiat frumos,
Dar eu ştiu că lor le place buzunarul gros...
...Dar eu ştiu că lor le place buzunarul gros."

După lumina înceţoşată din cârciumă, întunericul de afară e totuşi greu de străbătut cu privirea. Paşii se fac

nesiguri. Deodată Matei rămâne cu gura căscată, privind în sus spre cer. Abia are timp să-i atragă atenţia şi lui Lexi:

— Uite, uite… ui…

O stea se prelinge încet de pe boltă, o ia din ce în ce mai repede la vale, parcă ar aluneca pe un derdeluş nevăzut cu sania, lasă în urma ei o coadă, într-o ploaie de scântei argintii, şi cade drept în coşul de pe casa doamnei Cătrăniţă, croitoreasa, la vreo trei-patru case mai jos de „Trei Păduchi". În urma ei, din coş, se agită în noapte câteva scântei roşii — şi apoi nimic.

— Ai văzut-o? îl ia Matei drept martor pe Lexi.

— Sigur că da. Repede, să mergem la doamna Cătrăniţa să-i spunem, s-o scoatem din sobă până nu se arde!

O rup la fugă amândoi, să ajungă la timp. Pe întuneric Lexi se împiedică şi cade.

— Au, au…m-am lovit. Stai, Matei…

— Lăsă că-ţi trece, vino mai repede, la naiba!

Matei aleargă înainte cu răsuflarea tăiată. Lexi caută să se ţină după el, șchiopătând.

— Hei cineva! Doamnă Cătrăniţă! Doamnă Cătrăniţă! încep să strige amândoi la poarta casei, cât îi ţine gura. Doamnăăă Cătrănițăă!

Din casă se aude patefonul cântând. Nici un răspuns.

— Acum s-a găsit să pună patefonul şi asta!

— Parcă altă treabă n-ar avea — completează şi Lexi, reprobativ.

— Doamnăăă Catrănițăăă, doamnă Cătrăniţăăă!

Lexi caută un pietroi şi-l repede pe acoperişul casei. Se aud ţiglele spărgându-se şi căzând.

— Care sunteţi, mă, fir-ar mama voastră a dracului!

— Doamnă Cătrăniţă, sunt eu, Matei a lu’ doamna Anicuţa spălătorească şi cu Lexi a lu’ doamna velteriţa. Am venit să vă spunem că v-a căzut o stea în horn la dumneavoastră, zău lu’ Dumnezeu că nu minţim!

— Vai, fire-aţi ai dracului, blestemaţilor! Staţi că vă dau eu vouă stele! Stele verzi o să vedeţi! Să-mi spargeţi ţigla de pe casă!…

Matei şi Lexi nu mai aşteaptă altă explicaţie, o zbughesc cât mai departe de vocea cătrănită care răzbate ameninţător tot „Târgul Porcilor”.

— Bitongi! Fi-ţi-ar măta a dracului care te-a făcut! Stele, ai?! Să-mi spargă ei mie acoperişul! Bitongi!

Abătuţi se întorc către casă.

— Păcat de stea! Era una cel puţin de zece, cinşpe kile…

— Poate şi mai mare — supralicitează Lexi.

Acasă pe Matei îl aşteaptă o papară în toată legea. Bunică-sa îl ia în primire de la uşă, arţăgoasă:

— Unde-ai stat atâta, puştiule? Numa’ pe stradă ai sta! Bea dintr-o sorbitură conţinutul sticluţei şi, după ce-l clătește prin gură, îl înghite cu poftă.

— Tu, Anică — i se adresează mamei lui Matei — ce să ne mai facem cu băiatu’ ăsta? Ascultă ce-ţi zic! Lu’ ăsta nu-i stau ochii bine în cap. Să ştii că scorneşte câte ceva de te apucă spaima.

— Mai lasă-mă, mamă, că şi dumneata eşti de vină. Îi citeşti toate prostiile şi te mai şi miri.

— Sigur, tot eu, mi-l laşi pe cap şi ce-ţi pasă! Încalţă-l, îmbracă-l, dă-i de mâncare, spală-l, fugi după el pe stradă, că parcă mai pot, muiere bătrână, asta-mi mai trebuie…

— Mai lasă-mă şi pe mine, parcă eu mă plimb! Nu mai

pot de şale…

— Numa’ de n-ar fi deocheat cu deochi negru, ori să-i fi făcut cineva vreo făcătură?!… Mai bine te-ai duce într-o duminică cu el la Popa din Glimboaca să-i deschidă scriptura… De câte ori i-am stins cărbuni, nu i se lasă bine.

Bunică-sa îi pune mâna pe frunte.

— No uite şi acum, cum îi arde capu’! Începe să-l descânte: „Fugi din ochi, dintre uitare…“ Bolborosește de câte trei ori nişte cuvinte din care Matei nu pricepe nimic şi de fiecare dată îl linge pe frunte, pe bărbie şi pe obraji, în chip de semnul crucii.

— Doamne, iartă-ne şi ia-ne în paza ta, că suntem doua neputincioase şi nu avem pe nimeni pe lumea asta.

— Mamă, ştii, la doamna Cătrăniţă în horn a căzut o stea de pe cer, zău! A văzut-o şi Lexi!

A doua zi, după ce termină de spart nucile, Matei se duce la domnu’ subprefectu’ unde lucrează maică-sa la spălat şi, profitând de un moment când nu-l vede nimeni, se apucă să scotocească în lada de gunoi. Găseşte chiar o cutie de cartoin cu patru ţigări lunguieţe şi subţiri în ea. Bucuros cu recolta de mucuri şi cu cutia de ţigări, se duce să-l caute pe Moszi bácsi.

— Uită-te câte mucuri ţi-am adus… şi o cutie cu patru ţigări noi. Miroase a parfum.

— Ce-s fiştigoaiele astea? pufneşte Moszi-bácsi, tot nemulţumit ca întotdeauna.

— N-am găsit altele…

Cu un gest plictisit de nabab prins într-o zi bună şi dispus să facă o mică concesie unui paria oarecare, Moszi-bácsi desface cele patru ţigări şi câteva mucuri, ca să le

îndese conţinutul în pipă. Matei îl priveşte cu admiraţie totală.

— Chibrituri n-ai?

— N-am. Fă rost, ce mai aştepţi?

Un trecător aruncă un muc aprins. Matei se grăbeşte să-l aducă.

— Aşa.

— Moszi-bácsi, îmi spui acum?

O doamnă în rochie neagră cu voal de văduvă se apropia dinspre cimitir.

O fracţiune de secundă Moszi-bácsi schiţează gestul de a-şi lua ţinuta profesională*;* se apucă de mănuşile de lemn cu care se ajută la mers şi îşi întoarce mai strâmb ciotul trunchiului cu picioarele tăiate din şold, cum face când cere de pomană; renunţă însă, aruncând doamnei o privire dispreţuitoare, de parcă ar spune: „E închis, îmi pare rău, nu mai vindem “.

— Moszi-bácsi, nu-mi spui?

— Ce să-ţi spun?

— Cum e cerul?

— Nu ţi-am spus: ca o tablă de bleih proptită în sus.

— Şi Dumnezeu stă deasupra pe dungă?

— Păi!

— Şi nu se taie? Cum de nu se taie, că doar tabla o fi ascuţită pe dungă şi dacă stai aşa, amorţeşti.

— Nu, că are o scândură băgată în pantaloni.

— Aha, umblă cu şmecherii!

— Tu ce-ai crezut! Şi în cer ca şi pe pământ. Te doare capu’ de şmecherii şi încă ce şmecherii, de-ai şti… trage cu sete din pipă, se îneacă şi tuşeşte sufocat. Ce moaş-ta de ţigări mi-ai adus? Te leşină ale dracului…

— Da’ cu ce-i proptit cerul?

— Cu ce să fie? Pe partea cealaltă are nişte căpriori speţiali de fier.

— Şi cum de se vede în cer?

— Cum să nu se vadă, dacă e dat cu un fel de ţincvais speţial. Orice vopseşti cu ţincvaisul ăsta, face să vezi prin el ca prin sticlă.

— Moszi-bácsi, chiar ezistă un ţincvais speţial aşa? Zi’ zău!

— Dacă-ţi spun… ce crezi că-s eu aici? Ce să mai vorbim, am şi eu acasă într-o cutie ţincvais de ăsta. Să vezi şi să nu crezi!

— Şi… şi poţi să faci cu el cer din orice? Matei se uită cu ochi măriţi de curiozitate la Moszi-bácsi. Chestia cu ţincvaisul le întrece pe toate.

— Pe dracu, cum să faci cer din orice? Cer nu se poate face decât din bleih gros de doi milimetări şi jumătate şi să nu fie îndoit, asta-i — o întoarce Moszi-bácsi.

— Ca să vezi — se miră Matei. Moszi-bácsi, dumneata ai văzut lumea şi cerul pe partea ailaltă?

— Dacă am fost la răzbel în Italia…

— Şi cum îi?

— Ca şi aici, numa’ că se văd căpriorii ăia de fier care ţin cerul.

— Da’ cum zboară păsările şi airoplanurile?

— Aşa cum e făcută lumea, că tot ce se suie în sus să se facă mic, ca să aibă loc. Vezi?…

Trage adânc din pipă, se îneacă iar, scuipă şi înjură.

Ce să-ți dau ca să-mi dai şi mie nişte ţincvais de făcut cer ?

— Fugi de aici, ce să faci tu cu el?

— Vreau să văd cum se poate face cer din bleih.

— Nu se poate, tu crezi că-i joacă de copii cu ţincvaisul? Trebuie să ai permis special pentru ţincvaisul ăsta, dacă ixplodează iese bucluc mare. Ne bagă la lege pe amândoi şi pe mumă-ta.

— Şi nu-mi dai?

— Ştiu eu, să mă mai gândesc, tu ce-mi dai pe el?

— Da' din ce-i făcut ţincvaisul?

— Asta-i secret. Ţie îţi spun, că tot nu poţi face, şi mie mi-a spus Papa de la Roma.

— Papa de la Roma?

— Ce crezi? Când am fost la război în Italia m-am întâlnit cu el şi am jucat copeică şi i-am câştigat toţi banii şi când a mai vrut să joace, n-am mai avut ce să-i iau şi atunci i-am zis să jucăm pe secretul ţincvaisului. Eu am pus şapte mii de coroane sârbeşti şi el a scris pe o hârtie secretul, da' hârtia era lipită şi nu m-am uitat la ea decât după ce am câştigat. Ce joc a mai fost şi ăla!

— Fugi, Moszi-bácsi, că nu-i adevărat. Papa de la Roma nu joacă copeică, are el altă treabă, nu te cred.

— Nu mă crezi? Ehe… să-l fi cunoscut…

— Zici că ştii cum se face ţincvaisul?

— Ştiu.

— Spune-mi.

— Simplu, sticlă pisată, şorogogolo şi aisficăl, unsoare de cucuvea şi maţe de şobolan. Poţi să încerci că tot nu-ţi iese.

— Ai zis că-mi dai dumneata…

— Am zis. Dacă-mi aduni un miliard de mucuri de ţigări, îţi dau într-o cutie de chibrituri.

— Cât ai zis? Un miliard? Ce-i ăla?

— Cum să-ți spun? E un fel de câteva milionuri.

— Câteva milionuri? Îmbătrânesc până adun atâtea.

— Ce crezi?

— Mai bine fac singur.

— Fă.

— Cum ai zis, sticlă pisată, şorobogolo, unsoare de cucuvea şi maţe de şobolan şi… şi aisficăl? Să vezi că fac singur!

Secondat de Lexi, Matei s-a apucat să fabrice ţincvais speţial de dat pe bleih, ca să facă cer. A trebuit să umble mult, până şi-a procurat tot ce-i trebuia, şorobogolo şi aisficăl de la nea Axinte păpucăraşu', unsoare de cucuvea de la farmacie. Cu unsoarea de cucuvea a fost o poveste întreagă. A trebuit să se ţină vreo două săptămâni de capul farmacistului la care spăla maică-sa, până i-a dat. De maţe de şobolan a făcut rost Lexi. În sfârşit, odată toate adunate, s-au pus pe treabă.

Al dracului Moszi-bácsi, ştia el ce ştia, a ieşit ceva care mirosea de trăsnea; dar când au dat pe tablă de doi milimetări şi jumătate, neîndoită, nu s-a făcut cer.

Ah, greu mai e să faci ţincvais cu care se face cerul!

Un miliard de mucuri de ţigări… ăhă, mult mai e un miliard, un fel de câteva milionuri, ameţeşti până aduni atâtea mucuri, să te tot apleci după fiecare, te ia dracu!

Poate că nici nu ezistă ţincvais speţial de dat pe tablă de bleih de doi milimetări şi jumătate, neîndoită, ca să faci din ea cer. Poate chiar de ezistă, cine ştie dacă are Moszi-bácsi ţincvais de-ăla…

Matei ştie că Moszi-bácsi e un mare mincinos. Poate că şi acum, ţincvaisul ăsta e o scorneală de-a lui. Ce să-i facă?

Dacă n-are picioare şi stă toată ziua pe lângă ziduri la cerşit, trebuie să se gândească şi el la câte ceva, şi scorneşte, scornește...

Aa mai încercat el, Matei, câteva zile la rând să-şi ascută ochii ca să vadă în cer, aşa cum îl învăţase tot Moszi-bácsi, dar n-a văzut nimic. Cer şi iar cer, până hăt-departe. Moszi-bácsi zice că trebuie să iziţireşti chiar şi câţiva ani, până când ajungi să vezi, mai ştii? Mare mişculanţă şi cu văzutul în cer, şi o mişculanţă şi mai mare cu ţincvaisul.

Pe cine să întrebe, dacă poţi să-ţi ascuţi ochii, ca să vezi în cer, sau dacă ezistă un ţincvais speţial cu care, dacă dai pe tablă de bleih de doi milimetări şi jumătate, neîndoită, poţi să faci din ea cer? Bunică-sa sau maică-sa, când le pune astfel de întrebări, îi spun mereu să-şi vadă de treabă şi se tot miră că nu-i şi el ca ceilalţi copii. Nici cu Lexi nu-i nici o scofală, nu ştie nici el.

— Toacă-le mai mărunt, că de-aia nu iese ţincvaisul, că-l fuşerim — îi comandă Matei lui Lexi, oprindu-se din iziţiritul cu ascuţitul ochilor, ca să vadă în cer.

— Nu pot, că-mi vine să vărs. Doar ştii cum pute? Hai şi mai toacă şi tu, că eu mi-am făcut partea, să-mi ascut şi eu ochii, că azi n-am făcut iziţir de loc, tu de când tot faci... Aşa eşti tu, Matei. Vrei să vezi numa' tu în cer, ştiu eu...

— Bine, lasă că le fac eu, poţi să iziţireşti, invidiosule!

În adevăr tocatul maţelor de şobolan nu-i o îndeletnicire prea plăcută, dar ca să poată avea ţincvaisul, Matei şi Lexi sunt gata de orice.

— Şorobogolo mai e?

— Mai e o ţâră, acolo în cutia de cremă şmol, în care e şi unsoarea de cucuvea — precizează Lexi, oprindu-se şi de

data asta din iziţirit.

Amestecul e gata. Sticla au pisat-o mărunt de tot, de nici nu se simte. Au pus şi aisficăl. Matei ia puţin „ţincvais” pe vârful degetului şi ezită o vreme, înainte de a-l întinde pe tabla de bleih de doi milimetări şi jumătate, neîndoită.

Freacă bine o mică porţiune de pe tablă, dar în zadar, tabla se încăpăţânează să rămână tablă şi nimic altceva.

— Eu nu cred ca cerul e făcut cu porcărie de-asta, ar trebui să pută prea tare — se îndoieşte Lexi.

— Ce ştii tu? Dacă-i dat pe partea ailaltă?

— Poate să fie, dar eu nu cred. Moszi-bácsi taie la piroane de îngheaţă apa, nici cu iziţiritu’ nu-i adevărat. Eu nu mai iziţiresc, mai bine mă duc să mă joc cu Tică Truşcă şi cu Bandy — zice Lexi.

— Du-te învârtindu-te, dar să nu vii după aia la mine să te învăţ să vezi în cer şi tu, după ce-o să-mi ascut eu ochii!

— Lasă că nu vin. Nici tu n-o să vezi în nici un cer.

— Ba o să văd, am să tot iziţiresc până am să văd! Merită. E mare lucru să vezi în cer!

Lexi a plecat, Matei singur nu ştie de ce să se apuce. Mânios, izbeşte un picior în cutia cu „ţincvaisul” nereuşit.

Stă nemişcat.

„Ceru nu-i nici vânăt, nu-i nici sur, nu-i nici adânc, nici neadânc… De ce cad stelele din cer?“

Partea a doua:

„dar nimeni nu ştie…“

Capăt al osiei lumii !
Ceas alb, concis al minunii,
Sună-mi trei
Clare chei
Certe, sub lucid eter
Pentru cercuri de mister !

Ion Barbu[4]

…Citiseră sârguincioşi, cu răbdare, luni la rând, cărticica aceasta cu format de buzunar. Era cea mai fantastică înşiruire de idei pe care o putuse imagina cineva vreodată, o incursiune extraordinară în lumea severă a inteligenţei umane. Gândurile adunate în ea erau rodul strădaniilor neîntrerupte ale unor generaţii întregi de cercetători.

Cărticica se numea „Teoria reversibilităţii”. Un om, care îşi dăruise întreaga viaţă aceluiaşi efort, reuşise o sintetizare magistrală a strădaniilor risipite până la el. Se căuta un drum nou, care nu ducea nici spre pol, nici spre culmile îngheţaţe ale munţilor Himalaya, nici spre Lună, ci mult mai departe. Era o cale prin adâncurile şi înălţimile din minţile unor oameni, pe care o parcurgi aplecat la masa de lucru, în nopţi lungi de veghe şi încercări. Cei care pleacă în asemenea incursiuni stârnesc arareori atenţia reporterilor de fapte senzaţionale sau a operatorilor de film şi televiziune. Prea adesea aceste încercări cerând întotdeauna drept preţ o muncă de-o viaţă

[4] *„Ritmuri pentru nunţile necesare*“, JOC SECUND, E.P.L., 1966 (n.r.)

întreagă, rămân infim cunoscute. La fel de puţini sunt şi cei care se încumetă să citească o carte asemenea acestei „Teorii a reversibilităţii”, unde imaginile nu se exprimă prin cuvinte, ci printr-un joc complicat de cifre și simboluri, într-o urzeală grea dar măiastră de propoziţiuni matematice, alcătuind o adevărată filosofie.

— Nu mai pot — se plânse Lexi sfârşit — mi se închid ochii. Hai să dormim o oră şi ne apucăm din nou, mai târziu.

— Fii serios! Acum, când e mai interesant? Nu ne mai trebuie decât foarte puţin. În două ore am terminat.

Matei numără paginile:

— Mai sunt doar patru pagini — despre tăria sistemului de ecuaţii şi observaţiile generale. Să ne lăsăm aici, la capăt?

— N-auzi că nu mai pot?

— Ce dracu! încordează-ţi puţin voinţa. Stai că deschid geamul, să vină aer curat.

— Lasă-l, şi aşa m-a răzbit frigul, din pricina oboselii.

— Scrie atunci: ecuaţiile 16 a şi 16 b.

— Matei…

— Hm?

— Uită-te, a răsărit soarele, hai să deschidem totuși geamul…

De pe un acoperiş vecin, o fâşie de tablă, lucind, reflecta razele roșietice ale dimineţii, aruncându-le în geamurile căminului studenţesc.

Matei şi Lexi visaseră aventuri asemeni celor din cărţile lui Jules Verne, Conan Doyle sau Wells. Iată-i deodată prinşi de o pasiune nouă, pe care nici n-o bănuiseră. Cărţulia cu nume bizar, „Teoria reversibilităţii”,

le furase gândurile şi somnul. Avuseseră pe rând câte un idol, cu care ar fi dorit să semene, și deodată tuturora le luase locul un moşneag prea puţin fotogenic, fără statura impunătoare a căpitanului Nemo sau eleganţa în carouri a lui Sherlock Holmes — un profesor cam lăţos, Alfred Einberg, autorul „Teoriei reversibilităţii”.

— Ce zici ? întrebă Matei, când şi ultimul cuvânt fu citit.

— Impresionant.

— „... Aceasta nu pare a fi în concordanţă cu o teorie a continuului şi trebuie să ducă la o încercare de a găsi o teorie pur algebrică pentru descrierea realităţii. *Dar nimeni nu ştie* cum se poate obţine baza unei astfel de teorii.”

— Ai înţeles ceva?

— Cred că da.

— Ce-ai înţeles? îl chestionă Matei, inchizitorial, pe Lexi.

— Că n-a reuşit.

— Da, păcat. L-a făcut harcea-parcea pe Newton, mecanica clasică rămâne o joacă de copii şi în ştiinţa despre Univers abia începe urcuşul.

— Bine c-am terminat. Şi aşa am pierdut destul de mult timp. O s-o încurcăm în sesiune.

— *„... Dar nimeni nu ştie* cum se poate obţine baza unei astfel de teorii”.

Matei repetă, cu ochii privind spre niciunde, cuvintele acestea stranii, cu care Alfred Einberg îşi încheie „Teoria reversibilității”.

— E într-adevăr sinceritatea omului de ştiinţă de mare probitate morală, asta vrei să zici, dar mie nu-mi place —

conchise Lexi.

— Ce nu-ţi place?

— Chestia cu „nimeni nu ştie cum se poate găsi baza unei astfel de teorii”.

— De ce?

— Asta o să ne aducă numai necazuri. E pusă pentru pârliţi cu capul în mână ca tine. E o cursă să zăpăcească. Nu-mi place. De ce nu ne lasă în pace? Fereşte-te, Matei! Peste cincizeci de ani o să apară o carte ca asta, scrisă de tine, dar pentru asta o să trebuiască să plăteşti cu viaţa, poate. O să ajungi şi tu ca Einberg, un profesor şontorog, lăţos, şi o să pui şi tu la sfârşit o frază ca asta, să zăpăceşti pe alţii şi n-o să se mai termine niciodată. E ca povestea cu cocoşu’ roşu. Mai bine ne despărţim şi ne vedem fiecare de treaba lui. La aşa ceva nu mă înham. Oricât s-ar încerca, problema n-are nici o soluţie. Stiu că asta vrei, dar n-are rost să încercăm.

Matei nu-l mai ascultă.

„... dar nimeni nu ştie cum se poate obţine baza unei astfel de teorii”.

Se simte tulburat. Fraza cu chemarea ei ciudată i se strecoară adânc până în fundul sufletului. Deşi Lexi a ghicit, ca întotdeauna, ce gândește, totuşi nu îndrăzneşte să-i mărturisească ce-i trece acum prin minte. E ca un „document” misterios din lecturile adolescenţei lor, promiţând o comoară fabuloasă, undeva într-o insulă îndepărtată, la care ajungi după ce înfrunţi pericole, peste ţări şi mări. În adevăr chemarea lui Alfred Einberg i se pare direct adresată lui. E un apel fantastic, care străbate săgetător spaţiile şi timpul. E gata să-și imagineze că Alfred Einberg e lângă el şi că-l privește cu ochii lui

profunzi de după sprâncenele grele, pline de înţelegere şi nădejde.

— Îţi mulţumesc, bătrâne!

— Ce zici? se miră Lexi.

— Vorbeam cu Einberg; mi-a spus „drum bun“!

— Nu-ţi spuneam eu că ai să te ţicneşti? începi să ai halucinații ca fecioara de la Lourdes.

„... dar nimeni nu ştie cum se poate obţine baza unei astfel de teorii”.

Lexi ţine creionul între dinţi şi priveşte peste acoperişuri. Matei şi-a încreţit şi mai tare sprâncenele.

— E foarte clar. Matematica e totul, fără ea nu facem nimic. Ne alcătuim un plan precis pentru tot ce avem de studiat de acum înainte. Am ars gazul de pomană. Sa nu te aud că nu eşti de acord!

— Bine — răspunde Lexi cumpănit — facem matematică şi după aceea? Matei! O să rămânem repetenţi şi ne exmatriculează, ce dracu! Trebuie să ne hotărâm o dată pentru totdeauna ce-o să facem.

Matei s-a lăsat pe spătarul scaunului.

— Parcă eu n-aş vrea să ştiu ce-o să facem! în orice caz, deocamdată, n-am făcut nici o greșeală în materie de pregătire școlară.

— Ştiu eu?! se îndoieşte Lexi — totuşi parcă ne-am ţinut de prea multe.

— Scepticule! îl apostrofează Matei şi-i răscoleşte părul, dându-i-l peste ochi.

— Dă-o dracului!

— În fond e un om impresionant de sincer. Te-ai fi aşteptat să fie atâta poezie, şi atât de densă, într-o carte ca asta? Vezi, şi-a făcut datoria până la capăt. Cinstit. Teoria

lui n-a reuşit. A arătat de ce a eşuat şi cum s-ar putea merge, eventual, pe altă cale, mai departe. Spune-mi, pe tine nu te-a impresionat fraza finală?

Lexi s-a ridicat, în timp ce Matei îi vorbea, şi a început să se plimbe prin cameră.

— Ba da, mi-a dat dureri de cap, atât! Ca să ştii!… Hai! La opt trebuie să fim la muncă patriotică, la complex.

Matei s-a ridicat de pe scaun, se întinde din toate mădularele şi cască cu gura până la urechi.

— Nu merg. Mă culc.

— Ştiam. O să-mi zică toţi: pe noi ne duci, dar pe Nema de ce-l laşi? Fiindcă ţi-e prieten?

Lexi a plecat înfuriat, trântind uşa după el, dar după vreo douăzeci de minute s-a întors abătut:

— Eşti un dezertor jalnic.

— Bine, merg — se hotărăşte Matei, impresionat de furia mocnită a lui Lexi.

— Noi doi?

— Îi scoatem pe toţi. Începem cu „Fiii locotenentului Schmidt” — zice, arătând spre patul celor doi colegi de cameră, care nu s-au trezit încă şi dorm cu păturile trase peste cap.

— Hai, Mejem! Nae! A venit lăptăreasa! Nae, deşteptarea!… Nae deschide un ochi.

— Ce-ai cu noi? După ce că n-am dormit toată noaptea din cauza aiurelilor voastre, ne sculaţi şi cu noaptea în cap! Tot timpul aţi bombănit tot felul de tâmpenii. Tensori de câmp şi mai ştiu eu ce chestii şi acum…

— La muncă patriotică!

— Ce? Eu…

— Ştiu, tu eşti „fiul supusului turc Ostap Bender“.

— Lexi, lasă-i să doarmă, dar nu le mai dai nimic. Să-şi facă de-acum singuri referatele, şi de învăţat — să înveţe tot singuri, auzi?

Speriat, Mejem, al doilea „fiu al locotenentului Schmidt”, intervine împăciuitor :

— Hai să mergem. Vii, Nae? Eu merg, ştii doar că nu-i de glumit cu ăştia.

...Trebuie să fi fost trecut de mult de ora unu noaptea. Tramvaiele îşi încetaseră circulaţia şi strada pe care se afla căminul studenţesc rămăsese adâncită într-o tăcere în care se mărea mult rezonanţa fiecărui zgomot, oricât de mic: ritmul iute al tocurilor de pantofi ai unei femei, un miorlăit de pisică sau un scheunat de câine.

În camera de la etajul patru al căminului, singura care mai rămăsese cu geamurile luminate, atmosfera era grea din cauza aerului îmbâcsit de căldura uscată a caloriferului. Matei se ridică de la masa de lucru, trecu pe rând pe la patul fiecăruia dintre cei trei colegi de cameră şi îi înveli bine cu păturile.

Nae trânti pătura de pe el.

— Ce m-acoperi, vrei să mor de căldură?

— Psss, stai sub pătură, c-am să deschid geamul!

Nae nu-i mai răspunse, oftă şi curând după aceea i se auzi respiraţia regulată.

Matei deschise geamul şi, după ce-l acoperi încă o dată pe Nae, se întoarse la masa din mijlocul camerei.

După un timp, în patul de lângă uşă Nae se întoarse cu faţa în sus şi începu să sforăie. Se opri, deschise ochii şi se ridică într-un cot:

— Ce faci, nu stingi lampa? Nu vezi că nu se poate dormi pe lumină?

Matei nu-l băgă în seamă şi Nae adormi aşa, sprijinit în cot, iar după câteva clipe alunecă pe pernă.

Lui Matei Nema i se păru deodată că în jur, şi dincolo de ferestrele deschise spre cerul nopţii de toamnă, s-a făcut lumină ca ziua. Un gând îi ţâşni în minte, ca o străfulgerare într-un potop de scântei albastre.

„Ce-ar fi dacă?... Dar e aşa de simplu, cum de n-a observat nimeni până acum? Oare… oare nu mă înşel? Stai ...va să zică..

Înfrigurat, începu să aştearnă frazele matematice ale demonstraţiei, una după alta, pe hârtie. De emoţie îi tremura mâna şi aproape nu mai respira, în timp ce vârful creionului presăra în urmă, pe hârtie, într-o goană fulminantă, cifre, litere, formule, simboluri.

„Nu mă înşel. E bine. Totuşi… aşa de simplu? Nu se poate. Să mai văd o dată. Poate visez. Trebuie să mai revăd atent… să refac… să nu mă pripesc…”

Reluă demonstraţia pe altă cale şi obţinu acelaşi rezultat, fără nici o deosebire. O mai refăcu apoi încă de câteva ori şi rezultatul rămase mereu acelaşi.

„Ei bine, am dreptate. De aici ar fi trebuit să plece Einberg”.

Surescitat, îşi cuprinse fruntea în mâini, apăsându-şi tâmplele.

„Numai de n-aş înnebuni de bucurie, c-aş strica totul, să fiu calm. Aşa, să respir adânc, adânc şi încet“.

Se apropie în vârfuri de patul lui Lexi şi-l scutură uşor.

— Lexi, Lexi! Ascultă! Trezeşte-te!

Lexi continua să doarmă cu ochii închişi şi cu o sprânceană uşor ridicată, parcă a mirare, parcă a ironie.

— Lexi, Lexi, n-auzi?!

Îşi pierdu răbdarea, îl apucă de nas şi îi strânse nările. Lexi se smuci şi se întoarse pe o parte. Nu-i dădu răgaz, îl apucă de amândouă mâinile şi-l întoarse înapoi.

— Lexi, n-auzi? Cred că am găsit calea. E simplu, foarte simplu. Nici nu m-aş fi gândit. Hai să-ţi spun!

— Lasă că-mi spui mâine dimineaţă — bolborosi Lexi, din somn.

— Stai să-ţi spun acum. E o treabă teribilă, ascultă!

Trezit de-a binelea, Lexi se ridică enervat.

— Mâine să ştii că cer să mă mute în altă cameră! La naiba ! Noapte de noapte! Aşa nu mai merge. O să ajung neurastenic. Abia adorm şi începi: „Lexi!“ Da’ ce-s eu? Lasă-mă, domnule, dracului, că mi-e de ajuns de patru ani…

Se frecă înciudat la ochi:

— M-am neurastenizat. E o nenorocire să stea omul cu tine într-o cameră. Eşti un huhurez, te învârteşti toată noaptea.

— Psss — îi făcu semn Matei, să-l domolească. Am găsit calea, de data asta nu mă înşel.

— *Ce-ai găsit?*

— E nemaipomenit de simplu, pricepi? Ţi-am spus că doctrina lui Einberg e formală, deşi orientarea lui matematică e perfectă. Vezi, axiomatica lui pleacă tot de la postulate vechi, adăugându-le un corectiv.

— Matei, te în fierbinţi, asta de unde ai mai scos-o?

— Cum, de unde am scos-o? E clar. Mărimile fundamentale, înţelegi?

— Nu înţeleg.

— Tu ştii ce condiţie geometrică se impune în reversibilitatea limitată, ca să se ajungă la relaţia între

masă şi energie?

— O rotaţie completă în jurul unei imaginare a timpului.

— Bun, dar dacă încercăm altfel: să zicem — ce corespondent geometric ar conveni, pentru ca între masă şi energie să avem o relaţie de tipul cel mai general? O funcţie oarecare?

— Stai… Cum vine asta?

— Hai la masă, s-o facem pe hârtie.

Începură discuţia în şoapte, dar, furaţi de subiect, vorbiră din ce în ce mai tare.

— … Nu-ţi dai seama că în Univers, pe stradă, în Marte, dincolo de galaxii — pretutindeni există între masă şi energie o relație matematică generală, în care fiecare fenomen se înscrie cu o condiţie particulară?

— Nu sunt convins — zise Lexi.

Cel dintâi care se trezi în focul discuţiei dintre Matei şi Lexi fu Mejem.

— Parcă o faceţi intenţionat! Ţineţi lumina toată noaptea aprinsă; nu zic nimic, tac şi înghit. Vă foiţi ca viermii toată noaptea prin cameră; nu zic nimic, scrâşnesc din dinţi, tac şi rabd. Dar nu-i numai atât. Vorbiţi toată noaptea. Nu zic nimic, dar voi urlaţi ca apucaţii, vă contraziceţi. Zbieraţi! M-am săturat, aţi auzit?

Se uită la ceasul de pe noptieră:

— Ei nu, e prea de tot: trei fără cinci!

Matei şi Lexi nu-i dădură nici o atenţie.

Se trezi şi Nae:

— Să-mi ziceţi mie cuţu, dacă n-o să ajungem toţi patru la balamuc. Noapte de noapte, dom'le, aceeaşi chestie!…

Deschise sertarul noptierei, de unde scoase nişte vată,

să-şi astupe urechile. Apoi, îşi trase pătură peste cap şi se culcă la loc, bombănind:

— Într-o zi am să mă trezesc cu o anemie pernicioasă la nervi…

— Poţi să explici oricui, ca să priceapă? îşi exprimă Lexi scepticismul.

— Sigur. Oricui. Şi un tolomac va pricepe, nu-i greu de loc — se apără Matei.

— … Un tolomac?

Întâmplător, Lexi se întoarse şi-l văzu pe Mejem, stând în pat, treaz şi indignat.

— Ce faci? Nu dormi? îl întrebă. Ia vino puţin. Să zicem că tu eşti tolomac, să vedem, pricepi elucubraţia lui Matei?

— Bravo, acum mă treceţi şi pe post de tolomac. Slăbiți-mă !

Netulburat, Matei luă o foaie de hârtie şi veni să-i explice și lui Mejem demonstraţia care leagă masa şi energia într-o relaţie generală. Mejem se lăsase pe pernă, în timp ce Matei, ţinând un caiet cu scoarţe groase închis pe genunchi şi cu hârtia deasupra, explica de zor.

Pe culoar răsunară uşi deschise. Se auzi o bătaie în uşa camerei lor, la care nu răspunse nimeni. În urma bătăii apăru Olimpiu Munteanu, responsabilul de an pe cămin:

— Tovarăşi oameni de ştiinţă! Ce tot faceţi aici că aţi trezit tot căminul?

— Bine că ai venit, Limpi — îl luă repede Matei. Vino să vezi o chestie tare.

— Tovarăşi oameni de ştiinţă, culcaţi-vă, o să vorbim mâine, o să avem tot timpul…

— Cinci minute! Stai că-i păcat să nu-ţi spunem. Uite, fii tu arbitru. E o problemă care pleacă din reversibilitatea

limitată.

— Da, să fie arbitru — ceru şi Lexi, şi-l luară amândoi cu forţa.

Discuţia reîncepu şi mai aprinsă.

— Tovarăşi oameni de ştiinţă... mâine...

— Nu, stai — preciză Matei — definim întâi ce înseamnă energia, apoi definim masa.

— Bine, dar totuşi introduci un postulat suplimentar, fără să excluzi pe nici unul din cele vechi — îl opri Lexi.

— Cum fără să-l exclud? Nu rămâne decât postulatul meu.

— Care, al tău?

— Cum dracu nu înţelegi?

— Tovarăşi oameni de ştiinţă, e târziu, zău, uite ce târziu e! interveni Limpi.

Trebui să abandoneze.

Înfruntarea de opinii ştiinţifice dură până spre ziuă. Continuau să dezbată problema, când cineva trânti o uşă. Se auziră voci și culoarul căminului prinse viaţă. Era dimineață/ Studenții se pregăteau să plece la dejun şi apoi la cursuri. Olimpiu Munteanu adormise de mult pe scaun, uitat de Matei şi Lexi.

Zrrr... zrrr... zrrr... începu să sune deşteptătorul de pe noptiera lui Mejem, fixat la şase fără un sfert.

Olimpiu Munteanu tresări îngheţat. Toată noaptea camera rămăsese cu fereastra deschisă. Matei îl învinuia pe Lexi:

— Atunci eşti pur şi simplu de rea credinţă. Lucrezi cu operatorul auto-adjunct, cu simbol de tensor, nu-i nici o...

— Tovarăşi oameni de ştiinţă... hap... hap-ciu! Uite c-am şi răcit. Dracu' m-a pus să vin.

— Limpi, fii atent, auzi ce zice Lexi, că în cazul ăsta nu sunt posibile două reduceri consecutive ale operatorului de câmp!

— E posibil, ba aproape cert, că am făcut cel mai grandios guturai al tuturor timpurilor — zise meditativ Olimpiu.

Mejem şi Nae se îmbrăcau, făcând haz pe înfundate:

— Nu-i cert, dar e posibil ca ăştia să te bată până la urmă, trăsniţi cum sunt. Şterge-o, Limpi, nu te pune cu oamenii de ştiinţă.

Dar Matei şi Lexi nu-i auzeau. Continuau să vorbească, dar se potolise şi erau de o voioşie blajină acum, de parcă ar fi descoperit un joc nou, tainic şi numai al lor.

POVESTIREA ÎNTÂI:

tertium non datur[5]

„Certitudinea?...“ în adevăr, de astă data era drumul căutat îndelung, cu nesfârşite stăruinţe. Timotin Omăt îşi sprijini fruntea cu o mână şi după multă vreme respiră adânc, cu senzaţia că a ajuns la capătul unui urcuş anevoios şi îşi poate îngădui o clipă de răgaz. Acum putea să privească în urmă, la povârnişul abrupt pe care-l parcursese, de unul singur, pas cu pas, fără să se gândească dacă are cel puţin o singură şansă. Împotriva unei evidenţe care părea absolut certă, se îndărătnicise şi iată...

De afară, din casa scărilor, se auziră tropăituri şi glasuri zgomotoase de copii, chemându-se. Zări şi soarele dimineţii de primăvară, alb, orbitor, împroşcând oraşul cu un potop de străluciri. Mâna îi alunecase peste ochi şi i se oprise pe faţa cu barba nerasă de câteva zile.

„Mai departe! Mai departe...” Clipele de părelnică fericire se mistuiră, iute alungate de nelinişti. „Mai departe, mai departe!“

În pauza făcută, cerneala se uscase în peniţa stiloului şi trebui să mâzgălească zigzaguri ca s-o pornească iar.

Ecuaţia era relativ simplă şi putea calcula în cel mult două ore numărul de soluţii posibile; apoi le va lua pe rând, fiindcă una dintre ele va fi cea reală, soluţia întregului sistem de calcul — în sfârşit soluţia.

Glasurile şi tropăiturile copiilor se auziră iar. Unul dintre ele spunea:

---

[5] A treia posibilitate nu există (dicton latin), (n.r.)

— Bine, să ne luăm la trântă şi cine învinge, rămâne campion mondial în tot blocul nostru, numărul optsprezece!

— Bine, biineeee… răspunseră alte glasuri în cor, în timp ce hărmălaia se depărta.

Târziu, către seară, amorţit de atâta stat pe scaun, se ridică ameţit, să facă doi-trei paşi prin cameră.

„O, cum de nu mi-am dat seama? Cum? Cum?… Totul, totul în zadar… Zece la puterea optsprezece, ori zece la puterea nouăsprezece…” Cărţile din bibliotecă şi lampa din tavan se legănau o dată cu podeaua de sub picioarele lui, devenită nesigură.

„Zece la puterea optsprezece ori zece la puterea nouăsprezece… Zece urmat de… În zadar, totul în zadar…”

Ar fi vrut să întindă mâinile înainte, să se poată apuca de ceva. Aluneca în adâncuri, tot mai repede, şi nu găsea nimic, nici un sprijin.

„Binee! Să ne luăm la trântă şi cine învinge, rămâne campion mondial în tot blocul nostru, numărul optsprezece!“

Glasul care repeta cuvintele copiilor de azi dimineaţă răsuna străin şi batjocoritor.

„… Să ne luăm la trântă? Sunt prea bătrân ca să mă mai iau la trântă cu cineva. Am şaptezeci şi şase de ani, m-am născut în 1892 — *a-mie-opt-sute-nouăzeci-şi-doi…“*

„— Puţin! Eu am zece la puterea optsprezece, ori zece la puterea nouăsprezece, ori zece la puterea optsprezece, ori zece la puterea nouăsprezece, ori…

— Știu, ştiu, eşti infinitul…

— Tu m-ai chemat, ţi-aduci aminte? Era în ’nouă sute zece. Terminaseşi Facultatea de matematică.

— E adevărat, aşa s-a întâmplat. Trebuia să-mi aleg teza de doctorat şi m-am dus la profesor. Da, da, era tot o seară de primăvară. Aveam bilete la teatru. Am stat până noaptea târziu la profesor şi nu m-am mai dus.

— Dar… ea te-a aşteptat. Ai necăjit-o. Ţi-aduci aminte? Poate nu ştii. A plâns toată seara, de ciudă.

— Nu ştiam. N-a mai vrut să ne mai întâlnim de atunci, fiindcă o mai făcusem să aştepte şi altă dată. Dar asta s-a întâmplat acum cincizeci şi…

— Era frumoasă.

— Da… era… Era foarte frumoasă…

— Îţi aduci aminte de ce ţi-a spus profesorul?

— Da, mi-a spus că-i o idee periculoasă, că s-ar putea, să-mi irosesc toată viaţa fără să găsesc nimic.

— De ce nu l-ai ascultat?

— Fiindcă am vrut să găsesc o teorie nouă a numeraţiei, mai rapidă, cu care să se poată socoti mai uşor marile mulţimi de obiecte, electroni, particulele nucleare, particulele…

— Ha-ha-ha! Ai găsit-o, nu-i aşa?

— Da, nu râde, am găsit-o. Am găsit ecuaţia, trebuie doar calculată…“

— Calculată cu zece la puterea optsprezece ori zece la puterea nouăsprezece soluţii? Ha-ha-ha!

— N-am ştiut că-i atât de complicat, am crezut că termenii de probabilitate de gradul nouă se reduc între ei. M-am înşelat… Şi totuşi… poate c-ar fi o soluţie… ar fi.. “

Se smulse cu ultimul rest de energie din noianul de vedenii ce i se împăienjenise în gânduri.

„Soluţia… poate că…“

Acesta era cuvântul, în camera albă şi însorită a laboratorului. Matematicianul Valentin Soran îşi ridică privirea, surprins de apariţia ei neaşteptată, surprins şi de astă dată, ca-ntotdeauna, de frumuseţea chipului şi a trupului ei, atât de potrivite în camera irizată de minunea zilei de primăvară.

— Valentin, mă faci să aştept, nu-i aşa? Vocea ei, vocea aceasta neobişnuită, adâncă, avea accentul uşor insolent, uşor imperativ pe care el îl cunoştea: era modul ei de a-şi disimula o tristeţe, sau poate o înfrângere chiar.

— Nu, să vezi... aştept doar fişele de calcul. Se uită la ceasul din perete: Peste opt minute vor fi conectate circuitele integratorilor.

— Şi?...

— Vezi, e atât de important! S-ar putea să reuşim.

— Şi?

— Oamenii, Pământul vor avea un alt sistem de numeraţie.

— Şi? O să numărăm trei, doi, unu — în loc de unu, doi, trei? Teribilă descoperire! Pentru asta nu ţi-ai luat concediu de cinci ani?

El zâmbi dezarmat, resemnat ca un copil în faţa oamenilor mari care nu cred în Moş Crăciun:

— Nu ţi-am spus? Inversiunea e doar principiul, plecarea de la valorile marilor mulţimi şi separarea evenimentelor numărate, prin criterii de precizare.

— Valentin, iar începi? M-am săturat de povestea asta. Auzi? M-am săturat! I-am citit însemnările boşorogului, ştii ce scrie? Citez, reţin exact, m-a frapat pasajul: *Evantia a luat bilete la o reprezentaţiune de lanternă magică; se joacă cu titlul de „Fatalitatea vieţii”. Nu voi să merg din*

pricină că nu mă pot desprinde de studiu. Mă tem că voi fi în situaţiunea de a renunţa la formarea unui cămin. Poate mai târziu, după ce am să termin studiul și asta cine ştie când... După cum mi-a atras atenţiunea domnul profesor, s-ar putea să nu ajungă o munca de-o viaţa întreaga. Da, aşa am să fac, aşa trebuie *să fac! Miragiul acestui studiu imens m-a prins în fascinaţiunea lui. Trebuie să aleg — între Evantia şi miragiul meu. Tertium non datur.”*

— Spune-mi, de ce ai citit? Te-am rugat să nu umbli în hârtiile acelea!

— Fiindcă… fiindcă cel puţin pe tine vreau să te scap. Înţelegi? Ce-a realizat Timotin Omăt? Un biet profesor de şcoală medie, atât a fost — şi a murit acum patruzeci de ani, necunoscut. Nu vreau să scuturi tu praful şi mucegaiul de pe dosarele lui, nu vreau să…

Un semnal luminos se aprinse în panoul de aparate care acoperea în întregime unul din pereţii laboratorului.

— Uite, uite! o întrerupse surescitat matematicianul. Da… te rog, o clipă, să-mi notez…

„… E clar, absolut clar, dar trebuiesc repetate programările… Asta ar însemna o soluţie pur algebrică…”

Se opri. Era seară. Ajunsese în faţa intrării somptuoase a Institutului de calcul.

„Oare ce trebuie să-i spun?“ Se uită la ceas. „Ora douăzeci şi trei şi… Am făcut-o! La ora douăzeci şi unu trebuia să… S-a supărat desigur”. Introduse o fisă în videofonul din holul Institutului.

— Bună seara.

— Bună seara, Valentin, nu-mi cere iertare. Am înţeles.

— Nu! Trebuie să mă laşi să-ţi explic. O să introduc un

etaj pentru repetarea programărilor; s-ar putea să existe o soluţie pur algebrică.

— Cred că ai dreptate; şi eu mă gândeam la posibilitatea asta.

— Și tu ?

— Da, și eu.

— Dar…mi-ai spus nimic; bine, dar tu…

— Ai dreptate: eu nu mă pricep la calcule programatice. Ascultă-mă însă. Sunt medic. Ţin în braţe în fiecare zi douăzeci de copii şi aş vrea ca unul, cel puţin unul să fie al meu. Înţelegi? îmi place muzica serială şi aş vrea o dată pe lună să ascult un concert. Aş vrea să merg în picioarele goale şi să simt cum mă înţeapă pietrişul unui râu de munte. Aş vrea să mă usture ochii de fumul unui foc aprins în faţa unui cort, într-o excursie în caiac pe Olt. Pentru asta n-ai putea găsi o soluţie pur algebrică? Sunt sigură că nu! Atunci lasă-mă s-o caut *eu,* fără tine!

Rămase năucit în faţa ecranului stins. Peste câteva secunde însă ecranul videofonului se aprinse din nou.

— Salut, Valentin. Ce faci? întrebarea i-o pusese cercetătorul-dispecer de serviciu.

— Nimic deosebit. Urc sus. Am de lucru…

— Ai o mutră… se întâmplă. Ura, bătrâne!

— Ai dreptate, am o mutră… pur algebrică.

POVESTIREA A DOUA:

revelion cu bătrânul holmes

— Aţi instalat fişele cu felicitări de Anul Nou? întrebă, oarecum de circumstanţă, directorul Observatorului.

— Desigur, desigur — se grăbi să-i răspundă Zenobia Breţu, inginerul cu telecomunicaţiile. Am făcut fişe pentru o sută nouăsprezece limbi.

— Mă iertaţi — interveni inginerul radiolog Tudor Scripcaru, directorul adjunct — din păcate nu văd nici un sens în urările acestea între automate: *„Atenţiune, dragi colegi de la Observatorul Moldoveanu, aici e staţia Greenwich, vă dorim un An Nou fericit, multe succese etc, etc...* Se conectează un releu şi numai ce-o auzi pe Babette stâlcind limba bătrânului Will: *„Hallo Greenwich, thank you very much, here’s Moldoveanu-Observatory, we wish you etc, etc.* La fel cu Zambezi, cu Mexico-City etc, etc... Are vreun rost?

— Întâi şi întâi, nu stâlcesc limba bătrânului Will, asta-i o calomnie. În al doilea rând, nu mă cheamă Babette; ţi-o spun pentru ultima dată, pentru dumneata sunt tovarăşa Zenobia Breţu. Şi în al treilea rând, aşa se obişnuieşte; dacă te interesează, mâine n-ai decât să citeşti imprimările de felicitări la telex. Asta-i!

— Formidabil! Auzi? Nu cumva mie mi-au spus cei din Okinawa să repet comunicarea în englezeşte, după ce onorabila Babette le vorbise o jumătate de oră, pretinzând că a cuvântat în limba bătrânului Newton?

— Să lăsăm cursurile de limbi străine — interveni directorul —toată lumea nasul în farfurii!

Trebuia să intervină adesea; „puştii lui“ erau cam năbădăioşi.

Vorbele Bătrânului Holmes (aşa fusese poreclit în secret directorul) avură efect.

„Puştii”, în frunte cu Harry Taxon (alias Scripcaru), nu mai aveau răbdare, dar fiindcă „masa de prânz trebuie să fie masă de prânz şi nu aiureală (vezi „Dictoane Alese din Bătrânul Holmes" — un fel de cod oral al bunelor maniere din staţiune)” au fost nevoiţi să-i suporte tot tipicul, călcându-şi pe inimă.

În ziua aceea de 31 decembrie totul a decurs după program... până la cafea. Erau cu toţii fericiţi că „ceremonialul”, cum îi ziceau ei, e pe sfârşite, când — ce să vezi: Bătrânul Holmes îşi aprinse pipa, proverbiala lui pipă, după ce o îndesase bine cu tutun auriu, degudronat şi denicotinizat, apoi ridică ceşcuţa, să soarbă o gură de cafea aburindă. Dar în locul aerului de profundă satisfacţie pe care-l arbora de obicei, figura i se lungi brusc. Ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic, mai sorbi o dată din ceaşcă şi mai trase un fum din pipă, apoi „cuvântă”:

— Dragă tovarăşă inginer Mariela Prigore, iubita noastră chimistă, şi prea stimate tovarăşe inginer Dan Stăncescu, onoratul nostru electronist, aş vrea să-mi daţi un termen, în orice caz nu mai lung de zece ani, în limita căruia să vă hotărâţi să puneţi la punct maşina electronică de preparat alimente. Ce ziceţi?

Mariela Prigore băuse şi ea din cafea. Cu ochii plecaţi, încercă vag să se apere:

— Tovarăşe director, să ştiţi că n-am nici o vină. I-am spus încă ieri lui Dan că circuitul care comandă dozarea soluţiei de clorură de sodiu are undeva o atingere şi

declanşează relcul, în locul releului pentru dozarea soluţiei de poliglucide. Ce era să mai fac?

— Să vedeţi — interveni Stăncescu — sunt şi eu om…

— Bine, bine, om, om, dar ce facem cu cafeaua sărată ocnă?

— Păi dacă nu mă lăsaţi să vorbesc… Ştiţi că ieri şi azi am avut de transmis rezultatele de la „raze cosmice”. Tovarăşul Scripcaru a vorbit nouă ore cu Teguciclapa.

— Tegucigalpa! Adică *Te-gu-ci-gal-pa!* îl corectă Scripcaru.

— Tecigugalpa, în sfârşit, dar cine a dat indicaţii „Normei 11“ pentru drumul „106 Sirius”? N-am condus-o eu singur patru sute de mii de mile, fiindcă „Kilimandjaro” era defect? Când să mai am timp pentru bucătărie?

— Bine — conchise Bătrânul Holmes. Să ne bem cafelele aşa cum au fost făcute, poate astfel „vom mai trage unele învăţăminte din situaţia creată”, cum se spune! Să ne fie de bine, şi de dulce!

Fu primul care-şi goli ceşcuţa până la fund şi — fiindcă până şi o invitaţie de-a lui trebuia considerată un ordin — rând pe rând Mariela Prigore (alias Madame Curie), Babette, Harry Taxon, fizicianul Lucipescu (alias Copernic) şi Stăncescu (alias Burtică) sorbiră cafelele sărate cu dinţii încleştaţi, până la ultima picătură.

Apoi toată lumea se ridică de la masă. Liniştea se menţinu până când Bătrânul Holmes părăsi sala, dar imediat după aceea năzdrăvanul electronist Burtică era mai-mai să fie linşat. Noroc că Madame Curie, veşnic miloasa, interveni să fie iertat: pledoaria ei se baza pe înţeleptul principiu că, în definitiv, nu se poate fără „sarea în bucate”.

De fapt — se înfurie Burtică — de ce n-ai gustat cafeaua înainte de a o servi?

— Las-o moartă — îl potoli Copernic — că ne-ai făcut de râs. Îţi făcea foarte bine dacă te reţinea la Observator, cum ar fi fost normal. Gata, echiparea, că întârziem!

Porniră în trombă, să-şi schimbe hainele de serviciu. Primul care se întoarse gata echipat fu Harry Taxon; se grăbi să iasă pe platforma heliportului, să pregătească rachetopterul în vederea plecării.

Curând coborâră şi ceilalţi din camere, gata de drum, dar nu puteau pleca decât după ce aveau să-i ureze Bătrânului Holmes un An Nou fericit. În seara aceea urma ca el să rămână singur în tot Observatorul.

— Eu sunt gata — anunţă Harry Taxon, intrând de afară, roşu la faţă de vânt şi de ger. Am pornit motorul şi l-am lăsat în mers, să se încălzească puţin. Oare cât o să ne ţină, până va binevoi să coboare?

— N-ai zis tu că plecăm la orele pai'sprăzece? O să coboare exact la pai'sprăzece — îl lămuri Copernic.

— Ce mă mai scoate din sărite cu punctualitatea asta a lui! izbucni înciudat Harry Taxon.

— De data asta nu. E ora „pai'sprăzece" fără douăzeci şi două de minute. Vă doresc drum bun şi un An Nou fericit.

Se întoarseră, ca la comandă, spre uşa în cadrul căreia apăruse, pe nesimţite, Bătrânul Holmes.

— La mulţi ani! îi răspunseră în cor.

Harry Taxon se înroşi până în vârful urechilor şi îşi plecă ochii.

Bătrânul Holmes le strânse mâinile pe rând. Peste un minut rămase singur în faţa geamului vast din sala mare a

Observatorului, privind spre discurile rachetopterului, cum se învârteau din ce în ce mai repede. Le făcu semn cu mâna până când îi pierdu din vedere, şi apoi se întoarse mulţumit în liniştea care-l înconjura, venind parcă spre el de pretutindeni. Îşi aduse un reşou mic, vechi de pe vremea bunicii, o râşniţă electrică la fel de veche, şi îşi pregăti o cafea, fără programarea maşinii electronice de preparat alimente şi chiar fără nici un fel de maşină electrică, într-un simplu ibric; şi se întâmplă să nimerească o cafea bună.

Arhimede Cărăbuş, sau Bătrânul Holmes — cum îi spuneau colaboratorii lui, bănuind că el nu ştie — se pregătea să înceapă al unsprezecelea an de activitate la Observatorul de Astronautică. De doi ani fusese numit directorul Observatorului. În ciuda poreclei, nu era de loc bătrân: la 16 februarie 1999 urma să împlinească 36 de ani. La Observator venise exact cu zece ani în urmă, în ziua ajunului Anului Nou. Până atunci lucrase ca asistent la catedra de Astronomie. Îndepărtată de la Institutul de Astronautică din Bucureşti, pregătindu-şi în acelaşi timp teza de doctorat. Cu puţin înainte de a o preda, constatase nişte greşeli care i se strecuraseră în calculele ultimului capitol.

— Ei şi tu — faci prea mult caz! îl apostrofă şeful lui de catedră. Chiar cu aceste greşeli, lucrarea rămâne foarte valoroasă; mai ales calculul zonelor din infraroşu pentru telescoapele cuantice e o descoperire remarcabilă. Renunţă la ultimul capitol şi susţine-ţi teza liniştit!

Dar nu avu ce-i face; Arhimede persista să-şi revadă lucrarea în întregime. Profesorul aranjă să fie numit într-

un post la Observatorul acesta de Astronautică, de pe vârful Moldovanu din Munţii Făgăraşului.

— Uite — i-a spus la plecare. Ai un an la dispoziţie. Te poţi odihni, poţi mai ales să-ţi refaci liniştit calculele. N-o să fie prea multă treabă, Observatorul e nou şi nu intră în funcțiune decât la vară, chiar şi atunci cu program redus. Drum bun, la revedere peste un an!

Pe vremea când era asistent la Institut fusese logodit cu o studentă de la Medicină şi i se părea, în virtutea unei legi la fel de implacabile ca şi legea atracţiei universale, că dragostea lor e cea mai mare şi mai puternică din lume. Când a auzit că pleacă, fata s-a făcut foc. A încercat prin toate mijloacele să-l determine să-şi susţină teza. Când a văzut că nu-l poate convinge, şi-a şters încet lacrimile, a scos simplu inelul de logodnă şi i l-a întins. Peste şase luni era măritată cu altcineva şi-l uitase. Probabil că mai ales din cauza asta Arhimede Cărăbuş n-a mai plecat de la Observator. Profesorul l-a tot chemat, vreo patru ani la rând, să se întoarcă. I-a răspuns că renunţă la susţinere şi a adăugat în glumă că speră să obţină titlul *honoris causa.* Desigur, profesorul s-a supărat, uitându-l intenţionat în vârful lui de munte.

În cei zece ani care au trecut pe nesimţite, s-a ţinut serios de treabă. Personalul Observatorului s-a schimbat mereu şi dintre toţi, el a rămas cel mai vechi. Se statornicise obiceiul ca aici să-şi facă stagiul de un an tineri ingineri şi fizicieni, care urmau după aceea să lucreze la Institutul de Astronautică. Cel mai bun dintre ei devenea automat directorul adjunct al Observatorului, aşa cum era în acest an „Harry Taxon “.

Băieţii din ultima serie împlineau în februarie anul şi

urmau să plece. Gândindu-se la această posibilitate, Bătrânul Holmes simţea o uşoară strângere de inimă. Poate că de astă dată, mai mult decât faţă de alte serii, se simţea teribil de legat de ei, în ciuda năzbâtiilor pe care le făceau şi chiar în ciuda faptului că-l botezaseră „Bătrânul Holmes”.

Pipa i se stinsese de mult, şi în ceşcuţă cafeaua preparată după metode învechite rămăsese pe jumătate nebăută. Se adâncise în studiul unor fişe de la maşina electronică de calcul, adunate de mai multe săptămâni, pe care nu avusese timp să le examineze amănunţit.

„E clar, chiar foarte clar…“

Se ridică din fotoliu şi începu să umble prin sală.

„Nu mai încape nici o îndoială. Hm? Mă mir că nu s-a gândit nimeni până acum la ipoteza asta. Hm? Ei, şi eu… Dacă ar fi descoperite toate de la început, n-ar mai rămâne nimic de făcut. E logic!”

Se aşeză din nou, îşi prinse pipa, după ce o înfundă cu tutun proaspăt, sorbi o gură de cafea şi începu metodic să refacă raţionamentul ştiinţific care-l dusese la ceea ce i se părea o nouă descoperire.

În momente ca acesta, pradă unei emoţii intense, obişnuia adesea să vorbească de unul singur cu voce tare.

— E de-a dreptul formidabil. Ascultă-mă ce-ţi spun, Bătrâne Holmes! Cred că ai dat lovitura cea mare…

Emoţionat, simţea că nu-şi mai găseşte locul. Ar fi vrut să comunice cuiva această bucurie. Formă apelul pentru ora exactă la televiziune. Pe ecranul stereo de pe peretele din fund al camerei se făcu lumină şi apăru imaginea acelor de ceasornic, apoi fata aceea drăguţă care spunea ora exactă veni dintr-o parte, arătă cu mâna spre

indicatoare şi îşi pronunţă formula profesională:

— Atenţiune, peste nouă secunde va fi ora nouăsprezece şi două minute. V-aţi controlat ceasul? Vă mulţumesc.

Imaginea dispăru, înainte ca Bătrânul Holmes să-i fi putut spune: „Ştii, ceasul meu merge perfect, dar am vrut să-ţi spun că…“

Un difuzor transmise brusc semnalul de chemare şi imediat după aceea o voce comunică:

— Atenţiune, Observatorul Moldoveanu! Staţia dumneavoastră meteorologică automată indică posibilităţi normale de aterizare. Înspre dumneavoastră a plecat un rachetopter, care va aduce un reporter al stereo-televiziunii. Este ora nouăsprezece, şi zece minute, aterizarea se va face la ora nouăsprezece şi douăzeci şi cinci de minute. Vă rugăm să fiţi pregătiţi. Vă dorim un An Nou fericit. A încheiat transmisia.

— Cum vine asta? Bătrânul Holmes sări de doi coţi în sus: Asta-mi mai trebuia! Acum când vreau sa fac experienţa! Să-mi pierd vremea cu un reporter, ei, drăcia dracului!

Enervat, apăsă la întâmplare pe unul din butoanele pickup-ului stereofonic.

— Nu înţelegeţi că vreau să experimentez?

Nu-i răspunseră decât acordurile triste ale „Neterminatei”, ca şi când Schubert i-ar fi prevăzut cu mulţi ani înainte necazul.

Profund nemulţumit, se duse să-şi îmbrace pâslarii şi şuba, ca să-i poată ieşi înainte nepoftitului. Spera să termine repede. Ştia de fapt pe dinafară vreo trei-patru genuri de răspunsuri la asemenea interviuri, doar îl mai

plictisiseră şi altă dată. În orice caz, în cel mult o oră, o oră şi jumătate, avea sa rezolve problema asta mondenă.

Reporterul era de fapt o reporteră, o codană neastâmpărată şi nimic mai mult. Fusese convins că femeile complică totdeauna orice treabă. Trebui să-i permită fetei să aprindă toate lămpile în Observator; ba ea mai avu pretenţia ca el, Bătrânul Holmes, să se bărbierească încă o dată, deşi se bărbierise înainte de prânz.

„Să nu-ţi iei câmpii?”

Fata îi făcu semn, întrebându-l dacă e gata, arătând disperată spre ceasul de la mână, că sunt în întârziere.

Ecranul stereo-televizorului se lumină brusc. Crainicul începu să anunţe:

— Dragi copii…

Holmes înghiţi în sec.

— ... ați urmărit zborul telereporterei noastre Evantia Cireşaru cu rachetopterul spre vârful Moldoveanu, la Observatorul de Astronautică. Aţi văzut apoi, pe harnicii noştri oţelari de la marele Combinat Siderurgie din Galaţi, pregătind primele şarje ale anului 1999, şarjele unor oţeluri speciale pentru rachete interplanetare. Şi acum, să ne întoarcem din nou la Observator, de unde, după cum v-am mai spus, se conduc zborurile rachetelor. Dăm cuvântul prietenei noastre Evantia.

Telereportera conectă aparatul de luat vodori. Începea transmisia.

— Dragi copii, la Observator am fost primită foarte bine chiar de director, tovarăşul Arhimede Cărăbuş, care după cum vedeţi şi voi — m-a luat părinteşte de mână şi — după cum vedeţi — ţine să mă conducă şi să-mi arate pas

cu pas instalaţiile complicate, necesare comunicaţiilor şi observaţiilor astronomice. La Observator, specialiştii din schimburile de serviciu ţin zi şi noapte legătura cu lumile îndepărtate ale planetelor. Şi acum o să-i vizităm, rând pe rând, pe tovarăşii specialişti de serviciu la posturile lor. Acest lucru ne va fi posibil datorită faptului că în toate încăperile laboratoarelor sunt instalate camere de luat vederi pentru transmisii de televiziune. Porniţi deci alături de noi. Cu ce să începem, tovarăşe director?

De fapt, de mână îl luase *ea* — şi asta îl cam enervase.

„Auzi? «Părinteşte»?!”

Îşi înghiţi năduful şi zise:

— De fapt, în Observator, la această oră şi până mâine dimineaţă, nu mă aflu decât eu. Toate instalaţiile Observatorului sunt complet automatizate şi se comandă de la o maşină cibernetică de calcul. Personalul de serviciu al Observatorului nu execută decât prelucrarea datelor culese şi lucrările de întreţinere.

Ar fi vrut să continue, să sublinieze acru că povestea cu „zi și noapte” era de pe vremea bunicii, dar se abţinu; să nu strice telereportajul.

— Dragi copii — interveni Evantia Cireşaru, îndemânatică la vorbă ca toţi telereporterii — după cum aţi aflat astă seară, în tot Observatorul nu se află nimeni, în afară de directorul Cărăbuş şi cu mine — aşa că, împreună cu noi, veţi fi şi voi stăpânii Observatorului şi vom putea hoinări peste tot, în voie. Atenţiune doar, să nu puneţi mâna pe vreun aparat sau să stricaţi ceva. Vă rog să fiţi foarte cuminţi!

Tovarăşe director, desigur instalaţia cea mai interesantă, după câte ştim, este telescopul cuantic, cu

care a fost dotat de curând Observatorul şi căruia am aflat că dumneavoastră i-aţi adus importante perfecţionări, în aşa fel încât cu ajutorul lui se poate vedea mai bine, la mai mari distanţe și...

Ar fi vrut să spună „şi mai repede”; dându-şi seama însă că acest ultim grad de comparaţie nu se potriveşte în cazul de faţă, lăsă „şi“-ul în suspensie, tuşi de circumstanţă şi continuă netulburată:

— Deci, tovarăşe director, înainte de a merge mai departe, vă rugăm să explicaţi micilor noştri telespectatori — desigur fără să recurgeţi la cunoştinţe prea savante — cum funcţionează un telescop cuantic. Vă rugăm să ţineţi seama că teleemisiunea de acum este destinată telespectatorilor între şase şi opt ani; după cum ştiţi, la această vârstă nu se ajunge decât la algebra elementară şi la trigonometrie.

Bătrânul Holmes rămase paf. Întrebă într-o doară:

— Puţină mecanică cuantică ştiu?

— Ei, nu chiar mecanică cuantică, dar legile căderii corpurilor vi le-ar putea spune ca pe apă.

Ar fi vrut să se scarpine în cap, dar năstruşnica de telereporteră îl ținea zdravăn de mână; în timp ce treceau prin sala telescopului, ajunse la concluzia neaşteptată că era plăcut să simtă căldura radiată de mâna ei.

Telereportajul fu un adevărat chin. După veşnicii nenumărate — câte i s-au părut Bătrânului Holmes c-au trecut până a auzit-o pe Evantia luându-şi rămas bun de la „dragii ei telespectatori”, urându-le şi un An Nou fericit — se trânti sfârşit într-un fotoliu, uitând chiar să-şi aprindă proverbiala-i pipă.

Comandate de relee temporizatoare, lămpile se

stinseră treptat, ca să nu strice ochii printr-o stingere bruscă; rămaseră aprinse doar cele necesare iluminării normale a unei camere.

— Probabil că iluminarea necesară transmisiilor telestereografice în culori vă oboseşte, nu?

— Nu mă oboseşte, *mă plictiseşte!* răspunse oţărât Bătrânul Holmes. De ce-or fi instalat dispozitive pentru transmiterea teleimaginilor în toate încăperile Observatorului?

— Le folosiţi des?

— De vreo cinci-şase ori pe an, când se transmit lecţii practice pentru studenţii de la Astronavigaţie, la cursul de conducerea şi urmărirea zborurilor cosmice.

— Vă rog să mă credeţi că nu mă aşteptam să-mi reuşească atât de bine teleemisiunea. Aţi fost foarte clar în explicaţii; îmi permiteţi să repet principiul de funcţionare al telescopului cuantic, să verific dacă l-am înţeles bine?

— Mă rog, n-am nimic împotrivă.

— Deci — corpurile incandescente sau luminate emit cuante de energie în flux. În locul oglinzilor de la telescoapele de acum treizeci de ani, se folosesc mari antene-oglinzi, care prind fluxul de cuante şi, cu ajutorul unui amplificator, îl transformă într-un curent de electroni, apoi, cu ajutorul spectroanalizorului, curentul electric este separat și transformat în imagine, nu? Precizia: un metru pătrat la o distanță de un an-lumină dă o imagine fotografică cu un milion de puncte.

— Perfect, eşti o elevă silitoare.

Privirile lor se întâlniră pentru o clipă şi apoi izbucniri amândoi, spontan, în râs.

Bătrânul Holmes se ridică din fotoliu şi se apucă să

pregătească o cafea pe reşoul străvechi.

— De unde aveţi unealta asta demodată?

— Ehei, ce ştii dumneata? E un reşou. Probabil că n-ai mai apucat asemenea instrumente. Imaginează-ţi că e fabricat chiar de „Metalocasnica”, cu treizeci de ani în urmă în 1968.

— Cele care fabrică gospodine cibernetice cu o sută de întrebuinţări?

— Exact, numai că pe atunci făceau lucruri tare bune. Uite un reşou care funcţionează de treizeci de ani, fără să-i fi schimbat nimic.

— Lăsaţi, că fac şi acum produse de calitate. „Gospodina” noastră de acasă, pe care am cumpărat-o în toamna asta, ne-a preparat o minunăţie de murături, compoturi, dulceţuri, calcă şi spală admirabil şi face mai ales nişte clătite să-ţi lingi degetele, nu altceva.

— Dar cafeaua?

— Aveţi dreptate. Toată lumea se plânge că greşeşte de multe ori şi o sărează în loc s-o îndulcească. Chiar o colegă de la Staţiunea nr. 1 de pe Marea Curie, din Lună, se plângea de acelaşi defect… O, vă mulţumesc. Aţi făcut o cafea care miroase foarte plăcut!

— Nu ştiu dacă n-am făcut-o prea amară pentru dumneata.

Telereportera sorbi încet din băutura aburindă.

— E într-adevăr bună.

— Sunt încântat. La ce… oră… vine rachetopterul să te ia?

— Știți… tocmai voiam să vă previn. Nu ştiu dacă nu cumva n-am făcut o gafă… Crezând că la Observator voi întâlni tot colectivul, şi fiindcă pilotul petrece revelionul

astă-seară la Nairobi, la un prieten, i-am spus să... să nu mai vină să mă ia... Cred că am greşit, nu?

Bătrânul Holmes înghiţi încă o dată în gol şi se strădui să-i răspundă amabil:

— Nu, nu, nici o gafă. E loc destul aici. Poate, cel mult, să fie prea plicticos pentru dumneata... Eu nu sunt un tovarăş de petrecere cine ştie ce agreabil.

Fata nu-i mai răspunse, se mulţumi doar să-l privească într-un mod tare ciudat, încât avu pentru o clipă impresia vagă că o cunoaşte de undeva, deşi era aproape sigur că n-a mai văzut-o niciodată.

„Şi totuşi, totuşi de unde-o cunosc?”

Ca şi când ea i-ar fi ghicit gândurile, o auzi spunându-i:

— Cred că mă aduceţi câteodată pe aici, nu?

— Cum aşa?

— Foarte bine. Acum patru ani am pozat pentru imaginea fetei care spune ora exactă la televiziune. Nu m-aţi recunoscut? Ce-i drept, mi-am schimbat coafura şi nu-mi mai vopsesc părul albastru.

— Da, da, ştiam că te cunosc de undeva... fata care spune ora exactă. Ai dreptate... vii câteodată pe la noi. Mai vrei o cafea sau poate... ştiu eu... ce-ai dori?

— Nimic. Sunt mulţumită că aţi acceptat să rămân cu dumneavoastră. Aici totul e foarte interesant... Pot să vă pun o întrebare?

— Da.

— Ce v-aţi programat să faceţi astă-seară, singur, în noaptea de Anul Nou?

— Nimic deosebit. Voiam să consult nişte fişe de calcul pe care n-am avut timp să le văd mai atent în ultimele săptămâni și... să ascult, poate, puţină muzică simfonică...

Eu sunt de modă veche, îmi plac Stravinski, Bartok, Gershwin chiar... Dacă vrei, i-am putea asculta împreună.

— Dacă nu vă deranjează?

Peste câteva clipe muzica din „Pasărea de Foc”, venind parcă din toate. Părţile, din timp şi spaţiu, îi cuprinse în unduirea ei.

— Aţi recunoscut melodia?

— Da, Stravinski... Când aţi coborât ultima dată de la Observator?

— Nu-mi mai aduc aminte; la început, acum vreo zece ani.

— Zece ani? Extraordinar... zece ani? Staţi puţin! îmi închipuiam.

— Nu înţeleg...

— Cu atât mai bine. Pot să vă propun ceva?

— Ştiu eu?

— Aş vrea să văd cum lucraţi. V-aş ruga să vă continuaţi activitatea, ca şi când n-aş fi aici. Vă rog mult!

— Mă rog...

Bătrânul Holmes îşi aprinse pipa, îşi luă din nou fişele şi peste câteva secunde era cufundat adânc în studiul lor. În vremea asta, telereportera scoase un notes şi un pix şi câteva clipe îl privi cu multă atenţie pe omul adâncit în calcule din faţa ei.

— Am găsit, am găsit!

La privirea mirată pe care i-o aruncă, cuvintele pe care ea le pronunţă în continuare nu aduseră nici o lămurire.

— Va să zică, n-aţi coborât de zece ani. Da. Foarte bine — întinse un deget ameninţător şi întrebă: Unde aţi lucrat înainte de a veni la Observator?

Deranjat, fiindcă abia se apucase de lucru, îi răspunse

morocănos:

— La Institutul de Astronautică; îmi pregăteam doctoratul.

— Da... Aţi avut vreodată vreo vizită a pionierilor... sau să zicem a elevilor de clasa a opta... sau o noua... la Institut?

— Parcă-mi amintesc ceva...

— Exact. Aveaţi pe atunci douăzeci şi doi... şi trei de ani. O elevă s-a îndrăgostit de dumneavoastră. Bineînţeles nu eu, dar aş fi putut fi, de ce nu? Ar fi avut acum vârsta mea. Vorbeaţi pasionat, cu ochii inspiraţi. Părea că lumile îndepărtate se apropie, tăriile infinite le poţi atinge cu degetele... Aţi venit după aceea, la un an sau doi, aici la Observator, nu-i aşa?

— Da.

— Exact, ştiam. Poşta — de câte ori vine aici la dumneavoastră poşta?

— De câte ori e nevoie.

— Să zicem, luni, miercuri şi vineri, sau... nu, mai bine o dată pe săptămână, sâmbăta.

— Nu-i aşa că ultima dată n-aţi mai primit un plic albastru?

— N-am primit.

— Ştiam. Era de la fata care s-a îndrăgostit de dumneavoastră, plicul albastru care venea mereu, în fiecare săptămână, sâmbăta.

— N-am primit niciodată plicuri albastre, nici sâmbăta, nici altădată.

— Asta nu-i important. Ultima dată, ultimul plic l-aţi primit?

— Nu!

— Şi în schimb… în schimb… iată-mă! Adică nu, nu-i tot! Spuneţi-mi ceva despre colaboratorii dumneavoastră, cum Se numesc şi câţi ani au. Cu ce se ocupă? E foarte important. Vă rog!

Neştiind ce să creadă, Bătrânul Holmes ezită puţin, apoi începu să-i enumere.

— Tudor Scripcaru, douăzeci şi cinci de ani, directorul adjunct al Observatorului, inginer radiolog… pasionat de raze cosmice.

— Pe cine iubeşte în afara razelor cosmice, dintre colege?

— Nu iubeşte pe nimeni… de unde să ştiu eu?

— Aşa va să zică, pe nimeni. Nu se poate. N-aţi observat cel puţin dacă nu se cearta cu cineva mai des?

— Da… într-adevăr… se ceartă cu Babette… ă, cu tovarăşa Breţu Zenobia, inginerul de la laboratorul de telecomunicaţii şi metrologia radiaţiilor. Bine, dar e normal, ei lucrează împreună.

— Breţu Zenobia? Cum arată?

— O fată de douăzeci şi trei de ani, inteligentă…

— Perfect, perfect, o iubeşte. Altcineva!

— Doru Lucipescu, fizicianul cu laboratorul de optică cuantică, el lucrează la telescop… i se spune Copernic.

— Pe cine iubeşte Copernic?

— Probabil că pe nevastă-sa.

— E însurat? Nu interesează, altcineva!

— Mariela Prigore, douăzeci şi unu de ani, analiza razelor cosmice şi chimia precipitaţiilor cosmice, inginer chimist, i se zice Madame Curie.

— La cine ţine? Desigur, n-aţi observat! Cu cine se ceartă?

— Ştiu eu? Câteodată cu Burtică.

— Burtică, ce specialitate?

— De fapt: Dan Stăncescu; i se spune Burtică, fiindcă e mic şi gras; specialitatea — inginer cibernetician şi electronist.

— Perfect, perfect! E îndrăgostit de ea, doua iubiri la raboj, altcineva !

— Atât, alții nu mai sunt.

— Ajunge, de fapt. Da, va să zică Scripcaru cu Babette şi Burtică cu Madame Curie… Şi unde sunt acum?

— Au plecat cu rachetopterul Observatorului, să petreacă revelionul.

Faţă de toată avalanşa de întrebări şi combinaţii rapid aranjate ale fetei ăsteia uluitoare, Bătrânul Holmes se simţea dezamăgit, dar mai puţin indignat decât ar fi fost de bună cuviinţă. Ea însă nu-şi încheiase repertoriul surprizelor:

— Vă mai plictisesc încă puţin — spuse. O să vă rog să repetaţi câteva propoziţiuni după mine, aşa, doar ca să văd cum le pronunţaţi, n-o să vă supăraţi dacă o să vi se pară puţin mai… neaşteptate. Pentru mine e foarte important să vă aud cum le pronunţaţi; e un exerciţiu de dicţiune. Deci, spuneţi repede după mine — va repet, e doar pentru sonoritate: *„Va să zică tu erai? Ştiam c-ai să vii… de când te aşteptam!“* Cu pasiune, haideţi!

— Spuneţi o dată: *„Va să zică tu erai?”*

— *Va să zică tu erai?*

— Aşa! Continuaţi: *„De când te aşteptam!”*

— *De când te aşteptam* /

— În sfârşit, cam fără vlagă, dar merge… psss! Maurice Ravel, „Daphnis şi Chloë”, partea asta îmi place

mult… ce frumoasă e! La Ravel totul e dragoste, între vânt şi mare, între noapte şi răsăritul zorilor, numai dragoste.

Muzica izvorândă din instalaţia stereofonică îi învăluia ca o apă vie. Bătrânul Holmes simţi că-l cuprinde ceva ca o vrajă.

„Cine e fata asta şi ce vrea? M-am ars o dată. Să fiu atent!“

Ochii ei îl priviră iarăşi ciudat, până în fundul sufletului parcă; Pentru o clipă, amândoi stăruiră să se privească în ochi, scrutător, interogativ, grav.

— Spuneți acum: *„Ştiam că ai să vii odată şi odată”.*

— *Ştiam… ştiam ca ai să vii odată şi odată…*

— Foarte bine! Bătu din palme fericită. Spuneţi acum: *„Deci tu erai fata care-mi scria în fiecare sâmbătă, în plic albastru*.*

— *Deci… deci tu erai fata care-mi scria în fiecare sâmbătă în plic albastru…*

Rostise atât de intens cuvintele, încât credea şi el, acum, aproape ar fi putut să jure că primise într-adevăr, în fiecare sâmbătă, un plic albastru.

— Ascultă, domnişoară… în sfârşit, ce vrei dumneata?

— Trebuie să vă cer scuze: o inspiraţie bruscă! Trebuie să scriu un micro-scenariu pentru rubrica teleemisiunilor de joi, „Ar fi oare acesta un film pentru dumneavoastră?“ — şi mi-a venit ideea. Cred că-i o idee bună. Ascultaţi?

Bătrânul Holmes se lăsă pe speteaza fotoliului, în timp ce tovarăşa Evantia Cireşaru, telereportera Evantia Cireşaru, aceasta nemaipomenit de nebună tovarăşă, plimbându-se prin faţa lui, începu să povestească:

— E seara de Anul Nou, undeva la un Observator de Astronautică din munţi. Întâmplările şi personajele

descrise sunt absolut imaginare; şi dacă cineva se va recunoaşte în ele, o va face pe propria-i răspundere.

Deci, e un Observator, unde-şi fac stagiul de un an tineri absolvenţi, ingineri şi fizicieni cu diverse specialităţi din domeniul astronauticii. Se pregătesc cu toţii să coboare, sa petreacă revelionul în oraş. La Observator nu rămâne decât... Dumneavoastră n-aveţi nici o poreclă?

— Ba da. Bătrânul Holmes.

— De unde ştiţi? I-aţi spionat.

— Nu, am aflat — ca de obicei — întâmplător. Au intrat buluc într-o zi. Veneau de la schi şi cineva a întrebat : Unde o fi Bătrânul Holmes?" Aşa am descoperit cum mă cheamă.

— V-ați supărat?

— De ce? Pentru fiecare serie am avut câte un nume. Cine n-am fost? Jupiter, Neptun, Marele Monteczuma, Columb, Amiralul Oceanului Cosmic; Newton încă n-am fost... Sper pentru viitorul apropiat. „Bătrânul Holmes” e destul de inofensiv.

— ... La Observator, cum spuneam, nu rămâne decât Bătrânul Holmes, care de fapt nu-i de fel bătrân, dar se crede lecuit pentru totdeauna de dragoste.

— Asta de unde ai mai scos-o?

— Se vede cale de-o poştă... Se crede lecuit, deşi de zece ani primeşte în fiecare săptămână o scrisoare într-un plic albastru de la o fată, alta desigur decât cea care i-a fript inima. Habar n-are că e fata care spune ora exactă la televiziune şi pentru care a prins oarecare simpatie: măcar s-a obişnuit cu chipul ei.

După ce năzdrăvanii lui colaboratori au plecat, Bătrânul Holmes se aşează confortabil într-un fotoliu, îşi

aprinde pipa şi, sorbind din când în când din ceaşca de cafea, se adânceşte în lectura lui preferată, fişele de la maşina electronică de calcul.

De ce-o face? Să zicem… să zicem fiindcă, de la un timp, a observat o repetare curioasă a unor valori, pe care nu şi-o poate explica încă… À propos: nu-i aşa?

— De unde-o mai ştii şi pe asta?

— Simplu: toate descoperirile ies sau dintr-o repetare curioasă a unor valori, sau dintr-o nepotrivire.

— Da, e o repetare, dar ştii de unde vine asta? întrebă Bătrânul Holmes, cu un aer fascinat. E ecoul cuantic al antimateriei. Îţi dai seama?…

— Cum aţi spus — „ecoul cuantic al antimateriei?“ — Se apucă să noteze la repezeală: — Spuneţi-mi, explicaţi-mi !

— Uite…

— Ştiu! Aţi avut o pană şi aţi petrecut toţi cinci revelionul reparând rachetopterul.

— E adevărat, dar cine v-a spus? Abia am venit şi…

Harry Taxon se uită nedumerit la cele două pahare şi la sticla de şampanie goală de pe masă.

— Tovarăşe director, întrucât stagiul meu şi al tovarăşei Breţu ar urma să se termine şi ar fi trebuit să plecăm la întâi februarie…

— Ştiu — îl întrerupse din nou, impasibil, Bătrânul Holmes — vă căsătoriţi şi deocamdată nu mai plecaţi. Se căsătoreşte şi Burtică… ăăă Stăncescu Dan.

— Da, cu…

— Cu Mariela Prigore.

— Nu se poate, n-aveaţi de unde afla, când am plecat nu ştiam nici noi şi nu puteaţi să aflaţi de niciunde.

Copernic, care urcase la primul etaj ca să-şi schimbe echipamentul de zbor, se întoarse cu un aer stânjenit.

— Tovarăşe director, vă rog să mă scuzaţi, voiam să vă las fişele epsilon în cameră, pe birou, ca totdeauna — şi… ştiţi, am intrat în camera dumneavoastră, fără să bat…

— Da, e fata care-mi scria în fiecare sâmbăta în plicuri albastre. S-a culcat abia azi dimineaţă la unsprezece. N-o deranjaţi. Ce ştiţi voi? Conflict, dialoguri, poantă, ehei!

— Plicuri albastre? N-aţi primit niciodată plicuri albastre. N-am adus totdeauna eu poşta? Lucipescu întrebase, mirându-se şi nevenindu-i să creadă nimic din ce auzea.

— O să primesc de acum înainte.

— Dumneavoastră?

— Eu, bineînţeles! Pentru explicaţii suplimentare, urmăriţi joi la televiziune emisiunea „Ar fi oare acesta un film pentru dumneavoastră?“… E un scenariu de Evantia Cireşaru… Dacă are „suspense”? Un „suspense” nemaipomenit… Despre ce e vorba? Într-o măsură, despre ecoul cuantic al antimateriei… Cum se va numi? Un titlu foarte banal, dar pe gustul publicului: *„Revelion cu Bătrânul Holmes*“.

POVESTIREA A TREIA:

contrainfinit

În memoria lui Mircea Cristea

„...Vei ispiti la rându-ţi temutele destine,
Urcând și tu sub cerul de fier şi chinoros.
...Dar sus, sub îngânata lumină-abia născândă
Lăsând să scape râsul din pieptul rău sporit,
Acopere căderea cu hohot de izbândă."

Ion Barbu [6]

„Sunt o fiinţă tridimensională şi atât. N-am nimic comun cu spaţiile care au mai mult sau mai puţin de trei dimensiuni. Gândesc şi trăiesc în trei dimensiuni, asta-i!

Timpul? Timpul e...“

L-a picurat din nou pe nas, dar, preocupat cum e, nu bagă de seamă.

„... uite, să zicem aşa: o verigă care se înlănţuie de alta — mereu câte una, câte una — se leagă de cea de dinaintea ei şi încă una... şi încă una. Şirul se desfăşoară fără să se mai termine şi... nimeni nu s-a pomenit să fi ştiut c-a început vreodată”.

O picătură, venind tot din direcţia dimensiunii verticale

[6] „Gest”, JOC SECUND, E.P.L., 1966. (n.r.)

a spaţiului (din deformaţie profesională el ar fi putut să spună „verticala locului “), îi cade pe sprânceana stângă. N-o ia în seamă nici pe asta.

„Timpul?“

Se răsteşte în gând la sine: „Explicaţia mea e sub nivelul celor mai simple broşuri de popularizarea cunoştinţelor ştiinţifice”.

Se opreşte să asculte.

„Timpul?“

Îl aude cum trece prin ceasul cronometru de la mână, drămuit în scrâşnetul rotiţelor dinţate. Îşi ţine mâinile sub cap şi zvâcniturile ritmice, un plus iritant şi străin, i se răsfrâng direct în creier.

„Eu n-am priceput niciodată cu adevărat ce vrea să însemne noţiunea de spaţiu cu mai mult sau mai puţin de trei dimensiuni. Ideea asta am luat-o de-a gata, ca o elucubraţie rea dar necesară, şi m-am făcut mereu că înţeleg. Mă păcăleam şi pe mine şi pe alţii. Sunt un om oarecare”.

Deasupra lui, pe plafonul metalic, se precipită picuri de apă, care se desprind după aceea şi îi cad pe faţă, o dată pe sprânceana stângă, şi data următoare pe nas, apoi iar pe sprânceana stângă, şi iar pe nas.

Îşi dă seama în mod reflex de regularitatea intervalelor la care cad picurii.

Numără bătăile ceasului:

„Un, doi, trei, patru…”

La secunda a 39-a, picătura s-a desprins şi i-a căzut de data aceasta pe pleoapă, nu pe sprânceană. Numără din nou:

„un, doi, trei, patru, cinci…”

Iar, la secunda a 39-a, picătura a venit cum trebuie, pe nas.

„N-am înțeles nimic, nici ce-i ăla timp, nici ce-i spaţiul, nimic, nimic !”

Dându-i o senzaţie ascuţită de înţepătură rece, o altă picătură i s-a lipit de pleoapă.

— Ei, drăcia dracului! zice eu voce tare. Îşi scoate batista din buzunarul pantalonilor, chinuindu-se din cauza locului strâmt din cuşetă, şi şterge, deasupra lui, metalul plafonului. De acum, secundele trec monoton şi se înnoadă uita după alta în minte. Nu mai picură, dar de linişte, liniştea care odihneşte şi adoarme, nici vorbă.

În jur e un univers întreg de zgomote şi sunete, care îi fugăresc într-una atenţia dintr-un loc în altul. Grupurile termonucleare hârâie greu, în zgomote joase. Mersul servomotoarelor electrice, care acţionează pompele mari de vid, e muzical într-o oarecare măsură, dar se întrerupe sacadat şi se repetă până la obsesie. Sunt mersuri de maşini, de aparate şi mecanisme fără număr. Le-a ascultat şi le-a învăţat ani în şir pe dinafară şi le ştie cu minuţiozitate, de parcă ar fi sunete şi zgomote ce însoţesc mişcarea şi viaţa propriului său corp, la fel ca bătaia inimii, foşnetul hainelor sau un scârțâit de pantofi. Sunt o multitudine de semnale, fiecare bine localizat într-o amplă şi sonoră îmbinare. Dacă ar sta să le asculte, le-ar putea identifica rând pe rând: un ţiuit înalt şi prelung, tăcere, din nou ţiuitul, dar cu un ton şi mai înalt, tăiat brusc într-o smucitură; apoi ţiuitul se repetă succesiv pe patru tonuri distincte, decalate foarte puţin unul de altul, ca un acord ciudat de orgă într-o gamă în afara tuturor gamelor, muzical şi nemuzical în acelaşi timp. Sunt sunetele

mecanismelor automate, care reglează funcţionarea reactorilor termonucleari.

Asemeni unor coarde de ghitară strunite uşor, dar multe, multe coarde de ghitară — un zvon, încet, auzit de departe în surdină, din ce în ce mai de departe, ca într-o alunecare în arcuri de spirală ce nu se mai termină; înainte de-a ajunge la un capăt, totul începe din nou, cu o monotonie mecanică:

„Da, cantilena aceasta e a releelor de control din instalaţia de comandă electronică, mii, nenumăratele relee…”

Tic-tacul ceasului îl scoate din sărite. Îşi lasă capul doar pe o mână, iar cealaltă, cu ceasul, o întinde pe lângă corp.

„Dar cine poate spune: ce-i timpul, ce-i spaţiul? într-o zi ţi s-a părut c-ai înţeles, că i-ai cuprins sensul, dar peste o săptămână totul devine la fel de opac ca şi înainte… Nu, n-o să înţeleagă nimeni cu adevărat… Problema are o soluţie nedeterminabilă, cum se spune…”

Muzică de electromagneţi, de resoarte, de relee, de angrenaje, de mecanisme…

Închide ochii şi încearcă să se gândească la altceva, dar în zadar.

„Nu cred în Dumnezeu, nu mai cred nici în infinit, nu cred în nimic, în nimic!“

Un clinchet ascuţit; senzaţia din creier e de înţepătură dureroasă. Realizează reflex, identificând semnalul de cuplare al compresoarelor.

„Nu, nu-i muzică, nu există o muzică a axelor cu came, a pistoanelor, a rotorilor de turbină, a acceleratorilor. Bineînţeles că *nu există* /“

Ceasul de la mână continuă să râşnească secundele mai departe, fără întrerupere. Gândurile îi aleargă năstruşnic.

„Nu cred în existenţa drumurilor spre stele şi Soare, nu cred în…”

Se opreşte dezorientat, întrebându-se la ce foloseşte harta asta cu tot şi toate câte i-au umplut viaţa şi se miră de-o asemenea izbucnire tocmai la sine, care se ştia atât de liniştit.

„Ce m-a apucat? Am ajuns într-un hal de surmenaj… încep să nu mai pot dormi…”

Încearcă iar, pentru a nu ştiu câta oară, să se gândească la altceva. Caută un gând care să-l liniştească, doreşte talazuri și o mare de linişte.

„Marea… imensă, zbuciumată… Prostii!“

În toată viaţa lui de până acum, n-a fost decât o singură dată la mare. Ştie prea bine că Pământul are undeva ţărmuri însorite. Când vine toamna, apa mării se face albastră şi seara nisipul e ca de zăpadă şi pescăruşii zboară aproape de valuri, ai crede că înfloresc din spuma talazurilor, se zbat, se ridică, se învârt, într-un dans aerian plin de nelinişte.

Sunt oameni, unii, care au noroc şi pot să simtă plăcerile acestea încet, şi să se bucure din plin ide ele, până în fundul sufletului. Îi invidiază. El s-a grăbit mereu, gonit. Parcă din urmă de cineva care nu i-a dat niciodată răgaz. De ce?

„Viaţa ţi-o faci tu însuţi aşa cum vrei… Desigur, se întâmplă aşa când eşti puternic.”

Nici cu viaţa lui nu s-a petrecut altfel. El şi-a făcut-o, aşa cum este. De asta nu-i nimeni vinovat.

„Pe Alain Gerbault nu l-a oprit nimeni să înconjoare Pământul în cutter-ul lui, fără să caute nimic. Alain Gerbault şi călătoriile lui...[7] poate a vrut şi el ceva... cine ştie?“

Cândva cartea lui Alain Gerbault i-a parfumat adolescenţa, dar acum nu mai simte nimic pentru isprăvile istorisite în ea.

„Alain Gerbault a înconjurat Pământul... Cât de departe, cât de aproape mai e şi Pământul ăsta!“

Se pomeneşte dezbătând în minte argumente pentru şi împotrivă. Până la urmă, conchide că Alain Gerbault n-a făcut nimic.

„Risipă inutilă de curaj şi energie... de ce? O nebunie şi nimic mai mult. Cartea lui? Un jurnal de bord pentru o călătorie spre niciunde...”

Are din nou conştiinţa spaţiului limitat din jur. Ceasul de la mână continuă să alinieze secundele, mărgele pe un fir fără capăt. Îl aude de la distanţă. Îi e cald. Acum şi pe peretele din marginea cușetei se precipită picături de apă. Le simte cu mâna. După o vreme, începe să picure din nou din tavan. Scoate iar batista şi şterge metalul umezit de deasupra lui. Batista i s-a udat complet şi îi dă o senzaţie neplăcută, după ce-a băgat-o în buzunar. O scoate şi o pune sub pernă.

---

[7] Navigator francez (1893—1941). Pe lângă numeroase călătorii în Pacific a făcut, singur într-un iaht, înconjurul Pământului (1923—1929). Primul volum de însemnări din această extraordinară aventură, *„Seul a travers l'Atlantique“* (1925), a fost tradus şi în româneşte, încă înainte de al II-lea război mondial, sub titlul *„Singur, străbătând Atlanticul”* Celelalte două volume (1929) s-au numit: *„A la poursuite du soleil”* (De New-York à Tahiti) — „Pe urmele soarelui”, şi *„Sur la route du retour”* (De Tahiti vers la France) — „Pe drumul de întoarcere”! ~ (n.r.)

„Sunt un om raţional. Adică, asta ar vrea să spună că nu cred în aventură şi nu iubesc aventura, că nu mă las aruncat oricum înainte, din entuziasm, că mă gândesc îndelung înainte de-a face ceva, că... Dar raţiunea înseamnă încetineală; înseamnă...”

I s-a întâmplat adeseori în ultimul timp să nu poată adormi decât foarte târziu. Stă şi se frământă. Tot ce alungă din minte peste zi vine să-l tulbure acum, la ora asta. Probabil că se întâmplă astfel fiindcă lucrează prea mult, fără o clipă de răgaz. Ştie bine că-i aşa, dar hotărârea de a-şi organiza altfel timpul şi de a-şi găsi momente de recreere nici vorbă nu poate fi s-o pună în aplicare. E într-o perioadă când problemele de rezolvat vin una după alta, fără să se mai termine. Abia dă de capăt uneia şi se şi iveşte alta mai complicată, sau chiar mai multe deodată, fiecare din ele neîngăduind întârziere. Are uneori impresia că propria-i respirație s-a adaptat ritmului anormal în care trebuie să-şi desfășoare activitatea.

„În ce măsură a lucrat pentru mine întâmplarea? Oare sunt într-adevăr dintre oamenii aceia care se lasă mânaţi în roate părţile, oricum? Fac treabă acolo unde sunt puşi, cu un orizont limitat... Oare sunt şi eu dintre aceştia?...“

Vibraţia joasă a transformatoarelor de înaltă tensiune pentru grupurile termonucleare stăruie constant, situându-se, ca fond grav, în masa multitudinii de sunete, din care un străin n-ar percepe decât un zumzet continuu şi nediferenţiat, amestecul haotic al mersurilor maşinilor şi mecanismelor.

„Mi-e teamă de gândurile mole, mi-e teamă. Dacă într-adevăr aş fi aşa de laş precum gândesc, m-aş dispreţui mult. Dar nu sunt aşa. Ştiu să mă stăpânesc la timp. Înghit

în gol şi… clipa grea a trecut, iar eu nu trebuie să roşesc că m-am făcut de râs…“

E gata s-o ia de la început, să urmărească mersurile maşinilor, unul câte unul: transformatoare, pompe, grupurile de reactori termonucleari…

Se opreşte. Îşi desface mai tare reverele cămăşii, cu o mişcare reflexă, în intenţia de a-şi uşura respiraţia. Fruntea i s-a îmbrobonit de sudoare.

„Alain Gerbault, — dar noi?“

Întrebarea îi răsare în minte chinuitoare, ducându-l adânc în cercul vicios al raţionamentelor fără coadă şi capăt, de atâtea ori făcute.

„Spaţii, spaţii, spaţii… m-am săturat!… încotro să te îndrepţi?

Am plecat spre o ţintă, în nădejdea că undeva drumul nostru va avea un sfârşit şi un sens.

Va trebui să aibă un sfârşit şi un sens!“ subliniază îndârjit, în gând, încercând să se convingă singur.

„Lozincard” — gândeşte aproape imediat după aceea.

„Nu sunt un entuziast! Nu sunt un entuziaşti! De câte ori m-am străduit să fiu altfel, n-am făcut altceva decât să mă mint, singur… Şi acum nu mai pot… nu mai am puterea s-o fac“.

Se hotărăşte să recunoască faţa de sine însuşi lipsa lor de şanse.

„Maşinile nu sunt suficient de puternice, ca să reuşim să ajungem la capăt. Eu am ştiut asta de mult, din prima zi. Ar fi trebuit să fie de o sută de ori, de mii de ori mai puternice, sau alte maşini, altfel, oricum… şi nici atunci.

Matei se înşeală."

Îşi zice apoi, cu sentimentul acut al trădării:

„Dacă m-aş fi despărţit de Matei încă de acum câţiva ani, poate ar fi fost mai bine. Sunt şi eu de vină. Am fost slab şi m-am lăsat târât. Ar fi trebuit să insist mai mult şi hotărât: nu, n-avem şanse! M-am mărginit s-o spun doar cu o jumătate de gură şi am cedat până la urmă, copleşit, fără să ştiu de ce.

Începe să-şi reproşeze precipitat:

„De ce n-am renunţat să mai merg alături de ceilalţi? Ca să nu fiu considerat un laş? E absurd, totul se înnoadă aiurea: laşitatea de a nu lăsa pe alţii să te creadă laş. Dar gândurile de acum ce înseamnă, nu laşitate? Mi-e frică? îmi pare rău de anii irosiţi, de viaţa mea din care aş fi putut face altceva? Poate…

Matei, aşa cum e el, cu firea lui fantezistă, singur s-ar fi încurcat de mult şi ar fi eşuat. Da, de aceea nu l-am părăsit. E ca un copil genial, dar care se sperie când e lăsat singur noaptea…"

O picătură îi cade pe neaşteptate, rece, chiar într-un ochi. Se şterge cu mâna, frecându-și pleoapa.

Revede drumul lor, nesfârşitul lor drum, redus la minimul pe care l-a perceput el din toată peregrinarea lor halucinantă, diagrame, diagrame, mereu diagrame pe ecranele aparatelor înregistratoare, una după alta fără să se mai termine, un tremur şi un sclipăt incandescent, alb, continuu.

„E ca şi cum aş fi condus o maşină şi ar trebui să-mi închipui o cale străbătută, rememorând variaţiile acului indicator al vitezometrului şi înregistrarea numărului de kilometri parcurşi. Am mers orb, fără să văd, fără să înţeleg esenţa. La atât s-a limitat tot ce am văzut: variaţiile indicatoarelor unor aparate aranjate în montaje fără

număr.

Am construit o traiectorie în spaţiu, care trebuie să întâlnească undeva, foarte departe, şi — adaugă sarcastic — puţin probabil, un punct.

Ei bine, avem o singură şansă la mie… şi mai puţin: o şansă la infinit, o probabilitate ascultând de legi cu care n-a mai avut nimeni până acum de-a face, neverosimilă. Pentru şansa asta am plecat. Ne-am apucat să căutăm un ac pierdut într-un car cu fân, dar un car cât tot cerul de mare."

Simte că-l cuprinde o ciudă amară.

„Am stat ani în şir ca un mameluc, da, chiar ca un mameluc, în faţa ecranelor, să văd cum şerpuiesc oscilogramele, am citit pe aparate şi am notat sistematic înregistrarea unor tensiuni şi a unor intensităţi de curenţi electrici. A fost o treabă extenuant de monotonă. La asta s-a redus totul… doar la atât, o treabă de robot…”

Îşi ridică mâna în faţa ochilor, să poată vedea cadranul ceasului în lumina din peretele cuşetei. E ora zero şi nouă minute.

„Mai am aproape şase ore de somn — caută să-şi impună — trebuie să adorm, *tre-buie să a-dorm,* altfel mâine am să fiu cu capul cât o baniţă.”

Stinge lampa. În semiobscuritatea din jur i se pare deodată că mersul grupurilor termonucleare s-a schimbat cu o nuanță abia perceptibilă. Sunetul străin se accentuează din ce în ce mai mult. Îşi concentrează atenţia şi ascultă încordat. În adevăr, parcă e alt mers decât cel cu care era obişnuit, mai greoi. I s-a ataşat un zumzet surd, care creşte şi descreşte periodic.

Gândeşte: „Oare ce fac ăia de sus? Nu sunt atenţi? Nu-i

mersul obişnuit, ce dracu o fi?… Nu cumva, compresoarele?…“ Le caută semnalul în multitudinea de vibraţii sonore. „Hm? Parcă ceva… ceva totuşi nu-i în ordine.”

Se întoarce pe o parte, ca să poată vorbi la interfon, şi face legătura cu pupitrul de comandă:

— Alo!

— Lexi aici. Ascultă, Matei, parcă e în neregulă ceva la centrala de forţă, nu cumva grupurile termo?

Vocea de la celălalt capăt al firului nu-l lasă să-şi termine vorba. I se răspunde cu ton iritat:

— Vezi-ţi, dom’le, de treabă! Ce, n-ai somn? Ce-ţi închipui că păzim aici lângă aparate? Culcă-te şi lasă-ne în pace!

Răspunsul lui Matei îl doare, îl jigneşte; „aşa e, Matei”.

Închide contactul şi lasă capul pe pernă.

„… Şi totuşi…”

Urmăreşte, unul câte unul, mersurile celor cinci grupuri termo, străduindu-se să le distingă separat, cât mai atent, îi vine destul de greu s-o facă şi trebuie să încerce de câteva ori, parcă ar căuta să descurce nişte fire dintr-un ghem încâlcit.

„Aşa. Grupul unu… grupul doi… trei… patru… cinci…”

Le ascultă mersurile încă vreo câteva secunde; apoi renunţă.

„Poate mi se pare într-adevăr. Am început să devin hipersensibil în ultima vreme. Mă speriu și de umbra mea. La dracu ! Totuși... ceva nu-i în ordine... sau sunt numai obosit, foarte, foarte obosit...”

Caută cu mâna, deasupra capului, butonul injectorului de oxigen şi-l răsuceşte. Aerul se împrospătează imediat.

Se miră că ideea asta nu i-a venit mai dinainte. Încearcă să se întoarcă pe o parte. Salteaua e tare; şi perna e mică şi tare. Conştiinţa spaţiului restrâns între pereţii metalici îi dă o senzaţie de sufocare.

Se întoarce iar pe spate, cu mâinile împreunate sub cap. Neliniştile îl năpădesc iar, ca un roi de ţânţari, din toate părţile.

„Matei şi cu mine nu ne-am înţeles niciodată. La început am fost prieteni sau am crezut că suntem prieteni, legaţi de destinul aceleiaşi copilării. La drept vorbind eram şi suntem, mai ales acum, prea diferiţi ca fire şi fel de a gândi, ca să putem fi prieteni. Ne-au legat, probabil, în mod arbitrar, preocupările profesionale. Matei a avut mereu nevoie de o oglindă şi eu am fost oglinda lui. Aveam răbdare să-l ascult, să-l încurajez… Au fost apoi încercările şi neşansele în şir ale lui Matei şi nu l-am părăsit, fiindcă eram sigur că s-ar fi dat la fund. Nu pot trăda, şi dacă aş fi făcut-o, cred că n-aş fi avut linişte niciodată.

Cândva am crezut că Matei are o inteligenţă deosebită, că într-adevăr e genial, aşa cum s-a spus mereu despre el, că va fi în stare să dea ceva cu totul nou, de dimensiuni fantastice, dar…“

Mai încearcă să se întoarcă o dată pe o parte, căutând mereu o poziţie comodă. Nu stă nici un minut aşa, şi revine pe spate.

„M-am lăsat mereu fermecat de visul acestei escapade extraordinare, care ar fi trebuit să ne ducă acolo unde nici un om nu şi-ar fi închipuit vreodată c-ar putea ajunge…

Sunt nefericit, fiindcă am stat prea mult în preajma altora şi prea puțin cu mine însumi. Cine a fost oglinda mea?“

Gândurile ce-i trec acum prin minte devin deodată incandescente, ca o ploaie de lumină.

„Mă mint. Nu numai din pricina lui Matei am rămas. Am avut şi eu oglinda mea…“

Recunoaşte cinstit, pentru prima dată, valabilitatea acestor gânduri. Îşi mărturiseşte raţiunea fără raţiune a faptului că nu s-a desprins de lumea lui Matei şi a celorlalţi. E un sens, un sens profund, alături de toate cele devenite cu timpul fără sens.

Încearcă să se închipuie undeva departe de „Ea“ şi-şi dă seama că s-ar simţi singur şi înstrăinat. Se îngrozeşte închipuindu-şi că n-ar mai putea s-o vadă mereu.

C-a iubit-o mult, da, ştia şi până acum; dar iată, în noaptea asta înţelege deodată că în existenţa „Ei“, undeva aproape de el, e tot sensul vieţii lui. O iubeşte mai mult decât orice pe lume.

„De ce să nu recunosc? Pentru „Ea“ aş porni la capătul tuturor Universurilor, aş merge împotriva tuturor evidenţelor, fără să-mi pese.

Eu, Alexe Bănică, acum în pragul vârstei mature, constat că tot ce am realizat până azi cert, inalienabil în faţa oricărei îndoieli, e doar dragostea pentru Ea.“

Motivul lui era şi mai iraţional, aşadar, decât cele care l-au dus pe Alain Gerbault în jurul lumii. Îl iartă deci; şi dacă ar fi fost pe aproape, i-ar întinde mâna prieteneşte.

Închide ochii. Visul care urma să vină e ca un fum de haşiş, care toarnă pulberi azurii de vrajă în minte.

Dacă ar fi vorba de altcineva, el, scepticul, ar râde de atâta slăbiciune.

…Şi iar făcu să-i treacă prin minte, de la început, şirul de întâmplări, ca o poveste frumoasă, de care fugea mereu

şi pe care nu s-ar mai fi săturat s-o asculte.

„Când iubim, redevenim copii; freudism; ce tâmpenii!“

O întâlnise la un concert. Întorsese ochii întâmplător şi o văzuse alături; o fată frumoasă, într-o bluză albă, subțire, care-i reliefa tulburător sânii. În gând îi revăzu parcă aievea, ca atunci, mâinile neobişnuit de fine, cu degete lungi. Mâinile „Ei“. Le ţinea uşor crispate şi păreau albăstrui în lumina sălii de concert.

Tot timpul nu-şi putuse lua ochii de la „Ea”. Fata nu observă decât târziu şi atunci se îmbujoră toată.

„Ce s-a cântat oare?“

Se strădui să-şi amintească. Se miră că putuse să uite.

„Sunt obosit”.

Încercă să asculte înlăuntrul său, dornic să regăsească muzica aceea. Nu reuşi să audă decât sforăitul lui Titus Minea, din cuşeta de dedesubt. Întinse mâna şi-i căută faţa, până reuşi să găsească nasul. Îi strânse nările tare, cu două degete. Sforăitul încetă. În gând, brusc, acordurile se împletiră în volute albastre, ca zborul unui fum de ţigară. Veneau de pretutindeni, cu vedeniile dragostelor acelora nefericite pe care le istorisea muzica.

„Melodia în andante din „Troienii"... Berlioz... Cum de pot s-o uit?“

Fata cu bluză subţire şi cu mâini albăstrui îl privi din amintiri ca atunci, surprinsă, îmbujorându-se la faţă.

„Bluza mi-am cusut-o singură, îmi cos şi rochiile. Paltonul tot eu mi l-am cusut...”

Vocea ei era clară şi gravă. I s-a părut totdeauna un copil care se joacă de-a oamenii mari şi crede convins că va fi luat în serios. Altă dată spusese:

„Nu cred în Dumnezeu — se încruntase — sunt pentru

doctrina comunistă, convinsă deplin. Îmi place fiindcă e o ideologie născută din îndrăzneală. Nu-i aşa că-i un lucru tare frumos? Conferă o demnitate cu totul deosebită oamenilor. Detest religiile şi tot ce pleacă din frică.”

Când vorbea i se aprindeau ochii şi-i luceau.

...Mi-ar fi plăcut să dansez. Cred că aş fi avut talent, sau cel puţin oarecari înclinaţii. Dansul e o matematică a mişcărilor şi a muzicii. M-a pasionat însă matematica cealaltă, matematica adevărată. E aproape de felul meu de a gândi. Cred că o înţeleg în profunzime. Am şi răbdare. E important, nu?“

Îl privise cu ochi întrebători, aşteptând confirmarea.

„Da, e important” — îi răspunsese el, bâlbâindu-se aproape — „e chiar foarte important, e poate cel mai important lucru...”

Se amuza singură când vorbea de copilăria „Ei”. În irisul ochilor, îi luceau ghiduş luminiţe. Povestea, lăudându-se cu năzdrăvăniile ei din copilărie:

„Eram tare neastâmpărată, când eram mică. La şcoală mă înghionteam mereu cu băieţii. Mă luam şi la trântă şi când nu-i puteam doborî în luptă dreaptă, le puneam piedică. Eram pe atunci grozav de ambiţioasă.”

„Ea” spusese toate acestea la date diferite. El le avea înregistrate în minte ca pe o bandă magnetică. Îi reţinuse vocea şi în momente de linişte şi-o reamintea.

„Nu mi-a plăcut să mă joc cu păpuşile... Da, eram cam băieţoasă... Nu, acum nu mai sunt. Ştii, nu-mi pare rău că m-am născut fată, dar prea îmi aduc aminte toţi de asta, ca de-o infirmitate. Nu vreau să fiu menajată. De ce nu mă lasă să-mi fac partea mea? Nu cer mai mult.”

Melodia din „Troienii” era lentă şi tristă, părea că

îngână vântul care spulberă praful peste ruinele Troiei, scotocind după urmele poveştilor de mult uitate. Erau chemări stranii care se amestecau prevestitoare de rău, ca o melopee uşoară şi ireală, venind de peste pustiuri de nisip şi de niciunde…

Ochii „Ei” îl priveau ca atunci, întrebători, şi faţa ei se îmbujorase. Veniseră deodată aproape, prea aproape, şi în fracțiunea de secundă următoare s-au frânt într-o ploaie orbitoare de lumină.

„Matei, ai înnebunit, Matei?“ Ar fi vrut să strige după ajutor, să facă ceva. Nu mai ajunse să-şi transforme gândul în strigăt. Torentul de lumină se prăvăli peste el, străpungându-l, făcându-i corpul transparent ca o apă, dându-i senzaţia dizolvării complete a fiinţei care existase în el.

Explozia se declanşase cu o energie fantastică. Surprinşi în somn, oamenii fură aruncaţi cât colo din cuşete, ca nişte mingi de cârpă, izbiţi cu forţă de pereţii metalici, ameţiţi, asurziţi de puterea extremă a detunăturii.

În momentul exploziei, dintre toţi cei care se aflau în încăpere, doar el singur nu dormea — sau poate cu puţin timp înainte aţipise. Instinctiv, reuşi să-şi încleşteze mâinile de bara metalică din marginea cuşetei şi să rămână pe loc.

În minte i se încâlceau gânduri fără şir, din care nu înţelegea nimic şi-n care se amesteca, fără cap şi coadă, melodia în andante din „Troienii”, Alain Gerbault care ocolise Pământul în *cutter*-ul lui şi chipul „Ei” îmbujorat, chipul fetei cu bluză albă şi mâini albăstrii. Imaginile

durară o secundă sau mai puţin, apoi uită totul, peste ochi şi peste creier simţi cum îi curg văluri de foc şi-l afundă mereu în adâncuri.

…Ştia, din vremea ploilor de pe străduţa copilăriei, mirosul de praf încins în primii stropi şi fulgerele năprasnice care împroşcau cerul cu bice de foc. Pentru câteva clipe nu-şi putu da seama unde se află. Amintirile de demult i se încurcară în minte cu gândurile de acum, în coşmar, frângând trepte şi rânduieli în scara timpului.

Lămpile plafoniere de pe culoarul dintre cuşete se stinseseră în momentul exploziei. Imediat după aceea, becurile roşii de alarmă începură să clipească nervos, iar soneriile avertizoare umplură încăperea cu ţârâitul lor strident. Pe panourile cu dispozitive de control al radiaţiilor se aprindea și se stingea indicaţia:

„Doză periculoasă, puneţi-vă echipamentul de protecţie! Doză periculoasă, puneţi-vă echipamentul de protecţie!…“

Trebui să treacă o vreme până când începu să se desmeticească, izbutind să facă primul gest mai mult sau mai puţin conştient. Sări din cuşetă, dar se împiedică de trupuri omeneşti. Cineva icni, gemând, sub călcătura lui.

Se mai auzeau încă zgomote pe care nu le putea localiza. Peste toate stăruia continuu şi ameninţător zvonul unor clocote de metal topit, în huiet greu. Din când în când încăperea era zguduită de detunăturile surde ale unor noi explozii, de intensitate însă mai mică. Pe neaşteptate tună iar puternic în măruntaiele de oţel de sub picioarele lui, cutremurând totul. Se lipi de un perete. Se auzea acum distinct fluieratul şuierător al aburilor de mercur, ţâşnind în trombă cu presiune prin dispozitivele de siguranţă

distruse.

I se păru că totul se petrece foarte aproape. Lângă el se îmbulzea cineva la fel de speriat. Rămaseră câtva timp împietriţi, neîndrăznind să se mişte. Aşteptau ca dintr-o clipă în alta ei, şi totul din jurul lor, să dispară într-o masă incandescentă de metal topit.

Omul de alături de el înjură crunt, apoi spuse gemând:

— Mi-a sărit mâna din umăr, mă ia dracu' de durere.

Îl recunoscu după voce pe Titus Minea.

Nu-i răspunse nimic. În jur începuse să se liniştească; părea o linişte prevestind furtună. Surescitat, aştepta un deznodământ violent. Îşi strânse crispat ochii. Nervii nu-l mai ţineau.

„Acum!… Acum!… Să se sfârşească mai repede!“

Dar nu se întâmplă nimic. Îl auzi vorbind iar pe Titus Minea, dar parcă se exprima într-un limbaj greu de înţeles.

— Fir-ar a dracului de mână, fir-ar a dracului de mână…

Se căzni să priceapă ce înseamnă vorbele astea.

Într-un târziu îşi dădea seama că soneria interfonului chema insistent în toate cuşetele şi pe culoare. Nu-şi revenise complet, ca să poată deosebi şi localiza sunetele şi nici nu putea distinge semnalele dinafară de imaginile ce se înlănţuiau în interiorul fiinţei lui. În primul moment de luciditate strigă, adresându-se oamenilor care ar fi fost eventual în apropierea lui:

— Luaţi-vă combinezoanele!

Se apropie, ameţit încă, orbecăind, de una din cuşete şi căută cu înfrigurare, cu mâini nesigure, contactul interfonului. Îl găsi şi chemă:

— Alo… alo, pupitrul de comandă, alo… alo, pupitrul de

comandă!…

Răspunsul întârzia. La capătul celălalt al firului se auzeau mereu ţârâiturile caracteristice, semn că nu ridică nimeni receptorul. Nerăbdător, închise şi deschise contactul.

Lumina se reaprinse în lămpile plafoniere, tot aşa de neaşteptat cum se stinsese. În spaţiul restrâns dintre cuşete, în momentul în care lămpile începură să lucească, oamenii mai păstrară o clipă gesturile de prudenţă, cu mâinile întinse, cum bâjbâiseră pe nevăzute, lovindu-se unii de alţii. Câţiva îşi găsiseră combinezoanele şi încercau să le îmbrace. Imediat după aceea, pe lumină, în grabă, cu mişcări intrate de mult în reflex, începură să-şi completeze toţi echiparea împotriva radiaţiilor.

Semnalizatoarele optice de pe panouri continuau să se aprindă şi să se stingă, indicând mereu:

„Doză periculoasă, puneţi-vă echipamentul de protecţie!… Doză periculoasă, puneţi-vă echipamentul de protecţie!…“

Alexe Bănică făcu încă de câteva ori, fără rezultat, apelul interfonului, apoi îşi pierdu răbdarea. Dezorientat, renunţă şi trecu să-şi îmbrace combinezonul etanş. Din cauza nervilor se împiedică în el. Mâinile îi tremurau tare. Abia îşi introdusese picioarele în combinezon, când soneriile interfoanelor începură din nou să sune, toate deodată. Se grăbi spre o cuşetă, împiedicându-se în combinezon, dar, culmea ironiei, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea, când ajunse în cuşetă, interfonul tăcu complet. Se auzi însă difuzorul:

„Atenţiune, atenţiune, raportaţi situaţia. Nu părăsiţi posturile fără ordin! Nu vă îngrămădiţi pe căile de acces!…

Atenţiune, atenţiune, raportaţi situaţia în ordinea sectoarelor. Să răspundă inginerul Tudor. Nu părăsiţi posturile fără ordin! Nu vă îngrămădiţi pe căile de acces!

Membrana difuzorului zvâcni scurt, făcând să se audă pocnituri surde. Cineva cerea de undeva:

— Alo, alo, comanda… alo, comanda, ajutor… alo, comanda!

Nu răspunse nimeni, vocea continua să cheme:

— Alo, aici CHR-20, înregistrăm 480 miliremi pe minut, temperatura e de 52°… alo aici CHR-20…

— Te aud, CHR-20, urcaţi la UCH-8.

— Alo, aici CHR-20, trecerea spre UCH-8 e inaccesibilă, aburii supraîncălziţi au pătruns în UCH-8. Suntem izolaţi. Nu mai putem rezista… avem doi răniţi în stare de inconştienţă… ajutaţi-ne cumva!

— Alo, ascultaţi, CHR-20, ascultă, Andrei, aveţi răbdare puţin… alo…

Convorbirea se întrerupse iar, apoi continuă:

— Alo, grăbiţi-vă, suntem într-o stare disperată, avem oameni cu echipamentul sfâşiat. Temperatura e de 60°. Aici CHR-20, ajutaţi-ne!

— Alo CHR-20, încă puţin. În zece minute izolăm PK şi veţi putea trece. Alo, încă zece minute.

Convorbirile începură să se amestece.

— Atenţiune, echipa Aldea şi Fornade, grăbiţi-vă cu verificarea interculerelor şi a clapeţilor la compresoare, grăbiţi-vă!

— Alo, aici Fornade, tovarăşu’ inginer Nema, alo, ne trebuie cel puţin douăzeci de minute pentru compresoare…

Soneriile interfoanelor începură să sune strident. Alexe

Bănică trecu din nou la una din cuşete, în derută, împiedicându-se în combinezonul care-i încurca picioarele. Se întinse strâmb în cuşetă şi făcu legătura. Soneriile încetară. Ceilalţi din încăpere deveniră atenţi.

— Alo… alo, pupitrul de comandă! Alo… pupitrul de comandă!

În sfârşit, i se răspunse:

— Alo, da, eu.

— …

La celălalt capăt al firului, Matei Nema striga enervat: Ce moaş'ta faci? De ce nu răspunzi?

— … Ce s-a întâmplat? întrebă Lexi, cu greu.

— …

— Cum? A explodat centrala? Nu ştiţi încă exact?…

— …

— Ce zici?

Răspunsurile lui Matei Nema începuseră să se audă intermitent şi neclar, de parcă ar fi venit de undeva foarte de departe. Se interpuneau tot felul de zgomote şi alte convorbiri, încurcând totul. Lexi strigă cât putu de tare:

— Ce zici? Nu răspunde nimeni din centrală?

— …

Numără din ochi oamenii strânşi în jurul lui. Răspunse, tot strigând:

— Suntem toţi nouă aici! Echipa din cartul de intervenţie!

— …

Silabisi, strigând:

— Sun-tem toţi no-u-ă aici! E-chi-pa din car-tul de inter-ven –ţie. Ai auzit?

Trebui că repete. După câtva timp, se auzi iar normal.

—...

— Bine, venim. Închise interfonul şi se ridică, în timp ce-l întreba cineva, curios:

— Ce ţi-a spus? Ce s-a întâmplat?

— Nu ştiu. Nu se ştie încă nici la ei, la „comandă”…

Li se adresă tuturor:

— Grăbiţi-vă, hai! Repede sus!

Invitaţia era de fapt inutilă, toţi oamenii îşi terminaseră echiparea, doar el rămăsese cu combinezonul tras numai pe picioare.

Observă că unii erau răniţi. Pe materialul alb al combinezoanelor de protecţie aveau mânjite pete de sânge. Se gândi că, înfierbântaţi cum sunt, nici nu-şi dau seama. Titus Minea îşi scoase mănuşa mâinii stângi ca să-şi lingă degetele zdrelite. Instinctiv îşi privi şi el mâinile şi îşi pipăi faţa. N-avea nimic.

Întinse mâinile să-şi tragă combinezonul, dar se opri şi ascultă convorbirea care se auzea din difuzor, aducând veşti alarmante.

— Alo… aici… CHR-20… am mai rămas doar eu, temperatura e de 120°, compartimentul e. Plin de aburi: radiometrele nu mai înregistrează, doza cred că e foarte mare… vă rog, ajutaţi-mă cumva… vă rog, ajutaţi-mă cumva… vă rog…

Nu se mai auzi nimic altceva, decât un zgomot de fond al membranei difuzorului, prelung şi continuu.

Ecoul îi repeta groaznic în gând: „Am mai rămas doar eu, temperatura e de 120°, am mai rămas doar eu…”

Se simţi deodată ca fulgerat şi rămăsese cu mâinile în aer, îngrozit. Nu mai îndrăznea să facă nici un gest.

„Cum de nu m-am gândit? Nu cumva i s-o fi întâmplat

ceva! Nu, nu se poate!…“

Se repezi orbeşte spre o priză de interfon. Mâinile îi tremurau așa de tare, încât se slujea anevoie de ele.

— Alo, comanda. Alo!…

Întoarse contactul interfonului de câteva ori şi încercă şi contactul la priză. Funcţionau, şi totuşi nu putea obţine legătura. De emoţie, inima îi bătea puternic în piept.

— Alo, comanda, alo!…

Abia târziu i se răspunse de la celălalt capăt.

— Alo — inima încetase să-i mai bată: Spune-mi, spune-mi…

Legătura se întrerupse iar. Îi venea să zdrobească totul în jurul lui.

— Alo, unde-i Ileana, unde-i?

— …

— Cu voi? Bine. Răsuflă uşurat, dar mai întrebă o dată neîncrezător; îl trecuseră sudori reci, pentru o clipă se clătinase şi i se făcuse negru înaintea ochilor. Revenindu-şi, avu impresia că zboară. Mai întrebă încă o dată:

— Alo, ai înţeles ce te-am întrebat? Ileana e cu voi?

— E cu noi, nu ţi-am spus? îi răspunse Matei şi întrerupse legătura.

Ieşi din cuşetă şi, ridicând privirea în sus, observă cum din tavan ningea fluturi albi, desprinşi din vopseaua de ulei, cojită. Ameţit cum era, remarcă totuşi sudurile căscând fisuri între planșele de oţel ale pereţilor. Mintea lui de inginer aproximă efortul extraordinar care a putut face treaba asta. În acelaşi timp, nările îi fură înţepate de mirosul iritant, acriu, al aburilor de mercur.

„A dracului chestie — îşi zise — zguduitură nu glumă. Ne putea face harcea parcea.”

Se scutură, ca şi când gestul i-ar fi ajutat să se trezească de-a binelea din spaimă. Fără să mai stea pe gânduri, se grăbi să-i urmeze pe ceilalţi. Îşi trase şi peste restul corpului combinezonul de protecţie şi îşi introduse mâinile în mâneci. Cu o mișcare intrată demult în reflex îşi încheie fermoarul până în creștetul caschetei. Vizorul i se aburise, puţin. Nu-l mai desfăcu ca să-l şteargă. Controlă pe rând, cu atenţie, mica butelie de oxigen la înaltă presiune, fixată pe umăr, laringofonul, dispozitivul de produs câmpuri antiionizante pentru neutralizarea câmpurilor de radiaţii şi lanterna de piept. Erau în stare de funcţionare.

Oamenii îşi terminaseră echiparea şi-l aşteptau disciplinaţi. Îi făcură loc să treacă înainte, înşirându-se apoi în urma lui, unul câte unul. Uşa metalică spre încăperea alăturată era înţepenită zdravăn în podeaua ce se deformase. Se strecură cu multă greutate, împingându-se prin spaţiul îngust, rămas liber. Cei care-l urmau făcură la fel. Alături, în săliţa mică, cu tavanul scund, unul lângă altul, manometrele care acopereau pereţii în dreapta şi în stânga înţepeniseră nefiresc, toate cu acele la zero. Dădu să treacă mai departe. Ajunsese la uşa etanşă dinspre camerele pompelor pentru mercur. Abia mişcă puţin dispozitivul care acţiona deschiderea, şi pe la margini începură să ţâşnească şuierând vapori. Instinctiv, făcu rapid manevra inversă. Vizorul echipamentului de protecţie i se aburise acum complet. Se trase înapoi, clătinându-se. Dogoarea îl pătrunsese, în ciuda grosimii echipamentului de protecţie. Se gândi că avuseseră noroc că uşa n-a cedat în timpul exploziei. Toţi nouă ar fi fost morţi. Mai departe, deci, nu mai puteau trece.

Căută o priză de interfon şi comunică la pupitrul de comandă:

— Alo… prin camerele pompelor nu se poate trece. Ce facem?

— …

— … Când am vrut să deschid uşa, au început să iasă vapori fierbinţi sub presiune. Cred că e spartă conducta directă pentru vaporii de mercur, spre compresoare.

— …

— Da, vapori de mercur.

— Cum ? Ce vorbeşti? îi răspunse vocea de la capătul celălalt.

Auzi apoi că spune cuiva: „Sunt vapori de mercur sub presiune în camerele pompelor. E blocată toată aripa compresoarelor, ce facem?“ Era vocea lui Brana.

— …

La capătul firului apăru Marius, cerându-i încă o dată relaţii. Îi repetă ce-i spusese şi lui Brana.

— …

— Cum, vrei să dai drumul la exhaustoare? Eşti nebun? Dacă separatoarele sunt defecte, bagi mercur în compresoare şi ne arunci în aer. Dă-mi-l pe Matei. Alo… ai auzit ce-am spus? Nu daţi drumul la exhaustoare!

— Alo, eu sunt la telefon, eu, Matei — spuse o voce pe care n-o recunoscu — ce vrei?

— Cum, ce vreau ? Nu daţi drumul la exhaustoare. Conductele sunt precis întrerupte şi dacă intră aburi în compresoare ne trimiţi pe lumea ailaltă, asta-i!

— Bine — răspunse vocea străină, nesigură, care se pretindea a fi a lui Matei Nema.

Cineva de la pupitrul de comandă contramandă ordinul

de pornire a exhaustoarelor. I se păru curios că nu-l mai recunoaşte în interfon pe Matei. Ar fi vrut, brusc, să fie alături de el…

— …

— Fondul aici e de o sută de roentgeni pe oră, probabil că protecţia e parţial scoasă din funcţiune.

Auzea la celălalt capăt discuţii violente, semn că cei de acolo nu se înţelegeau.

Aştepta furios, fără să ştie ce să facă.

— Alo, Matei… M-ai lăsat ca pe un bagaj în gară.

Într-un târziu, Matei spuse:

— Încercaţi, poate reuşiţi să amorsaţi grupul pompelor ajutătoare. Reţine doi oameni cu tine, pe ceilalţi trimite-i să ajute la verificarea etajelor de condensatori. Să iasă pe gurile de intercomunicație, prin canalul mare de cabluri.

— Bine, am să încerc. Rămâi pe fir două-trei minute, să-ţi spun ce fac.

Îi era frică. Se ştia izolat aici. Se miră singur că nu-i ceruse mai insistent ajutor lui Matei. Cu fiecare minut scurs, doza de radiaţii pe care o încasa creştea. Vag avea impresia că pereţii stau să se prăbuşească peste el. Ar fi vrut să scape cât mai repede spre un liman. Teama instinctivă se oprea undeva, gesturile şi mişcările ascultau de îndemnuri mai puternice, izvorâte din exerciţiul îndelung al raţiunii.

Se întoarse liniştit spre oamenii din apropierea lui şi le comandă scurt:

— Georgescu şi Minea, verificaţi automatele pompelor. Ceilalţi — treceţi prin gurile de intercomunicaţie, la etajele de condensatori. E nevoie de voi acolo, la verificări.

Peste un minut, servomotoarele pompelor erau pornite.

Acele manometrelor începură să urce încet.

„De-ar ţine, de-ar ţine… încă puţin… încă…”

Brusc automatele siguranţelor electrice săriră într-un zumzet scurt, întrerupt de o pocnitură. Undeva se auzi detunând o nouă explozie. Se lipi de pereţi, instinctiv, o dată cu Minea şi Georgescu, cei doi care rămăseseră cu el. Vibraţiile exploziei huiră, stingându-se în ecouri repetate.

Comunică imediat la pupitrul de comandă:

— Alo, nu putem porni pompele. Înainte de douăzeci de atmosfere au sărit automatele, probabil că sunt sparte şi canalele de aducţiune. Ce facem?

— …

— Pe dracu’! Sunt eu aici. Am stat la manometre…

Unul dintre cei şase oameni plecaţi se întoarse să-l anunţe că n-au putut trece prin canalele de intercomunicaţie. După ce-l ascultă, îi vorbi mai departe lui Matei Nema:

—Auzi, băieții n-au putut trece prin canalele de intercomunicație. A venit Mache Minculescu şi zice că s-a scurs de undeva ulei încins. Pe unde mai ieşim? O să ne ia dracu’ aici!

În interfon se auzi glasul răstit al lui Matei Nema, jignitor:

— Ce vreţi, să vin să vă scot eu de acolo? În partea aia nu s-a întâmplat nimic. Cine-a încercat să treacă prin intercomunicaţii şi n-a reuşit? Le-a fost frică!… Alexe, fii atent: lasă doi oameni la panouri; o să încercăm ceva mai târziu să pornim pompele; tu vino sus; dacă poţi — şi cu ceilalţi!

Contactul închis îi trosni în urechi.

„Matei…” — gândi — „nici un cuvânt bun. Ca de obicei.

Nu ştie să spună cuvinte bune. Dar are nevoie de mine. Întotdeauna a avut nevoie de mine. A spus: «Alexe, tu vino sus»…“

Ordonă ca Titus Minea şi Nae Georgescu să rămână pe loc.

Îi lăsă în urma lui şi se întoarse, ca să plece în partea opusă, spre canalele de intercomunicaţie.

— Băieţii sunt dincolo — îi spuse Minculescu, care-l urmase. Precis că n-au mai încercat să treacă.

În grătarul care forma podeaua era ridicat un capac şi oamenii stăteau aplecaţi în jurul deschizăturii. De jos se ridicau aburi. De fapt întreaga încăpere era îmbâcsită de ceaţa vaporilor de ulei încins.

Era singura cale care le mai rămăsese.

— Făceţi-mi loc! le ceru celor din jurul deschizăturii.

— Nu poţi trece, să ştii! Uleiul are peste o sută de grade, adineauri fierbea — îl preveni Minculescu.

— Combinezonul de protecţie e pentru două sute cincizeci de grade. *Trebuie* să trecem.

Îşi introduse în deschizătură picioarele. Simţi cum i se înfierbântă.

„Voi trece totuşi” — îşi zise — „n-am încotro”.

Începu să se lase în jos încet, cu multă prudenţă. Prin combinezon căldura era totuşi suportabilă.

Uleiul îi trecu peste umeri, apoi peste cap. Începu să coboare, ca pe o scară de ace. Undeva jos, alături de scară, trebuia să fie deschizătura canalului orizontal al gurii de intercomunicaţie. O căută cu mâna, până dădu de golul ei. Se ţinu numai cu o mână de scară, ca să poată intra în gaură, începu să meargă de-a buşilea printr-un interstiţiu îngust, în care nu puteai sta decât în patru labe. Cineva îl

ajunse din urmă. Deoparte erau recipienţii recuperatoarelor de mercur, îi pipăi cu mâna. Erau reci. Uleiul venise fierbinte, deci, din altă parte, probabil din serpentinele de răcire ale condensatorilor.

„Eu sunt o fiinţă tridimensională. N-am nimic comun cu spaţiile cu mai mult de trei dimensiuni. De aceea trebuie să ajung la Matei — *eu,* care gândesc şi trăiesc în trei dimensiuni. Acum mă deplasez pe una din ele. Ce importanţă are pe care din cele trei dimensiuni se produce mişcarea mea? Ce-ar face Matei fără mine?“

Îi era foarte cald. Începuse să transpire din belşug şi respiraţia i se îngreuiase. Se concentră într-un efort de voinţă.

„Eu sunt o fiinţă tridimensională şi trebuie să rezist până la capăt… Matei fără mine pierde legătura cu Pământul… *Eu* trebuie să ţin legătura cu acest Pământ… Sunt o fiinţă tridimensională…“

Pulsul îi bătea violent. Bâjbâia înainte fără să vadă nimic aproape. În faţa luminii dată de lanterna de piept nu era decât masa opacă a uleiului, în care razele gălbui pătrundeau cu greu.

Canalul pe care trebuia să-l parcurgă nu putea să aibă mai mult de cincisprezece metri. Era strâmt; se mişca extrem de anevoie în el. Se târa uneori, proptindu-se în genunchi şi în coate. Parcă nu se mai termina. Îi venea să vomite.

Cu cât urca, pereţii deveneau mai fierbinţi. Simţea combinezonul cum începe să dogorească tot mai tare. În sfârşit, ajunse la capăt. Pipăi cu mâna deasupra capului, ca să găsească mânerul capacului înşurubat cu filet, care închidea gaura de inspecţie în canal. Încercă să-l învârtă.

Capacul nu cedă. Îşi pierdu cumpătul. Simţea că e la capătul puterilor. Izbi vârtos cu pumnul în capac, apoi încercă să-l acţioneze în sens invers. Minculescu, din urma lui, nu mai avea răbdare. Se ghemui lângă el şi-i strigă violent:

— Ce faci? Lasă-mă să văd eu, poate la mine merge. Fereşte!

În spaţiul îngust, doi oameni se mişcau şi mai dificil; se încurcau reciproc. Asta îi întârzia şi mai mult.

În canal vorbele lor aveau un ecou straniu. În jur se făcuse linişte.

Deodată, Minculescu se lăsă moale; Alexe îşi dădu seama că nu mai rezistase şi leşinase. Îi veni să tuşească; apoi vomită. Simţea că alunecă în vârtejuri negre.

„Ce trebuie să fac?… Ce trebuie să fac?… O cometă, arzând undeva în spaţii fabuloase… şi noi… noi suntem pe ea… cometă…”

Căută mânerul pe care-l scăpase din mână. Îl găsi într-un târziu. Se atârnă de el, crispat, şi smuci. Din cine ştie ce capriciu, bucata de fier îl ascultă de astă dată şi cedă. Dispozitivul se învârtea anevoios, dar se învârtea sub forţa mâinilor lui. Într-un târziu, capacul se desprinse, împins de un resort, şi el văzu lumină. Dar parcă lumina asta venea şi dinăuntrul lui, o dată cu acordurile grave din „Troienii” şi cu chipul „Ei“, ireal de frumos.

Îl căută pe Minculescu. Nu-l putu trage. Era prea neputincios. Se săltă atunci singur pe marginea găurii.

„…Eu sunt o fiinţă tridimensională… eu sunt… pe o cometă incandescentă…”

Îşi desfăcu fermoarul combinezonului şi aerul rece îi năvăli în plămâni cu o senzaţie de gheaţă. Se înecă şi tuşi

îndelung.

„Să nu întârziu… trebuie să-l scot şi pe Minculescu…”

Îşi încheie iar fermoarul, fără să-i pese de sângele care-i şiroia în gură. Scoase picioarele şi se întoarse iar, cu capul în jos, în ulei. Căută în adânc cu mâinile. Nimic. Se întinse mai adânc, în zadar. Se întoarse şi intră cu picioarele; îl găsi jos, la baza urcuşului. Îi căută, pipăindu-i combinezonul, buşonul buteliei de oxigen şi i-l desfăcu complet. Se trase înapoi şi încercă să-l tragă şi pe Minculescu o dată cu el. Aşa îl aduse până la suprafaţa uleiului, dar nu-l putu sălta peste gura canalului. Era extenuat şi simţea că se sufocă el însuşi. Ieşi iar singur peste gura canalului, ţinându-l pe Minculescu doar cu o mână. Îşi desfăcu pentru a doua oară fermoarul combinezonului, ca să poată respira. Aerul pe care-l inhala i se păru nesăţios şi senzaţia pe care o încerca îl îmbăta aproape, curând însă se transformă într-o săgetare dureroasă în creştetul capului. În suflet purta totuşi o bucurie sălbatică a triumfului, ca sentimentul muzicii lui Berlioz, al victoriei crunte asupra Troiei.

Îl scoase cumva şi pe Minculescu şi îi desfăcu cascheta. Se apucă să-i tragă palme, ca să-l trezească, şi să-l strige pe nume:

— Mache! Mache!…

Târziu, când îl văzu că-şi revine şi scoate limba să-şi lingă buzele, îl îmbrăţişa fericit.

— Credeam c-ai mierlit-o, şobolane!

Minculescu întrebă:

— Cum ai putut să mă scoţi, aşa mătăhălos cum sunt?

Trecuseră de ce era mai greu. Erau la gurile de intercomunicație. Râdeau.

Deschise uşa şi rămase un moment orbit de lumina puternică dinăuntru.

Primul pe care-l văzu fu Matei Nema. Sta în picioare la pupitrul central, cu cascheta desfăcută şi dată pe spate. Alături de el, Marius primea comunicări prin interfon şi nota mereu ceva pe o planşă cu hârtie milimetrică. Ileana, Mejem şi Brana, postaţi la panourile laterale, anunţau continuu, cu voce tare, datele citite la înregistratoarele automate.

Veniră repede în calea lor, să-i ajute.

Faţa „Ei“ fusese la câţiva centimetri de gura lui. Încercă să se gândească numai la asta. Ce dor îi era de gura „Ei“, pe care n-o sărutase niciodată…

Se apropie cu paşi grei de pupitru. Acum nu se mai grăbea.

În urmă mai lăsa încă pete din uleiul ce i se prelingea de pe combinezon. Surprinsese privirea lui Matei, tocmai când închidea contactul interfonului. Îi fu deodată milă de el, fără să ştie de ce; nu — nu era milă. Un fel de tandreţe, mai curând. Din nou, privindu-l, simţi gândul acela din timpul orelor de insomnie: că are de-a face cu un copil genial, dar care se teme de întuneric.

Se priviră amândoi câteva secunde, fără ca vreunul să scoată vreo vorbă. Într-un târziu, Alexe Bănică întrebă:

— Cum s-a întâmplat?

— Vezi, eram aici — Nema indică un punct pe diagrama din faţa lui Marius — mai trebuia puţin şi treceam…

Strânse mâinile, închircindu-le şi şi le duse la gură, ca şi când i-ar fi fost îngheţate. Tăcu un timp, şi după aceea începu să vorbească cu înfrigurare:

— Cum de nu m-am gândit? E aşa de simplu, uluitor! Dacă ar fi fost cineva acolo, ar fi observat… înţelegi?

Se uită la Alexe cu ochii, cu pupilele dilatate. Repetă:

— Înţelegi? Continuă surescitat: Firele înregistratoarelor sunt în plumb topit. S-a dizolvat izolaţia, automatul a fost scurtcircuitat şi nu mai comunică… Înţelegi? Ileana a observat cea dintâi… Nu poate fi nici o greşeală, sunt doua cifre la fel, cu valoarea 4,7… Îţi dai seama ce fapt extraordinar?

Ochii lui Nema erau doar o flacără albă-cenuşie. Alexe Bănică aşteptă şi se miră că nu-i iau foc genele.

…Făcuseră cu toţii cerc în jurul pupitrului.

Cu un pix în mână, Nema indică una din benzile de hârtie cu pătrăţele milimetrice, pe care i-o întinsese Brana şi pe care erau trase mai multe curbe în linii mici, frânte, de diferite culori.

— Străpungerea s-a petrecut aici — arătă un loc pe hârtie, unde o înşiruire de liniuţe în albastru întunecat făcea o ascuţitură înaltă şi se întrerupea. Din cauza unui scurtcircuit produs de o intrare în rezonanţă, tensiunea a depăşit de un număr de ori — de un număr mare de ori — valoarea nominală pe care o prevăzusem. Din această cauză, centrala de forţă n-a mai putut rezista în ultimele secunde, deşi valorile curentului începeau să scadă. Desigur că au cedat izolaţiile.

Făcu un gest de neputinţă, ridicând mâinile lateral şi continuă după aceea:

— Grupurile termonucleare au început să fie frânate brusc de câmpurile mari, produse de ridicarea de tensiune şi au forţat neregulat mişcarea grupurilor de deviere.

Unul din motivele accidentului e şi faptul că postul electronic de calcul s-a defectat cu puţin timp înainte de explozie şi, timp de nouăsprezece minute încheiate, am mers fără repere de siguranţă. Când a fost posibil şi a început să ni le dea iar, era prea târziu. Am ordonat să se izoleze boilerele, ca să nu explodeze cazanele cu aburi de mercur sub presiune. A fost tot ce mai puteam face... Sfârşise cu voce înceată şi nesigură.

Brusc reluă, cu vocea fermă de la început:

— De accident mă consider eu singur vinovat; ca şi de toate consecinţele.

Alexe Bănică era gata să strige: „Tu singur ai pricinuit accidentul; ai vrut cu orice preţ să faci experienţa asta; te-a purtat doar nebunia obsesiei tale şi nerăbdarea!“

Îi privi pe rând — pe Călin Bertean, şi-l văzu că pleacă ochii, pe Ileana Opriş, care-şi ascunse privirea, pe Mejem, pe Brana — nici ei nu îndrăzneau să-l privească în ochi. Singur Hajdu-bácsi rămase calm, şi ochii lor se întâlniră cinstit ca totdeauna. Înţelese; ştiau toţi; o făcuseră, tacit înţeleşi. Riscaseră — înţeleşi. Îşi riscaseră vieţile pentru ideea lui Matei.

Îşi întoarse în sfârşit ochii spre Nema, din nou. „Ulise” — gândi. „... (Troienii)... Seara aceea... Muzica lui Berlioz... În (Troienii), Matei ar fi fost Ulise. Ulise care, legat de catarg, ascultă cântecul sirenelor.”

Tăcerea se întrerupse iar. Nema luase schiţa desenată de Marius şi, arătând spre ea cu pixul, continuă impasibil:

— În ceea ce priveşte situaţia de acum, e următoarea: cele trei nivele inferioare sunt complet blocate. Radiaţia se cifrează acolo la circa trei mii de roentgeni pe secundă, din cauza canalelor deschise ale reactorilor termonucleari.

Grupurile termo nr. 2 şi nr. 3, care erau vecine în sala T_2, au sărit în aer. Din această cauză s-a produs spargerea conductei principale de acces a aburilor de mercur spre sala T_4. Alături — contură un careu pe schiţă — compartimentele C_1 şi C_2 sunt complet inundate cu mercur. Temperatura e acolo de circa 450°.

Legătura cu înregistratoarele cuvei de mercur din sondă e întreruptă. Ar mai rămâne o singură cale ca să ajungem la cuvă şi să luăm diagramele — şi anume, prin spirala de apă de răcire a recuperatoarelor…

— De ce-ți trebuie diagramele din cuvă? îl întrebă Alexe Bănică. Îl privi în ochi şi-i spuse: E moarte sigura să te duci acolo. Ce vorbeşti? Datele de aici sunt datorate unui defect banal al aparatelor şi nimic mai mult. Nu există viteze de front peste trei sute de mii de kilometri pe secundă. Ce ţi s-a năzărit? Viteze mai mari ca a luminii nu există în Univers! *Nu există!*

— Nu-i nevoie să aprobi tu. Sunt convins că-i aşa cum spun eu. Totul s-a întâmplat cum prevăzusem… era mai să reuşim, dacă n-ar fi fost tâmpenia aceea de străpungere. Cu câteva fracţiuni de secundă înaintea exploziei s-au produs condiţii care fac posibile asemenea viteze pentru particulele materiale selecţionate din plasmă sau pentru unde electromagnetice accelerate succesiv în trepte, în număr infinit…

Cine ştie dacă fără datele din diagrame am mai putea realiza experienţa asta… noi sau alţii. Nici nu mă gândesc să le pierdem. După o pauză: Ne-am înţeles de la început cu Marius şi Bertean; mergem noi trei…

Ileana se făcu tare palidă, mai albă decât combinezonul ei de protecţie şi îşi trecu mâna peste frunte.

Alexe Bănică îi surprinse schimbarea.

Vorbele lui Nema se succedau cu ton sec, cu un ritm aproape mecanic:

— Ar mai trebui cineva. În fond ăsta e esenţialul, trebuie să ştim neapărat tensiunile de ieşire, altfel totul ar fi în zadar... Peste o oră va fi prea târziu. Se uită la ceas: Mercurul din C_2 va inunda într-o oră şi acolo. Cine mai merge?

— Merg şi eu, tovarăşe Nema — spuse Ileana.

Ecoul vorbelor ei străpunse auzul lui Alexe Bănică cu o senzaţie de durere ascuţită. De spaimă, se strânse în el: „Să se întâmple orice, dar (Ea) să nu plece!“

Începu să vorbească domol, voit calm, adresându-i-se numai lui Nema.

— Prin spirală sunt aproape două sute de metri. Nu cred — şi accentuă — să se poată ajunge într-o oră. Nu te gândeşti la ce ne expunem ? Matei, nu te gândeşti?

— Cine merge? repetă Nema îndârjit.

Alexe Bănică îi privi pe rând. Tăceau. Se hotărî atunci el:

— Bine, merg eu!

Matei îl privi ciudat:

— Nu se poate, altcineva. Tu nu. Tu rămâi aici sus.

— Merg eu — spuse Hajdu-bácsi şi ridică din umeri, părând că vrea să spună: „Ce vreţi? Altă cale nu-i.“

— E în regulă, Hajdu-bácsi — îi mulţumi Nema. Să ne aducă un cablu subţire cu două traiecte, vreo trei sute de metri...

— Ce vrei să faci cu el? îl întrebă Alexe Bănică, surprins.

— Nimic... Dacă nu ne mai putem întoarce, o să-ţi

transmit datele! Şopti, răguşit: Cuiva *trebuie* să-i transmit datele, Lexi. Rămâi, Lexi. Tu ai să rămâi. Ai rămas întotdeauna cu mine…

Rămăsese singur la pupitrul de comandă.

„… A început de mult, de foarte de mult. Ne jucam pe atunci de-a v-aţi ascunselea cu necuprinsul cerului, cu puzderia stelelor, cu strălucirea soarelui, cu luna, cu iluzia orizontului şi într-o zi… ne-am dat seama că de fapt nu mai era joacă. Ne angajasem într-o goană să prindem stelele şi luna, cerul şi orizontul, ca într-o plasă de fluturi.

Eu… poate n-aş fi făcut-o singur, dar m-am lăsat ispitit de vorbele lui Matei. Eram nevârstnici pe atunci şi am fi vrut să ajungem cu mâinile tot ce vedem…"

Făcu legătura cu Nema.

— Alo

— …

— Aţi ajuns la spirală? La ce nivel aţi ajuns?

— …

— Bine.

— Schimbă contactul şi făcu legătura cu sala de comandă a pompelor, unde-i lăsase pe Titus Minea şi pe Nae Georgescu.

— Alo.

— …

— Nae, ascultă-mă. Fii atent! Hajdu-bácsi a verificat traiectul, ai un circuit complet. Cuplează grupurile 4, 5 şi 9 invers şi evacuează apa din spirala mare de răcire. Vezi, las-o treptat.

Închise contactul. Se uită în jur şi rămase surprins, văzând că Ileana lipseşte.

Se ridică de la pupitru şi se duse, stăpânit de o bănuială, să vadă dacă nu cumva Ileana e totuşi în săliţa alăturată. Nu era.

Îl întrebă pe Brana:

— N-ai văzut-o? Unde-i tovarăşa Opriş?

— Nu ştiu, era aici…

Atunci avu certitudinea: „A plecat cu el!“

Grăbit, făcu apelul cu Nema:

— Alo, Ileana e cu voi?

— Nu — i se răspunse întâi.

— A… stai, ezită Nema la interfon. Auzi, Marius spune că vine cineva în urma lui… Ea e! De ce-aţi lăsat-o să vină?

— Matei, trimite-o imediat înapoi, n-are rost s-o sacrificaţi, înţelege! Trimite-o înapoi!

În receptor se auzi zgomotul certei între cei din spirală. Nema se răstea la Marius, să n-o lase pe Ileana să vină după ei. Cearta dura.

După aproape un minut îl auzi pe Nema, cu o voce neobișnuit de blajină:

— Alo, Lexi, n-avem ce-i face, o ştii, e încăpăţânată. N-avem timp, plecăm mai departe.

Legătura se întrerupse. Ar fi vrut să protesteze, să-l roage pe Matei. Ce să spună? Cui?

Mejem şi Brana se apropiaseră de pupitru. Nu-i observă decât târziu:

— Bine, măi căscaţilor, voi ce-aţi păzit? De ce-aţi lăsat-o să plece?

— N-am observat-o — se apără, de formă, Mejem.

Brana ridică din umeri.

Se uită la ei deznădăjduit, apoi îşi plecă în jos capul.

Pe pupitru se lumină o poziţie a interfonului.

— ...

— Alo, zi', Nae!

— ...

— Aţi scos-o toată? Bine. Nu opri servomotoarele, lasă pompele să meargă încet. Dar vezi să nu se încălzească prea tare.

Undeva în mijlocul unui haos, în care se alungau numai nelinişti, rămăsese singur cu gândurile lui.

Nu mai auzea nimic, ca şi cum ar fi avut dopuri de ceară în urechi. Luă creionul chimic de pe masă, deschise jurnalul cu însemnări zilnice şi începu să scrie:

„Accidentul s-a produs la ora...”

Se opri şi consultă fişa de timp. Notă absent în continuare:

„... Zero, nouăsprezece minute, zero, nouă secunde...”

Se opri iar din scris. Mănuşile combinezonului de protecţie îl deranjau. Le desfăcu fermoarele, la dreapta cu mâna stângă, la stânga cu mâna dreaptă. Le scoase. Ochii i se pironiră asupra propriilor lui mâini, imense; i se păru că ar fi putut cuprinde în ele toată lumea, materia Universului întreagă.

Repetă mecanic expresia ştiută din cărţile de şcoală elementară: „(Materia infinită în spaţiu şi în timp)... noi ne-am luat la trântă cu ea, cu cerul, cu tot... A fost o încercare inegală...“

Continuă să scrie:

„Cu douăzeci de minute înaintea accidentului, s-a produs o defecţiune la calculatorul electronic al postului de calcul. Defecţiunea n-a putut fi remediată decât cu patru minute înainte de-a se produce explozia...”

— Alo!… Alo, Nema!… Alo…

Căută în jur un ajutor, pe cineva, ca să nu fie singur. Începuse să-l cuprindă o teamă teribilă.

— Mejem! Brana! Nema nu mai răspunde, s-a întrerupt legătura! Ce s-o fi întâmplat?

I se făcu întuneric înaintea ochilor.

„Matei” — gândi. „Ileana”.

Întoarse în neştire de câteva ori contactele, fără rezultat.

Podeaua îi deveni nesigură sub picioare. Un tot ce-l înconjura; şi oameni şi obiecte neînsufleţite şi melodia din andante din „Troienii”. Mâinile îi ascultau de comenzi străine, poate ale unui automat care lucra acum în locul creierului lui.

„Matei Nema a fost mai tare… a îndrăznit şi a ajuns acolo unde eu n-am să ajung niciodată… eu sunt un laş… (Ea) l-a iubit, fiindcă a înţeles că e un învingător… Dar dacă… dar dacă Matei Nema nu s-a înşelat? Dacă presupunerea lui e într-adevăr reală, dacă acolo în sondă sunt datele reuşitei unei experienţe extraordinare şi eu, Alexe Bănică, le las să se piardă fără să schiţez un gest, dacă toată pretinsa mea cumpărare nu-i decât comoditate, dacă nu sunt decât un laş?”

Schimba legătura la interfon.

— Alo, Daneş?

— …

— Alo, vino imediat la „comandă” sa mă înlocuieşti.

— …

— Lasă că-ţi spun eu de ce şi ce trebuie să faci. Vino!

Se ridică fără grabă, de parcă s-ar fi pregătit pentru cine ştie ce lucru fără importanţă.

Profesorul Mălurescu deschisese la întâmplare unul din caietele cu însemnările Ilenei Opriş:

„ „.Pe neaşteptate, sala se porni să aplaude cucerită. Şedinţa se vedea că intrase pe un făgaş nou.

Profesorii şi asistenţii erau grupaţi în primele rânduri de bănci ale amfiteatrului, în spatele lor studenţii umpluseră sala la refuz. Undeva în urma grupului de cadre didactice, alături de Lexi, Mejem şi Nae Georgescu — Matei, cu un caiet deschis în faţă, lua note încontinuu. În pauza scurtă de după expunerea profesorului Mălurescu, s-a întors şi m-a privit. (... *E fata de la curs din anul trei...) — a gândit, probabil.”*

...Dincolo de fereastră mijeau zorile albastre ale unei zile noi. Profesorul îşi puse iar ochelarii şi reîncepu cititul de unde rămăsese. Glasul cu inflexiuni melodioase al Ilenei i se părea că răsună aievea din rândurile scrise:

„... Şedinţa a durat în total zece ore. Sunt mulţumită că M. N. va fi sprijinit. A fost emoţionat, dar expunerea lui a fost foarte clară. Mi-au plăcut mult doi dintre cei care au luat cuvântul ca să-l apere: Mircea Cristeţ, conferenţiarul de la electrotehnică generală şi Marius, directorul bibliotecii Institutului.

M. C. A spus: (I s-a reproşat lui M. N. că n-a dat o teorie precisă până în cele mai mărunte detalii. Păi, să fie cu iertare. Tovarășii care cer lucrul ăsta au uitat că nu mai trăim pe vremea când teoriile se făceau la birou. Lăsaţi-l pe M. N. să experimenteze! E impropriu spus, de fapt, că M. N. ar fi emis o teorie. A propus o seamă de postulate și un program de experienţe. Tot ce-a spus până acum e logic și simplu. Ar fi interesant să vedem la ce soluţie va ajunge.

Vă propun încă o dată: lăsaţi-l să experimenteze. Nu e vorba de încercări făcute la întâmplare, ci de încercări care trebuie făcute oricum, pentru mersul înainte al științei.)

De Marius (nu știu cum îl mai cheamă) mi-e teamă. Îi lucesc ochii ciudat, tot timpul, parcă ar avea febră. A cerut să lucreze cu M. N. Alături de el incandescenţa lui M. N. va crește în intensitate.

...Trebuie să mi-l scot din gând, altfel o să ajung să nu mai fac nimic. Poate ar trebui să mă transfer în altă parte. Nu-i a bună. Sunt un om voluntar, trebuie să scap și de asta, am ieşit doar din atâtea încurcături... În zadar, în zadar, n-am să pot; oriunde m-aş duce, am să-l aud spunând: (Nu putem admite nici o ipoteză care ar pune vreo condiţie prohibitivă pentru cunoaşterea Universului) !"

În papuci şi cu cămaşa cu mânecile suflecate, acasă în bibliotecă, seara, profesorul Mălurescu simţea că poate da randamentul cel mai bun. În casă zgomotele se stingeau treptat şi rămânea singur sub conul luminos al lămpii cu picior înalt de lângă fotoliu. Lucra adeseori astfel. Instinctiv îşi reluă gesturile obişnuite. Bricheta pocni sec. Îşi aprinse trabucul şi cu o satisfacţie pe care aproape o uitase aspiră fumul parfumat.

...Erau douăzeci şi două de şiruri, ce alcătuiau un grup de cifre pe care Alexe Bănică îl repetase, în stare de inconştienţă, de unsprezece ori. Profesorul luă hârtia şi le reciti atent, cifră cu cifră. Oricât se străduia, nu putea înţelege ce semnificaţie aveau. Stătu aplecat asupra filei cu cifrele acestea mai bine de trei ore.

Se ridică din fotoliu şi începu să se plimbe prin încăpere. După câtva timp, dădu drumul magnetofonului. Derulă banda înapoi, până la un reper al contorului pe care-l memorase. Opri şi porni din nou, în sens invers, cu potenţiometrul dat la maximum. Din difuzoarele aparatului se auzi întâi o respiraţie gâfâită, apoi vocea aceea care i se părea că-şi rupe fiecare sunet din inimă. Sta cu fruntea lipită de lemnul etajerei vibrând.

„Unu, nouăzeci şi patru, unu, nouăzeci şi cinci, unu, nouăzeci şi şase, unu…"

Aici pronunţarea cifrelor se accelera:

„… patruzeci şi şase, unu, patruzeci şi şase, unu, patruzeci şi doi…"

Ascultă până la sfârşit, apoi mai întoarse banda la acelaşi reper şi îi dădu drumul iar.

„Unu, nouăzeci şi patru…"

Degeaba, nu putea găsi sensul. Deconectă magnetofonul. Se duse şi se aşeză iar în fotoliu. Pe măsuţa de alături erau aşezate caietele Ilenei. Răsfoi din nou, de parcă aici ar fi fost dezlegarea.

„… Azi am început cursurile anului trei. Cursul de măsurări spectrometrice îl vom face cu M. N. Am avut primele două ore. Cred că aş putea repeta tot ce ne-a spus. Mi s-a părut că mi-a vorbit doar mie. Îl aud mereu: {… ar fi absurd ca în zidul luminii să nu existe o poartă pentru drumul mai departe al cunoaşterii). Am avut senzaţia că m-a luat de mână şi am început să plutesc alături de el. Marele zbor dincolo de toate orizonturile a început. Sunt fericită, fericită cu adevărat…"

De la Viena se anunţase că, după a doua operaţie,

Alexe Bănică era încă într-o stare foarte gravă. Deci, intervenţia chirurgicală complicată la care fusese supus dăduse un rezultat îndoielnic. Deocamdată nu se putea sta de vorba cu el. Se spunea că avea uneori momente de luciditate. Medicii hotărâseră să nu permită să i se pună întrebări. Starea lui se înrăutăţise chiar în ultimele zile.

...Era un întuneric ce stăruia fără margini. Din când în când, unde şi unde, sclipeau lumini, puzderii de scântei.

Uneori, negrul întunericului diminua spre cenuşiu şi atunci auzea vuiete surde, într-o zbatere deznădăjduită, toată numai umbre tremurătoare.

„Durere... mă doare... oamenii simt dureri. Eu sunt un om.“

Umbrele cenuşii se învolburau în zadar; de acolo, din adâncuri, simţea pe piept greutăţi de nesuportat ce-i stânjeneau respiraţia şi-l asfixiau.

— Oxigen! spuse o voce necunoscută şi parcă însuşi cuvântul acesta îi aduse o uşurare.

„Cine sunt eu?...“

N-apucă să găsească vreun răspuns întrebării, fiindcă se prăbuşi din nou în hăuri de întuneric şi conştiinţa nu-i răzbi la lumină decât după nesfârşite peregrinări în negurile adâncului.

Trăia, se reîntorcea la viaţă dintr-un lung coşmar. Recunoscu limba germană în care pronunţau cuvinte vocile pe care le auzea şuşotind în preajma lui.

„Eu sunt inginerul Alexe Bănică. Am avut un accident grav de laborator. Ce s-a întâmplat cu Ileana? Ileana Opriş a plecat cu Matei Nema. Ce s-a întâmplat cu Ileana şi cu Matei?“

— Va trebui să-i deschidem ochii — spuse o voce de bărbat. Aşteptăm prea mult, până să poată să-şi ridice singur pleoapele.

Probabil că omul care vorbise şi-a însoţit vorba cu fapta, fiindcă peste o secundă simţi zgârieturi şi usturimi pe globii ochilor. Nu vedea nimic. Era întuneric şi dincolo de pleoapele deschise.

„E întuneric desigur şi în încăpere. L-au făcut intenţionat, ca să nu sufăr un şoc…“

Bănuiala îi fu confirmată imediat, când auzi iar vocea care propusese să-i deschidă pleoapele:

— Puţină lumină roşie, foarte puţină.

„Lumină roşie…” Nu sesiză nimic. Era tot întuneric.

— Ceva mai multă cu două gradaţii — spuse vocea străină — deocamdată nu percepe nimic.

Aşteptă nerăbdător această nouă mărire a luminozităţii, dar întunericul nu fu tulburat cu nimic.

„Doar nu cumva am rămas orb?“

— Insensibil — confirmă vocea străină.

„Sunt orb… n-am s-o mai văd niciodată pe Ileana… n-am să-l mai văd pe Matei…”

Trecură de atunci ore şi zile. Începu să înţeleagă, din ce în ce mai mult, tot ce se petrecea în jurul lui. Era pregătit pentru o nouă operaţie şi acest fapt deveni un ţel în existenţa inactivă pe care o ducea. Nu vedea, dar percepea acum lumina ca o pulbere aurie, mai strălucitoare sau mai puţin strălucitoare, după intensitatea luminozităţii sursei de la care venea. Deocamdată avea răbdare şi spera să trăiască. Nu-l întreba nimeni nimic.

„Oare pot să vorbesc?“

— Cred că pot să vorbesc.

Pronunţase cu greu cuvintele.

Imediat după aceea în jurul lui se produse agitaţie.

— A vorbit — zise o voce de femeie — l-am auzit clar, a spus ceva, probabil în limba română.

— Să vină doctorul Niculescu — ceru apoi o voce de bărbat pe care o recunoscu.

Se auziră paşi, apoi şuşoteli.

— Tovarăşe profesor, sunt doctorul Niculescu, v-am însoţit aici, la Viena. Vă rugăm să ne spuneţi cum vă simţiţi? Aveți dureri? Înţelegeţi ce vă întreb?

— Da, înţeleg. Nu sunt profesor. Sunt conferenţiar.

— Vă oboseşte convorbirea?

— Da…

Urmară iar ore tulburi, acum însă alternânde cu alte ore, când era perfect conştient. În tot acest timp continua să aştepte intervenţia chirurgicală de care auzise vorbindu-se, o aştepta ca o eliberare. I se puneau întrebări foarte puţine, fiindcă deocamdată îi venea greu să vorbească. Ajunsese să-i cunoască după vorbă pe toţi cei care se învârteau în jurul lui. În sfârşit, veni şi preziua operaţiei. Înţelese după pregătirile care se făceau, şi spre seară i-o confirmă chiar doctorul Niculescu.

— Mâine o să fiţi operat.

— Ştiu.

— Să nu vă fie teamă, operaţia va reuşi.

— Ştiu şi ştiu că voi muri, dacă nu mi s-ar face această operaţie. E singura mea şansă, ştiu…

Senzaţia de zbor se frânse brusc şi îşi dădu seama că nu fusese decât un vis halucinant. Se întorcea iar în lumea conştientului. Revenirea îi producea impresii violente şi

neplăcute, până să se acomodeze şi mai ales până stabilea coordonatele locului unde se găsea.

— Am fost operat şi totuşi nu văd, voi rămâne orb — spuse tare.

— Nu vă alarmaţi — îi răspunse o voce cunoscută. E întuneric în cameră. Vă rog să rămâneţi calm şi să nu vorbiţi.

— Bine, n-am să vorbesc, dar e foarte obositor, aş prefera să vorbesc, decât să mă las chinuit de gânduri.

— Totuşi e bine să nu vorbiţi. Aţi fost operat la creier şi e bine să staţi nemişcat.

— Bine, bine. Vreau să vă întreb ceva. Eu sunt Alexe Bănică?“

— Da, dumneavoastră sunteţi Alexe Bănică. Confirmarea îl făcu să se simtă pe teren solid. Exista. Ar mai fi vrut să ştie ceva, şi nu-şi amintea ce.

— … Unde sunt?

— La o clinică din Viena.

— La o clinică din Viena?…

— Nu mai vorbiţi.

Într-adevăr convorbirea îl adusese la capătul puterilor.

— Aş vrea… să… dorm… Interesant… vreau să dorm.

Adormi, dar continuă să vorbească şi în somn.

„Matei şi cu mine suntem din Cămăraş, un orăşel din Ardeal. Locuiam într-un cartier periferic. I se spunea Târgul Porcilor, fiindcă era pe acolo un maidan împrejmuit cu parmaci daţi cu var. Se vindeau porci acolo. Era şi o mănăstire franciscană prin apropiere, cu o grădină mare cu iarbă şi cu meri bătrâni…

Îi adunam mucuri de ţigări lui Moszi-bácsi şi, în schimb, ne spunea tot felul de poveşti aiurite… Moszi-bácsi

era invalid de război, n-avea picioare şi cerşea…

Zicea că ne poate învăţa să vedem în cer şi l-am crezut. El ne-a împuiat capul cu tot felul de prostii… Moszi-bácsi e de vină. El! El!“

Respiraţia îi deveni agitată.

„Moszi-bácsi e de vină…“

Se linişti însă repede şi câtva timp păru cufundat într-un somn adânc, dar curând începu din nou să vorbească.

„Matei Nema n-ar fi îndrăznit singur… şi am încercat să-l opresc. Marius… Bertean… l-au îndemnat… sunt sigur… A reuşit… a reuşit… Eu… eu am scăpat… Eu… ştiu… ştiu… m-am întors de acolo şi… ştiu.“

Benzile de magnetofon se învârtiră multă vreme, fără să mai fi înregistrat nimic. În zadar pândeau microfoanele. Pe benzi nu se imprima decât respiraţia lui Alexe Bănică, când slabă, când abia perceptibilă, când convulsionată.

Doctorul Hansen, care-l operase, urmărea cu emoţie evoluţia stării bolnavului. Se părea că totul depindea în ultimă instanţă de inimă, în funcţionarea căreia apăruse imediat după intervenţia chirurgicală o complicaţie de natură nervoasă. Stările de semiconştienţă se răriră, alternate cu perioade scurte de somn, care degenerau cu regularitate în intervale de inconştienţă prelungită, adesea de câte douăzeci şi patru de ore şi chiar mai mult.

Formula hemoleucocitară care păruse stabilizată în primele zile după operaţie se înrăutăţi, marcând o scădere din ce în ce mai accentuată a procentului de hemoglobină şi mai ales a trombinei. A trebuit să i se întrerupă şi perfuziile cu sânge, fiindcă nu mai putea suporta şocurile care urmau după acestea.

În întuneric, într-un colţ pe un scaun, stătea zi şi

noapte o femeie bătrână, împietrită. Era mama lui Alexe Bănică. Uneori aţipea, cu capul căzut pe spătarul scaunului, dar când sora de serviciu sau vreun medic încercau s-o convingă să se culce, refuza categoric.

— Nu, nu, stau aici, să ştiu c-am stat lângă el tot timpul.

I se instalase chiar de la început în aceeaşi cameră un pat, însă nu se atinsese niciodată de el.

— O să se facă bine domnul profesor şi te îmbolnăveşti dumneata — îi spunea doctorul Hansen, ajutat de doctorul Niculescu, care-i servea de interpret.

— Lăsaţi-mă, să n-aveţi nici o grijă pentru mine, v-am spus că am fost şi eu soră de spital şi în treizeci şi cinci de ani de serviciu m-am obişnuit cu gărzile. Asta să fie răul cel mai mare pe lume.

Asistase la toate cele trei operaţii la care fusese supus Alexe Bănică. Stătuse dreaptă în picioare, neclintită, fără să scoată o vorbă. Când ceruse să i se permită să asiste şi ea, doctorul Hansen, de felul lui foarte ursuz, era hotărât să refuze, dar în faţa privirii femeii acesteia dârze, îmbătrânită de muncă dură, îşi plecase ochii şi spusese nemulţumit: „Bine, se poate". Fusese o excepţie pe care n-o mai făcuse până atunci niciodată.

Ea nu punea nici o întrebare. Stă mereu în colţul ei în întuneric, aşteptând. I se interzisese să se apropie de pat în momentul când bolnavul devenea lucid, ca să se evite să-i provoace emoţii.

— Mamă, ştiu că eşti aici… te-am recunoscut după cum suspini noaptea, nu te mai ascunde.

Nu ştia ce să facă. Consemnul sever era să nu-şi manifeste de fel prezenţa.

— Vino aproape, mamă, nu-ţi fie teamă, n-am să mor, mai am o treabă foarte importantă de făcut.

Alexe se trezise după aproape o zi şi o noapte de somnolenţă.

— N-auzi, mamă?

— Ba da, vin.

— Aşa. Aşază-te pe marginea patului şi ţine-mă de mână, că parcă aşa mi-e mai uşor.

— Lasă, lasă, nu mai vorbi. Amar de capu’ tău. Rău te mai chinui, dragu’ mamii.

— Da, mamă, rău.

Cercetările întreprinse se vedea limpede că au intrat într-un impas.

O primă concluzie stabilită era aceea că accidentul fusese provocat în urma unei tentative de a realiza o experienţă cu parametri mult mai mari decât era capabilă să furnizeze instalaţia. Nu se ştia însă dacă experienţa reuşise sau nu.

Ştirile asupra sănătăţii lui Alexe Bănică, care soseau zilnic de la Viena, şi chiar de două ori pe zi, aduceau deocamdată noutăţi puţin îmbucurătoare. În această situaţie se hotărâse ca profesorul Măluresc să se deplaseze la Viena. Un delegat de la ambasada română îl conduse direct de la aeroport la clinică, pentru a lua legătura cu profesorul Hansen şi cu medicul român Niculescu.

Profesorul Hansen îl primi imediat.

Se priviră în tăcere. După o vreme profesorul Măluresc începu să vorbească cu voce înceată, stânjenit:

— Misiunea noastră este destul de dificilă. Ştiţi că

pacientul dvs. român a fost accidentat într-o experienţă de laborator care s-a soldat cu urmări grave. Experienţa de care vă vorbeam prezintă un interes ştiinţific extraordinar. Ca să fiu mai exact, s-a încercat obţinerea de viteze de propagare în spaţiu mai mari decât viteza luminii pentru unde şi particule în condiţiuni cu totul speciale. Dintre persoanele care cunoşteau în amănunţime date asupra acestei experienţe, în stare de minimă conştienţi până acum nu este decât inginerul Alexe Bănică. El singur ne poate lămuri. Dacă Alexe Bănică ar muri fără să ne comunice aceste date, chinurile, moartea celorlalţi, şi chiar a lui, ar fi absurde şi inutile.

Două cute adânci şerpuiră în colţurile gurii profesorului Hansen, în timp ce-şi crispa buzele:

— Nu va muri fără să vă spună — zise el încet. Dumneavoastră ştiţi că Alexe Bănică trebuia să moară de mult, de o mie de ori. Ştiţi şi de ce n-a murit? Nu fiindcă eu, Hansen, am încercat ceva ce n-a mai îndrăznit nimeni până acum. Nu! N-a murit *tocmai fiindcă vrea să vă spună ce-a văzut acolo.* Dacă nu eşti medic, nu poţi înţelege ce-a făcut omul acesta! Nu poţi! Niciodată nu m-a impresionat încă un caz ca acesta…

— Acum doarme — continuă el, după o pauză — o să cadă mai târziu din nou într-o stare de inconştienţă, mâine dimineață la ora zece, când probabil îşi revine, o să puteți vorbi cu el.

Profesorul Mălurescu se ridică.

— Vă rog să fiţi la clinică, încă de la ora patru dimineaţa. Nu se poate prevedea exact când apar momentele de luciditate. Doar o singură persoană va intra în camera bolnavului, dumneavoastră, domnule profesor…

— Mulţumesc… spuse Mălurescu.

— Am să vă însoţesc şi eu — hotărî Hansen, răzgândindu-se brusc — cu profesorul Niculescu.

În timp ce oaspetele său se îndrepta spre uşă, Hansen îl opri, adresându-i-se pe neaşteptate:

— Iertaţi-mă, e o întrebare extraprofesională în ceea ce mă priveşte. Dumneavoastră, românii, sunteţi pentru mine un popor foarte ciudat. Se poate să-mi explicaţi şi mie la ce vă folosesc vitezele supraluminoase? Oare e vorba de o armă?

— Domnule doctor — zise Mălurescu — dacă ne-aţi cunoaşte istoria, aţi şti că noi, românii, n-am atacat niciodată pe nimeni. Fiţi sigur că nu e vorba de o armă… Viteza luminii? Viteza luminii depăşită? Mălurescu făcu un gest larg şi faţa i se însenină toată: Asta înseamnă imens. Ne-ar ajuta să ajungem mai repede la stelele îndepărtate… ne-ar ajuta să împingem mai departe marginile Universului!

În parcul ce o înconjura, clădirea albă, imensă a clinicii, se profila bine conturată pe cerul negru. La intrare, anunţat telefonic, îl aştepta doctorul Niculescu.

Alexe Bănică nu-şi reveni decât spre prânz. L-au putut vedea însă tot timpul pe ecranul televizorului cu cameră de luat vederi în infraroşu. Sta liniştit cu faţa în sus, nemişcat.

— O să se trezească curând — îi anunţă într-un târziu doctorul Hansen — aparatele înregistrează modificări în tensiunea arterială, uitaţi-vă. Aici la indicativul patru sute nouă sunt aparatele care transmit informaţii despre starea pacientului nostru. Sunteţi pregătit, domnule profesor? Să mergem!

Întunericul dinăuntru nu era complet; fu nevoie, totuşi, de câtva timp până să-şi obişnuiască ochii.

— Staţi jos, aici lângă pat.

Trecură iar minute.

— Ce i-aţi spus mamei lui? întrebă Măluresccu. Mi-ar fi fost greu s-o întâlnesc acum, înainte…

— Că o rog să mă lase singur cu bolnavul o oră. E o femeie minunată. N-a întrebat nimic… Atenţie!

Alexe Bănică scoase un geamăt uşor.

— Psss! Se trezeşte. Lăsaţi-l să vorbească el întâi.

— Mamă, eşti aici?

— Nu, e tovarăşul profesor Măluresccu, lângă dumneavoastră, a venit să vă vadă — interveni Niculescu.

— Tovarăşul profesor Măluresccu… a venit? Bună ziua, tovarăşe profesor.

— Bună… Bănică, dragul meu…

— Nu vă pierdeţi, domnule profesor — îi şopti Hansen încet dar categoric, văzându-l că ezită — aveţi doar zece minute sau nici atât.

— Bănică, mă asculţi, ce s-a întâmplat acolo jos în sondă? Aţi ajuns la cuvă?

— Tovarăşe profesor, vă rog să ne iertaţi, v-am produs multă supărare.

— Nu-i nimic, nu-i nimic. Ascultă-mă, spune-mi, aţi ajuns la cuvă?

— La cuvă? În camera de supravoltare?

— Da, da!

— Eu eram la pupitrul din camera de comandă centrală. Legătura cu Matei Nema s-a întrerupt. În locul meu a venit Daneş… Eu am plecat după ei… şi m-am întors… nu-mi funcționa instalația de oxigen la costumul

de protecţie. Am pierdut aproape zece minute până am schimbat-o şi…

Neliniştit de pauza care se prelungea, profesorul întrebă:

— Ai plecat iar; ai ajuns?

— Nu-l întrerupeți, aveţi răbdare! îi şopti Hansen din spate.

— Da, am plecat. Dacă nu pierdeam vremea cu oxigenul ar fi… Am coborât prin puţul pompelor de foraj până la cota minus treizeci şi şapte. Pe acolo au trecut şi Nema şi Marius… şi Bertean… şi Hajdu… şi… Ileana…

Respiraţia lui Alexe Bănică devenise greoaie, se opri ca să inspire aer curat şi continuă apoi:

— A plecat după ei Ileana Opriș… Firele telefonice pe care le-au întins erau pe scara verticală. Forajele orizontale la minus treizeci şi şapte… Am ajuns la canalul de cabluri al acceleratorului…

Profesorului i se păru că mai spusese ceva de neînţeles şi se aplecă şi mai mult deasupra patului.

— Lăsaţi-l, lăsaţi-l, o să-şi revină… Ce-i cu dumneavoastră? îl întrebă Hansen neliniştit. Păstraţi-vă calmul! Vă simţiţi rău?

— Nu, nu!

Profesorul Mălurescu simţea sângele pulsându-i în cap cu violenţă. Inspiră adânc de câteva ori, căutând să se liniştească.

— O tolă… o tolă întreagă era smulsă şi îndoită ca o cutie de conserve… era explozia ce o auzisem de sus, era din încăperile transformatorilor, de cincisprezece ori patru sute de kilovolţi amperi, blindajul puţului… Am găsit şi firele lăsate de Nema întrerupte… Ştiam că ei trecuseră şi

au scăpat… Erau înăuntru, blocaţi de tolă… Capetele firelor erau dincolo de tolă şi nu puteam reface legătura. Explozia se produsese spre canalele de aducţiune, dar a răzbit și aici… Singur nu puteam trece.

Se opri iar într-un geamăt, ca şi când ar fi vrut să-şi adune puterile. Profesorul simţi mâna doctorului Hansen descheindu-i cămaşa şi apoi degetele puternice ale acestuia se porniră să-i frământe muşchii din dreptul inimii.

— … L-am chemat pe Daneş la interfon şi i-am cerut să trimită o echipă cu aparate de sudură autogenă… Am pierdut din nou timp… Au venit Coman, Titus Minea, Mejem şi Brana… într-o jumătate de oră, cu cinci arzătoare abia am făcut o deschidere cât să treacă un singur om, cu greu… Aici tolele aveau patruzeci de milimetri grosime şi erau din… oţel greu fuzibil. Capacul canalului de cabluri era stâlcit peste gaura de vizitare, dar am reuşit să-l dăm la o parte. Nu puteam singur. Ei m-au ajutat… Am găsit mai întâi un fir şi apoi şi al doilea… L-am chemat pe Nema, dar nu mi-a răspuns. Cred că nu m-a auzit… legătura se făcea normal… Am încercat de mai multe ori… Matei… eram dator… faţă de el… Sunt dator…

— O să reziste până termină tot ce are de spus — îl asigură Hansen pe profesor, cu voce scăzută.

— Am hotărât atunci să plecăm pe canalul de cabluri, ca să-l găsim pe Nema. Am fost de acord cu toţii. Eu am plecat primul. Am luat şi aparatele autogene, erau instalaţiile mici cu butelii de trei sute de atmosfere… Se mergea foarte greu… Se spărseseră conductele de acumulare de la forajele orizontale şi curgeau un şuvoi continuu de apă. Ştiam că asta va inunda jos. N-aveam

cum să-l oprim. M-am gândit că n-o să ajungă la suprafeţele de încălzire decât în cinci, şase ore… nu era nici un pericol. La prima întoarcere a canalului de cabluri ne-am oprit ca să mai încercăm o dată să luăm legătura cu Nema, dar n-au reuşit… Scuzaţi-mă, am obosit. O clipă… o clipă şi am să spun imediat... o clipă…

Tăcerea lui Alexe Bănică dura de minute în şir, într-o aşteptare încordata; deodată Hansen îşi făcu loc lângă pat.

— Linişte, îi slăbeşte inima! Domnişoară, adrenalină, doza patru — îi ceru Hansen sorei.

Administrarea injecţiei se făcu rapid. Totul fusese pregătit.

— … Tovarăşe profesor, mai sunteţi aici?

— Da, Bănică, da, sunt aici.

— … Mă părăsesc puterile, nu vă mai pot spune tot… Eu singur m-am întors. Nema a rămas acolo cu ai lui… Staţi puţin, mi-e greu… Ei credeau… credeam şi eu… că nu mai au nici o şansă. Au lucrat până în ultimul moment… calculele le-au făcut acolo… Auziţi, *calculele…* Băieţii cu care am coborât au pierit… Singur nu răzbeam… Datele… parametrii… soluţia ecuaţiei diferenţiale de interferenţă… ecuaţia patru sute unu… ipoteza… ipoteza cincisprezece… o găsiţi în jurnalul pupitrului de comandă… *în jurnalul pupitrului de comandă…* a notat-o Matei, pentru *Câmpul Contrainfinit…* încă puţin… *parametrii…* ah!… nu mai ştiu… *parametrii…* Matei… dacă a scăpat…

Bănică se smuci, izbucnind într-un strigăt sălbatic:

— Parametrii, am uitat parametrii!… Contrainfinit… Matei…

Profesorul îi căută trupul pe întuneric, strângându-l în braţe:

— Stai, ştim parametrii, îi ştim! îi ştim, i-ai spus! Trupul pe care îl ţinea îmbrăţişat se destinse şi i se lasă moale în mâini.

— Bănică — îi strigă profesorul, hohotind — Bănică, mă auzi? Aţi făcut un lucru extraordinar. Mă auzi, Bănică! Auzi-ma! Copiii din toată lumea o să înveţe despre voi la şcoală!

Se lasă în genunchi lângă pat, plângând în hohote. Îi luă mâinile. Începeau să se răcească.

— Lumină, domnişoară — ceru Hansen sorei.

EPILOG POSIBIL:

sărmanii, gândeau geometric

„Glorioase, certe geometrii… ”
Ion Barbu[8]

Mai era o jumătate de oră până la decolare.

Matei, foarte atent, număra conştiincios de câte ori directorul de perspectivă de la Energocosm se trăgea de nas, în timp ce-şi rostea discursul.

„Treizeci şi nouă…”

— … dar îşi ţinea cu teamă capul între umeri, ca nu cumva, ridicându-se în picioare, să se lovească cu creştetul de cer. Zadarnică teamă, cerul era nesfârşit de departe şi nu l-a ajuns nici când a întins mâna. Vom denumi această clipă „momentul spaţierii” — momentul ideii firave despre Univers care începe să se nască în mintea omului păşind pe prima treaptă a înţelegerii, *homo sapiens…*

„Patru zeci, patru zeci şi unu” — două trageri de nas se succedară una după alta.

— *A spaţiu, a geometriza,* a intui diferenţa între distanţele la care se găseau anumite puncte în spaţiu, unele faţă de altele, copacul cu fructe comestibile în raport cu izvorul de apă…

„Patru zeci şi trei…”

— Omul se deplasa în spaţiu şi timp, realităţi obiective, geometrizând şi desigur că pasul i-a fost prima măsură relativistă…

---

8 „Veghea lui Roderick Usher”, în EULALII de DAN BOTTA, ed. Luceafărul, 1931. (n.r.)

Instalaţiile de televiziune recepţionau desfăşurarea evenimentelor din sala iluminată extenuant, ca să le retransmită în cele patru puncte cardinale. Discursul era tradus automat în o sută opt zeci de limbi şi peste cinci sute de dialecte.

„Patru zeci şi patru…” Aruncă în fugă o privire asupra ceasului.

Figurile reprezentanţilor corpului diplomatic erau toate grave, reflectând numai seriozitate şi prestanţă profesională.

„Patru zeci şi şase…”

— Gânditorul modem, examinând în evoluţie istorică dezvoltarea gândirii ştiinţifice, îşi pune întrebarea: „Cum ar fi trebuit să procedeze omul începuturilor, pentru a-şi reprezenta realitatea, nu în dimensiunile spaţiului şi ale timpului, ci în alte coordonate?“ Desigur, nu putem nega, că, deplasându-se, realiza eforturi diferite, oboseli diferite. *Energetiza,* ar spune profesorul Matei Nema…

„Patru zeci şi şapte…”

— … or, dacă ar fi avut posibilitatea să cunoască ecuaţiile şi soluţiile care reprezintă diferitele eforturi, sau poate forma particulară şi soluţia particulară pentru descrierea unui anumit efort, deduse dintr-o ecuaţie generală, n-ar mai fi geometrizat, ci ar fi *e-ner-ge-ti-zat* într-adevăr. Aceasta ar fi fost calea pe care profesorul Matei Nema o considera drept cea mai simplă şi conducând sigur spre realizarea şi demonstrarea unei teorii unitare…

„Patru zeci şi opt…”

Mărul lui Adam la gâtul directorului avea o mişcare de translație neobişnuit de lungă, ba se ridica în sus până sub

bărbie, ba cobora mult în jos şi dispărea sub gulerul înalt, alb şi tare, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea.

— *Homo sapiens,* stră-stră-strămoşul nostru limitat la simţuri, şi-a măsurat Universul limitat cu pasul, a perceput curgerea timpului prin succesiunea bătăii pulsului şi a avut astfel coordonatele primului sistem de reprezentare spaţială cu patru dimensiuni: trei ale spaţiului geometric — întindere, şi una a timpului —durată…

Dincolo de ferestrele imense, de culoarea opalului, ale sălii de festivităţi a cosmodromului, liniile pistelor betonate se întâlneau la baza navei. În jurul ei, oamenii care se agitau acolo păreau nişte gângănii. Din cerul înnorat răzbăteau palide raze de soare, corpul imens al navei lucea argintiu, albăstrui.

Discursul devenise obositor pentru toată lumea. Directorul părea că are intenţia să se arate poet modernist, specialist în teoria entropiei informaţiei, expert în fizica teoretică şi în deplasări cu nave cosmice.

Cerul se întunecase din nou şi ploua mărunt. O zi tristă de noiembrie.

— Pe axa zero a timpului, în întâmpinarea celui de al treilea mileniu al erei noastre, mai departe, dincolo de ultima Thule…

Intui înfiorat perioada de timp infimă, rămasă până la plecare. Îi era teamă. Se crispă în el. Îşi simţi fruntea cuprinsă de febră.

Aplauzele de circumstanţă îl întrerupseră pe director.

— Daţi-mi… daţi-mi voie să vă îmbrăţişez şi să vă urez…

Despre ei, cei unsprezece care plecau, era vorba. Matei se lăsă sărutat pe amândoi obrajii.

— Atențiune, atenţiune, decolarea navei spaţiale „Pasărea Măiastră” va avea loc la ora unsprezece şi treisprezece minute, echipajul este invitat să-şi ocupe posturile!… Atenţiune, atenţiune, decolarea navei spaţiale „Pasărea Măiastră”…

…— Atenţiune, atenţiune, nava spaţială „Pasărea Măiastră” va decola în următoarele treizeci de secunde, pe o traiectorie experimentală. Nava este comandată de profesorul doctor docent Matei Nema. De la bordul navei s-a comunicat confirmarea că mecanismele de comandă şi acţionare sunt în perfectă stare de funcţionare.

Atenţiune, atenţiune, nava spaţială „Pasărea Măiastră”…

Matei Nema închise ochii şi începu să numere în gând: „unu, doi, trei patru, cinci…”

La capătul pistelor nu mai era nimic. Nu se auzise nici un zgomot.

„Nu lua nimic prea pământean cu tine, altfel îţi va fi tare greu!“

Fusese slab şi călcase consemnul; îşi luase pipa; trebuia să plătească; amintirile îl năpădeau…

Sfatul i-l dăduse profesorul Mălurescu cu ani în urmă, când se ducea să-l vadă, îmbătrânit şi bolnav.

— Ehei, ce ştii tu, băiete, le tragi seama la toate prea târziu. Ascultă-mă pe mine, oricum ai face, tot ai să regreţi, la sfârşit rămân atâtea nefăcute… şi viaţa se duce, a dracului. Nouă cu-a brânzii!

Chipul profesorului îi răsărea în minte, din amintiri, zâmbindu-i senin şi resemnat. Matei Nema îl revăzu în gând; ţinea mereu ochii aproape închişi, fiindcă îl supăra

lumina înainte de plecare se dusese să-şi ia rămas bun.

— Zici că pleci?

— În sfârşit, de data asta da.

— Să nu te uiţi înapoi! Ah, mamă, mamă, ce-aş mai pleca și eu, dacă n-aş avea contractul cu scadenţă atât de scurtă ! Ce ți-e şi viaţa…

Fusese probabil ultima lor întâlnire; amintirea era tristă, încercă s-o alunge. Îl mai ştia şi altfel, de la cursul de navigaţie astronautică…

…Pocnetul băncilor încetase într-o linişte nefirească. Tinerii îl priveau cu ochi curioşi pe omul din faţa catedrei; el, Matei, era lector; asista; ţinea grozav la profesor.

— Bună ziua, eu sunt Mălurescu, am zburat la şase mii de kilometri de Marte, ei şi? Daţi-i bătaie, hai! Începem prima lecţie…

Formulele acopereau cu o viteză ameţitoare tablele, nici un cuvânt în plus, nici unul în minus. Totul cu o exactitate pedantă…

…În încăperea de comandă îşi făcu apariţia Năstac, drapat în salopetă.

— Raportez: totul în ordine. Motoarele au trecut examenele primei raţii a funcţiei de accelerare. Vă rog să permiteţi pilotului mecanic Năstac să se retragă în vastele şi modestele sale apartamente. Dacă binevoiţi a dispune…

— Ura!

…Nema urmări câtva timp mişcarea pe care o făcea vârful stiloului lui Tică.

— Zău dacă-mi vine să cred c-am plecat. O şansă formidabilă, din o sută nouăsprezece candidaţi pe două posturi de piloţi-calculatori — şi să reuşeşti!… Ştiţi, când am văzut anunţul la televiziune, mi-am zis: Tică, uite o

treabă pentru tine. Fii atent, băiete, să nu calci strâmb, că te-ai ars. Examene de admitere — şi ce examene! Cursuri şi antrenament — ce cursuri şi ce antrenament! După trei ani, îţi spune: „Regrete, ai reuşit fără loc”. Când ne-am văzut la ultimul „tur de scrutin”, la proba teoretică pe locul trei, era să... cum să vă spun? înţeleg pe locul opt, sau unsprezece, dar pe trei — culmea ghinionului: nouă nouăzeci şi opt, la două sutimi de primul... „Ticăăă!“ — mi-am zis – „fii calm până la urmă, mai e examenul medical de îmbarcare, poţi reface handicapul şi ajungi primul la potou". Pe dracu’! După o emoţie ca asta, mai fă restul, la examenul psihotehnic, pentru zece. Şi totuşi, am reuşit!

„... Îţi dau un sfat care o să-ţi prindă bine. Ai grijă ca oamenii să aibă mereu de lucru. Auzi? Ca să nu se gândească la prostii. Nu uita!“ Ochii profesorului Mălurescu se deschiseseră largi, săgetându-l cu o privire ascuţită: „E foarte important! Să nu uiţi ! “

— Profesore Nema, la întoarcere vreau să mă înscriu la doctorat, mi-aş alege o teză despre traiectorii, pot aduna acum date experimentale. Ce ziceţi?

— E o idee; dacă vrei te ajut. Îţi pot da o temă.

— Glumiţi?

— Nici gând. Bate laba, bătrâne!

Tică îl privi neîncrezător pe Nema. Se uită lung la mâna lui, înainte de a îndrăzni să întindă şi el mâna.

„La întoarcere”, spusese tânărul. „La întoarcere?“ gândi Nema.

Luaseră cu ei, din viaţa obişnuită, gânduri şi obiecte, care trebuiau să le uşureze şi să le amăgească singurătatea. Puţin atenuate, fiecare dintre cei unsprezece

membri ai echipajului ducea cu el pasiunile şi îngrijorările de fiecare zi. Primele momente de după plecare au trecut greu; feţele se lungiseră şi ochii tuturor priveau în gol. Culmea ironiei, criza nervoasă cea mai gravă o suferise Mircea Stănescu, medicul navei. Sta ore întregi ascultând muzică de Bach, cu difuzoarele magnetofonului date la maximum. Refuza să se alimenteze şi Matei Nema trebui să-i ia cheile depozitului de medicamente, de teamă ca nu cumva să se drogheze. Încet-încet, venise adaptarea. Probabil, nu totală.

…Unsprezece oameni pe câţiva metri patraţi, ani în şir, atâta apă și nimic de băut, atâta spaţiu şi totuşi să n-ai unde să te miști. Mereu sub presiunea impresiei că te sufoci în cutia metalică a navei. Socotind cât de greu îi venea lui însuşi, Nema se gândea îngrijorat cum vor suporta ceilalţi până la capăt.

Făcea cartul cu Alexe Şerban, unul din carturile fără număr care aveau să urmeze.

Pipăia cu degetele hârtia, de parcă ar fi vrut să perceapă şi altfel decât cu ochii nebunia culorilor.

— Ţuculescu, „Lumi nenumărate”? Le-am văzut şi eu o dată, la o expoziţie retrospectivă, de mult…

— Da, „Lumi nenumărate” — răspunse Nema absent — poate *altfel* de cum ne imaginăm noi ideea de infinit, dar la fel de exact.

Întoarse încet pagina albumului şi îşi trecu iarăşi degetele peste faţa hârtiei.

— „Porţile iadului”, într-acolo ne îndreptăm şi noi — spuse Alexe Şerban.

Brava, ca-ntotdeauna. Matei îi tolera mai multe decât celorlalţi. Alexe era mult mai tânăr decât el, Matei; avea

un spirit opoziţionist, disimulându-i lirismul, ceea ce-i amintea de Lexi, Alexe Bănică, tovarăşul copilăriei, adolescenţei, tinereţii sale de căutări. Matei îl striga uneori „Lexi” pe tânăr. Alexe Şerban se mira, dar accepta, măgulit: „Nimeni nu-mi mai spune aşa, profesore.”

Alexe Şerban luă albumul de reproduceri şi privi pe îndelete „Porţile iadului”.

— *„Sunt dracii-n şedinţă. / Căinţă! Veniţi după întâi pe-aici iar, / până joi avem inventar.”*

— Versurile tale?

— Îmhî.

— Eşti un om al Renaşterii, Lexi.

...„Şedinţă? Căinţă?“ Matei îşi aduse aminte de una, când fusese judecat de o comisie ştiinţifică. Când îl numiseră ”utopist"’ şi-l îndemnaseră la cuminţenie.

Se zbătuse ca să-şi dovedească dreptatea. Dovada dreptăţii lui este ţinta călătoriei acesteia.

„Respingerea principiului contrainfinit” — spunea de undeva, cu furie, din trecut, profesorul Someşan. „La viteza luminii masa particulelor devine infinită, cazul depăşirii acestei viteze pentru laser reprezintă o abatere nesemnificativă, nu vom putea zbura *niciodată* mai repede decât cu viteza luminii, indiferent de geodezia locului!“

Plecaseră să zboare mai repede decât lumina. Oare ce primejdii îi pândesc? Fusese totul verificat şi paraverificat. Scăpase oare ceva?

Chipul directorului general îi reapăru în minte, zâmbind ironic, ca în ziua consiliului ştiinţific. Aprobând, da din cap după fiecare frază a profesorului Someşan. Rezultatul: îl întârziaseră cu un an. Din pricina asta, după obţinerea aprobării de plecare, pregătirile au trebuit să fie

făcute oarecum în grabă. Să fi scăpat ceva?…

— Alo, Nema, iartă-mă că te deranjez, vino la comanda, am alarmat navigatorii şi mecanicii, avem dificultăţi în legătura cu Pământul, mai sunt şi alte chestii…

— Bine, imediat.

În încăperea de comandă îl surprinse irizaţia intens albăstruie, pe care o răspândea ecranul vizorului. Într-o parte a imaginii strălucea puternic un astru incandescent.

— La zero, douăzeci şi două — explică Minea — a început să apară iluminarea asta. Nu i-am dat atenţie, fiindcă nu s-a produs nici o perturbare la coordonatele de drum. La zero şi treizeci n-am putut face legătura radio cu Bucureștiul. Am crezut că am greşit calculul distanţei şi vitezei pentru fluxul de transmisie laser. A recalculat Tică. Era exact. Între timp iluminarea albastră a început să crească vertiginos. Uite, acum suntem cu toate filtrele pe vizor şi e totuși foarte puternică.

— Seamănă cu Soarele nostru, nu-i aşa?

— Comunicaţii suprasenzoriale? îl întrebă Nema pe Minea, neatent la intervenţia lui Petrescu-Dil. I se spunea „Dil“ de la Dillinger, titulatură de gangster oferită celor pe care-i prindea copiind, la facultate.

— Liţă şi Tică au transmis concomitent pe acelaşi test, suprasenzorial, dar n-a răspuns decât un operator finlandez. Probabil, Bucureştiul ne caută numai radio. S-a dat alarmă la Helsinki. Sunt acum în legătură cu Bucureştiul şi aşteptăm să ne răspundă.

Pe diagonala ecranului rămăseseră, punctiformi, trei din sateliţii astrului care ieşise din câmpul de vedere. Lumina albastră se atenua treptat.

— Daţi-mi parametrii jetului de propulsie.

— I-am calculat tocmai când ai venit — spuse Năstac — pentru asta m-au chemat. Se înscriu normal. Alterarea acceleraţiei e nesemnificativă.

— Cât?

— Patru, zero şase, faţă de traiectoria de ţintă.

— E totuşi aproape de limita superioară.

— Nu uita curbura regiunii de spaţiu pe care o parcurgem. De ieri dimineaţă ne difuza intens emisia de propulsie. Ţi-am spus că măresc stricţiunea jetului.

— Faceţi linişte — ceru Liţă — e finlandezul… Tică!

Toţi şase rămaseră nemişcaţi. Pe ecran lumina albăstruie se pierduse aproape complet, sateliţii stăruiau în aceleaşi puncte pe ecran.

— Energocosm nu ne recepţionează nici suprasens, nici radio, e alarmă şi la ei.

— Exact — confirmă Liţă.

— Transmite coordonatele — ordonă Nema. Dictează-le Dil !

Până la ora şase, legătura cu Energocosm nu putuse fi stabilită. Li se comunică primirea coordonatelor prin operatorul finlandez şi li se ceru un pomelnic întreg de date informative. Suprasenzorial, transmisiile şi recepţiile erau extrem de anevoioase. Liţă şi Tică Niţulescu, singurii antrenaţi pentru astfel de comunicaţii, extenuaţi, pierdură în cele din urmă legătura.

Săucan, pilotul-secund, şi Pompilian se prezentară ca să ia cartul în primire. Rămaseră surprinşi că-i găsesc pe toţi şase la „comandă”.

— Am rămas fără comunicaţii — le explică Nema. O să vedem ce facem. Ocupaţi-vă locurile. Nu-i nimic, Năstac,

dă o raită în sala maşinilor. Toată lumea trece la orizontală.

Plecă înaintea tuturor, după ce le făcu un semn vag de salut cu mâna. Nu-i era somn, momentele de tensiune nervoasă îl obosiseră şi se simţea ca bătut.

„Poate trei luni a fost prea puţin” — îşi zise, apreciind în gând antrenamentul pe care îl făcuseră la sol, cu nava închisă. „Poate ar fi fost necesare cel puţin şase sau opt luni…”

Trecuseră şaizeci şi trei de zile de la plecare. Deocamdată totul decurgea normal, carturile, legătura cu Bucureştiul, iluziile lor condensate în cei câţiva metri cubi care constituiau spaţiul navei.

Nema era de cart: din nou, cu Alexe.

— Ai auzit, profesore? E o zăpadă de un metru la Bucureşti. Aia viaţă. Să iei un bulgăr de zăpadă în mână! O mai fi existând cu adevărat zăpadă, undeva pe lumea asta?

— Există.

— Mare plictiseală. Zău, îmi vine rău de atâta linişte… Peste treisprezece zile ne luăm la întrecere cu lumina… Ascultă, profesore Nema, eşti convins că vom zbura cu trei ori zece la a zecea pe secundă… asta ca să vorbesc pe limba dumitale?

— Nu se poate altfel. De fapt, te înşeli: a folosi expresii ca „centimetru” şi „viteză”, în sensul strict al cuvântului, nu înseamnă că vorbeşti pe limba mea. Exista o poezie a matematicii…

Alexe se lăsă pe spătarul fotoliului şi rămase câteva clipe tăcut, încruntându-se.

— Ascultă, profesore Nema, dumneata eşti cam ceea

ce-mi închipuiam eu, puşti, că trebuie să fie un om excepţional.

— Excelent raţionament. Dă-i înainte!

— Nu, nu! Cum… în sfârşit: cum ai ajuns la concluzia unei reprezentări masă-energie?

— Am considerat simplist modul de-a elabora o teorie a Universului, privind cum cade un măr. Apoi.?… A fost la început o curiozitate încă din copilărie; după aceea, ani petrecuţi în biblioteci, scormonind cât am putut de adânc în sacul fără fund care se cheamă matematică… Aveam un prieten, Lexi…

— Lexi?

— Da. Aşa-l chema. Am studiat împreună.

…Se revăzu într-o iarnă. Care dintre ele? N-ar fi putut spune. Ningea. Era noapte. A ieşit în stradă. La etajul întâi, în bibliotecă, s-au stins pe rând luminile. Clădirea a rămas în întuneric, plecase ultimul din sala de lectură, el ar mai fi stat dacă nu l-ar fi alungat. Plecase spre cămin.

„Nu, să nu mă mai gândesc la nimic altceva, decât că e iarnă. Ce bine că e iarnă!“

În lumina felinarelor, fulgii erau fluturi ameţiţi de străluciri. Dansau haotic în aer, apoi cădeau, sfârşiţi de atâta zbucium, unii peste alţii.

Se plimbase atunci ore întregi, încercând să alunge din el tot ce nu era iarnă.

— Hei, Matei! Ce dracu’ faci aici?

— Ce să fac? îi răspunse surprins lui Alexe Bănică.

— Hai acasă! E aproape două…

— Nu-i nimic. Unde-ai fost? Eşti în pijama. Să nu răceşti. Să nu te vadă cineva şi să creadă cine ştie ce, Lexi.

— Păi sigur că sunt în pijama, din cauza ta!

— A mea?

Se uită surprins, neputând să înţeleagă.

— Sigur că a ta. Pe la unu m-am trezit; când am văzut că încă n-ai venit m-am uitat pe geam. Stăteai şi te zgâiai la căminul fetelor. După aceea ai început să-i dai roată. L-ai înconjurat de cinci ori. Hai acasă, lasă prostiile!

— Mă plimbam — încercă să mintă — nici n-am observat că-i căminul fetelor…

Nu era adevărat. Căminul lor era în spatele căminului de studente. Îl privise lung. I se păruse că zidurile devin transparente, vedea trupurile adormite ale fetelor. Erau la vârsta când n-avuseseră încă timp să fie frumoase cu adevărat. Se întrebase dacă nu cumva vreuna din ele cu e ursita lui…

…Ursita lui? Poate fusese Ileana, Ileana Opriș… Ileana, care era moartă, ca şi Lexi.

…— Ascultă, Lexi, renunţăm la toate postulatele mecanicii newtoniene şi zicem: cum trebuie definite masa şi energia, drept cantităţi fizice, acceptând ca prim postulat al unei teorii fizice faptul că în Univers, între masă şi energie, există o relaţie algebrică de forma cea mai generală, iar fiecare fenomen fizic se înscrie cu o ecuaţie particulară a acestei relaţii? Masa şi energia, în această ipoteză, apar ca două proprietăţi *interne* ale materiei, pe când întinderea geometrică şi durata timpului nu sunt — şi rămân numai proprietăţi *exterioare!*

A doua zi de dimineaţă, Lexi trebuise să-l scuture zdravăn, ca să-l trezească… Cursuri, plecarea. Târziu de la bibliotecă, în seri cu ninsoare, în seri senine de primăvară, în seri cu ploi de primăvară, în seri cu ploi de toamnă, în seri cu lună plină şi fără lună plină, în seri cu miresme de

liliac, în seri cu…

Toate acestea există, undeva departe, pe Pământ, la distanţe considerabile, măsurabile matematic.

…— După aceea am început să lucrez la proiectul meu…

— Ce-i cu dumneata? Zâmbeşti, mişti buzele, te încrunţi… La ce te gândeşti?

Întrebarea lui Alexe Şerban îl readuse în camera de comandă.

— La concluzie.

— Cine a botezat-o „Pasărea măiastră”?

— Nu ştiu, probabil vreunul din poeţii modernişti fără talent de la serviciul de informaţii. Nu m-am gândit la asta niciodată.

…Ursita lui fusese Ileana, atât. Se întrebă: cum poţi verifica dacă o fată e ursita ta?

„… Asta-i camera mea — spuse Ileana. Ţi-ai imaginat-o altfel? Eu şi foarte multe cărţi… Nimic altceva.”

În primul rând o fată care ţi-e ursită trebuie să ţi se potrivească. Să constituie, împreună cu tine, un tot în Univers.

„… Lipsea până acum ceva. Tu. Am să spun, începând din clipa asta: camera în care am fost — Tu, eu şi cărţile.”

Se aşezase pe un colţ al studioului, cu picioarele strânse sub ea. Rochia scurtă îi dezgolise picioarele mult deasupra genunchilor.

„Aşadar — se oprise ea să-şi aprindă o ţigară — Odiseea e simplă. Am fost un copil dotat. La şaisprezece ani am terminat liceul. Apoi ţi-am devenit studentă. La douăzeci și trei îmi luam doctoratul şi te cunoscusem pe tine, să lucrez alături de tine… Spune-mi, tu ai

sentimente ? Aşa-i ca nu râzi niciodată? Asta-i marea ta infirmitate. Eşti un înţelept: nu râzi, nu plângi. Râzi, Matei!

…Nema îşi plimbă mâna înaintea ochilor, să-şi alunge vedeniile.

— Flux de propulsie la limita minimă — anunţă Alexe Şerban. Accelerez suplimentar. Ia datele de calcul.

— Şase, cinci, trei, unui zero, zero, virgulă doi, doi, pe geodezică.

— Acum?

— Virgulă, şase, patru.

Cifrele se succedau cu repeziciune pe integratorul maşinii de calcul.

— Mi-e teamă că ţi-ai băgat cuţitul într-un lemn prea tare.

Nema se uită la Alexe, fără să zică nimic.

— De două săptămâni suntem în afara diagramelor de parcurs. Spuneai că e un câmp de erori, care se va compensa singur. Dar amplitudinile cresc mereu.

— Ce vrei să spui?

— Dacă nimerim într-o zonă dură? Ne pulverizăm într-o…

— Traseul e prospectat mult în afara traiectoriei.

— Aşa să fie. De altfel: „Porţile iadului” — nu-i aşa?

Toate cele patru locuri în fotoliile din camera de comandă erau ocupate. Nema şi Alexe Şerban pe centru, iar Petrescu-Dil şi Liţă la panourile laterale. Mişcările oamenilor decurgeau parcă fără nici o grabă, ca şi când încetineala lor gravă o imprima tensiunea momentului.

— N-au mai rămas decât operatorii de înregistrare; japonezul, afganul şi sudanezul! sunt aliniaţi perfect. Au confirmat testul de reper. Repetă exact datele de drum…

confirmă timpul, treizeci şi nouă, şi şapte, şi şase, şi cinci… Nema, schimbă locul cu mine!… şi unu, zero, nouă…

Matei Nema îşi schimbă în grabă fotoliul cu Liţă.

Părea că nu se întâmplă nimic deosebit. Liţă, cu fruntea între mâini, continua să numere în ritmul cifrelor care se perindau pe indicatorul integratorului:

— Cinci, patru, trei, doi…

„Ne apropiem — gândi Matei Nema — Ileana, Ileana, Ileana…”

— Nema, încetează, că mă bruiezi! Şase, cinci, patru…

Se strădui să-şi alunge orice gând. Îşi sprijini capul pe dosul mâinii. Auzea vocea lui Liţă pronunţând ritmic cifrele. Căută să le prindă sensul şi să le repete. Se ridică deodată, crispat. Aşteptă.

— Patru, trei, doi, unu… unu, doi, trei, patru…

— Confirmarea! Ai confirmarea?

— Linişte… ai răbdare! Doispre… trei, patru, cinci…

— Confirmarea! Nu înţelegi? îi ceru Matei Nema, pierzându-şi cumpătul.

Liţă confirmă, înclinând capul afirmativ, fără să înceteze să numere.

— … şi unu, doi, trei, patru…

„Ileana, Lexi! Am învins.”

— Nema, se confirmă oficial omologarea la Tokio, Kabul şi Khartoum, aştept legătura cu Bucureştiul, centrul unu suprasenzorial… Nu ştiu de ce întârzie.

Petrescu-Dil se ridică şi veni să-l îmbrăţişeze.

— Ai învins, Matei, băiete! Dă… dă… dă-mi voie sa te îm… îmbrăţişez cel dintâi. Eu…

Alexe Şerban se ridică şi-i întinse mâna, simplu. Era palid.

— Eşti dat dracului, profesore. Să-ţi spun sincer, nu credeam.

Nema îi luă mâna și o ținu.

— Mulțumesc, Lexi.

— Ne au înregistrat suprasenzorial, ştiai, nu? Tokio, Kabul şi Khartoum au confirmat omologarea. A confirmat şi Energocosm. Te bucuri, profesore?

„Da, suntem primul obiect macroscopic cunoscut care se deplasează în Univers cu viteză supraluminoasă“.

Nu mai dormiseră de şaptezeci şi două de ore.

„... Apărând riscul ca întreaga navă să între în reacţie laser-fotonică, s-a procedat la deconectarea unei părţi a navei, conţinând compartimentul sălii maşinilor...”

În timp ce scria, Dil pronunţa cu glas tare cuvintele transcrise, silabisindu-le. Impasibil, Nema asculta străin relatarea consemnată în jurnalul de bord, ca pe o poveste ştiută demult, uitată şi de care îşi aducea acum aminte, auzind-o. Istorisirea catastrofei lor rămânea pentru el într-un spaţiu exterior.

„... Pentru salvarea restului echipajului, şi-au sacrificat viaţa, de bunăvoie, eroic, fizicianul Pompilian şi inginerul Titus Minea, acceptând să rămână pe partea deconectată a navei, în vederea manevrelor de îndepărtare a acesteia. Operaţia a avut loc azi la ora nouă, douăzeci şi patru minute...”

Matei Nema surâse trist şi totuşi aproape amuzat la gândul că acolo, pe îndepărtatul lor Pământ, se ţin adunări solemne de doliu, se rostesc discursuri omagiale, mutrele lor sunt privite de sute de milioane de spectatori la televiziune. Li se scormonesc biografiile, se vor scrie

poveşti romanţate, se vor păstra minute de reculegere. De ce toate acestea? Fiindcă aşa se obişnuieşte de când e lumea. *În memoria… de profundis…* nouă cu a brânzii! încetaseră să mai existe. Deveniseră propria lor amintire.

„… Întrucât s-a pierdut capacitatea de a mai manevra nava, având în vedere că nu s-a mai putut acţiona în nici un fel asupra opririi mersului accelerat al navei, a cărei viteză crescuse cu mult deasupra vitezei maxime estimate de deplasare, având în vedere…”

Tică Niţulescu şi Alexe Şerban priveau în gol, cu bărbiile sprijinite în piept. Liţă, disciplinat, executa dispoziţiile „Şefului”, calculând de zor coordonatele navei.

— Credeţi că are vreun rost?

Nema îl repezi, dur:

— Nu e vorba dacă mai are vreun rost sau nu; îmi executaţi comanda!

Toate acţiunile lor decurgeau în virtutea unei inerţii deprinse în viaţa aceea îndepărtată, inerţia de-a fi oameni, inerţia de-a rămâne oameni. În fond, ce altceva ar putea deveni?

Succesiunea de cifre luminoase pe integratorii maşinii de calcul îşi continua goana, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. În încăperea de comandă totul părea la fel ca la începutul drumului, chiar şi instrumentele de comandă şi control al sistemului de propulsie rămăseseră fixate pe „desfăşurare —ciclu normali”.

„Tristeţea de-a visa infinitul” — Matei Nema repetă încă o dată, în gând, expresia aceasta, apoi îi găsi formula complementară: „bucuria de-a visa infinitul. Bucuria de-a nu mai spera nimic — tristeţea de-a nu mai spera nimic. Bucuria de-a te gândi la Ileana… tristeţea de-a te gândi la

Ileana…”

„… Cu toate dificultăţile întâmpinate, având la dispoziţie un material nu întru totul corespunzător, noi cei de la bordul navei „Pasărea Măiastră” am făcut pentru prima dată în istoria ştiinţei o spărtură în zidul luminos şi chiar dacă ne îngropăm sub dărâmăturile spărturii, e suficient de adâncă… suficient de largă…”

La drept vorbind, Matei Nema nu dădea nici doi bani pe activitatea sistemului de salvare. Îl accepta totuşi ca pe o soluţionare de compromis a unei situaţii fără nici o altă ieşire. Îşi imaginase agonia lor, mai ales supliciul moral pe care ar fi trebuit să-l suporte, privindu-se reciproc murind, îşi strânse ochii şi îşi scutură capul să alunge gândul, imaginile insuportabile ale unor asemenea momente posibile. Orice, dar asta nu!

Nema îi făcu semn lui Tică Nițulescu să-şi ocupe locul. Alexe desfăcu ambalajul foliei de acoperire şi arătă puţin amuzat eticheta pe care scria: *„Sure for ten thousand years /“*

— „Garantat pentru zece mii de ani”! Oare ne-o fi de ajuns?

— Nici o grijă — îi replică Liţă — am aflat că ţine şi douăzeci de mii de ani, dar n-au avut posibilităţi de experimentare şi atunci s-au mulţumit să garanteze doar pentru zece mii…

Rând pe rând, trecură să li se facă operaţia de refrigerare în vid. Matei Nema rămase ultimul, urmând să-şi acţioneze singur dispozitivul automat. Tăcerea din jur îl înspăimântă.

„Ce va fi dincolo? Nimic, vid, nimic altceva, vid şi întuneric”.

Dincolo nu însemna în mintea lui nici capăt şi nici altceva — decât moartea.

Se duse să mai privească o dată camera de comandă. Era un fel de a-şi lua rămas bun fără să-l mai tulbure nimeni. Cifrele integratorului la maşina de calculat înţepeniseră stinse. Evită să le privească. Pe masa panoului central era un pachet cu un bilet deasupra. Citi:

„Găsitorul acestor documente este rugat a le înmâna familiei lui Petre Petrescu, comandant secund, calculator navigator la bordul navei „Pasărea Măiastră". Erau „Operele“ lui Dil, jurnalul lor de bord.

Se întoarse înapoi în camera dispozitivelor de salvare, desfăcu ambalajul foliei cu care trebuia să se acopere şi şi-o aşeză deasupra. Întinse mâna spre butonul de comandă şi apăsă. Ştia ce va urma. Întâi senzaţia aceea uşoară de sufocare, apoi, o clipă, visele îngheţului şi după aceea… Visele fantastice ale îngheţului — ce-i puteau aduce altceva decât chipul amintirilor? Ochii lui Lexi, ai Ilenei veniră aproape.

„Ce ochi frumoşi ai, Ileana!“ Gândul îi rămase neterminat.

— Ce ochi frumoşi ai, Ileana! îşi auzi vocea distinct, cu inflexiunile sonore pe care, nu ştia de ce, i se părea că nu le mai auzise demult.

Ochii se depărtară încet şi îi percepu chipul întreg, şi apoi formele corpului. Îşi zise convins că de astă dată nu mai putea fi nici vis, nici coşmar. Îi prinse mâna şi i-o reţinu strâns.

Mâna ei îi alunecă printre degete.

Mâna fiinţei pe care o avea în faţă se îndepărtă şi arătă

spre ea însăşi.

— Alia… Alia…

După aceea îl arătă pe el şi buzele ei pronunţară străin:

— Matei… Ma-tei Ne-ma.

— Alia?

Îşi reaminti: cândva Ileana îi spusese: „… aş vrea să mă cheme altfel, mai simplu şi mai frumos.”

Apoi apăru Alexe Şerban, înveșmântat într-o costumaţie care-l surprinse.

— Ura, măreaţă figură din ştiinţa antichităţii! Va să zică s-a reuşit şi cu dumneata; şi când te gândeşti că ne-am îndoit de garanţia pe zece mii de ani a foliei de seondonit!

— Ce dracu’ vrei să spui?

Colțul drept al buzelor lui Alexe se strâmbă, coborând în jos; era grimasa protestatara pe care i-o ştia bine.

— Profesore, s-o luăm aşa cum e. Nu ştii nimic, va să zică. Nu te alarma. Puţin calm. Ne-au găsit, ăsta-i lucrul cel mai important. Dar vezi: aici e aici: ne-au găsit după patru mii de ani. Ai fi crezut una ca asta?

— Patru mii de ani? Patru mii de ani…

— Şi ceva…

— Nu se poate! Unde suntem?

— Păi — eu ce-am zis? Să vezi, că abia acum începe partea frumoasă. Cum să-ţi explic? E *altfel,* în orice caz. Dincolo de „Porţile Iadului”.

— Altfel?

— Istoria. Uite, de exemplu, antichitatea noi o ştim până la căderea Romei. Nu mai e aşa.

— Dar cum? întrebările lui Matei Nema se înşiruiau aproape mecanic.

— Adică prima treaptă de civilizaţie, după ei, e aceea în

care oamenii au extras şi au folosit energia, mai bine zis sistemul energetic al Pământului. A doua e acum — când se extrage energia din sistemul solar şi dintr-o parte a Galaxiei.

Ochii lui Matei Nema se întâlniră cu ochii fiinţei lângă care se trezise.

— Ea —cine e?

— O fată frumoasă, o fiinţă de acum.

— Văd.

— Dil, Liţă, Tică Niţulescu?

— Sunt bine; sunt cu noi.

— *Ei*… arătă spre fată, ştiu cine suntem noi? Noi toţi?

— În linii mari, da… Ştiam şi noi că, de fapt, creierul e un sistem de circuite. „Ei” pot recepţiona cam tot ce-ţi trece prin minte, inclusiv reproducerea imaginilor. Chiar înainte de a ne trezi, ştiau multe despre noi. Ne-au extras informațiile pe care le aveam depozitate în creier… A, da, să ştii: numeraţia a rămas. Sistemul de gândire însă s-a schimbat. Gândesc *energetic.*

— Adică?

— Aşa cum ziceai dumneata: *în coordonate masă-energie.* O să trebuiască să învăţăm și noi…

— Cum o să ne adaptăm? Ce-o să facem?

Fata îi întrerupse, spunându-i ceva lui Alexe Şerban.

— Zice să nu te sperii; şi că ai să te obişnuieşti. Zice că te obişnuieşti greu cu propriile tale vise; nu-ţi vine să crezi. În propriile tale vise… profesore!

— Parcă a mai zis ceva?

— Te compătimea. *Ne* compătimea.

— Pe cine?

— Pe noi, ăştia de atunci. A zis: „Sărmanii, gândeau

geometric…”

*

* *

…Acesta ar fi sfârşitul idilic, „epilogul posibil”. Dar e mai mult ca sigur că legenda Meşterului Manole îşi are rădăcinile ei adânci de adevăr; autorul propune şi o altă variantă de încheiere, cuprinsă în al doilea aliniat al postscriptum-ului.

post scriptum

Per primo: Orice asemănare cu întâmplări şi persoane din viaţă este absolut întâmplătoare.

Per secundo: Povestirea „Contrainfinit” a fost dedicată profesorului Mircea Cristea, prorectorul Institutului Politehnic Braşov, care a pierit fulgerat de maşina pe care o inventase şi se pregătea s-o pună în funcţiune, la o oră de drum de capăt, în primele ceasuri ale dimineţii de 1 Mai 1963.

Al. F.

CUPRINS :

Redactor: HERTA SPUHN
Tehnoredactor: MARIANA PUŞCAŞU
Dat la cules 06.01.1969. Bun de tipar 30.05.1969.
Apărut 1969.
Tiraj 17.640.
C.Z. Pentru bibliotecile mici 8R—31
Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”,
Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti —
Republica Socialistă România

Lipsea pînă acum ceva. Tu. Am să spun, începînd din clipa asta: camera în care am fost — El, eu și cărțile.

...Am avut primele două ore de curs cu M.N. Mi s-a părut că mi-a vorbit doar mie. Îl aud mereu: «**AR FI ABSURD CA ÎN ZIDUL LUMINII SĂ NU EXISTE O POARTĂ PENTRU DRUMUL MAI DEPARTE AL CUNOAȘTERII**». Am avut senzația că m-a luat de mînă și am început să plutesc alături de ei. Marele zbor dincolo de toate orizonturile a început. Sînt fericită, fericită!

Lei 3